

Poznajemy nasz region

Statystyczny portret Lublina

Wydanie specjalne z okazji 700-lecia Lublina

Zespół redakcyjny

Przewodniczący

Krzysztof Markowski

Członkowie

Waldemar Dymek, Sławomir Dziaduch, Andrzej Matacz

Autorzy opracowania

Zofia Dymek, Magdalena Ściborek-Rycyk

Projekt okładki, wykonanie wykresów, prace edytorskie

Zofia Dymek, Magdalena Ściborek-Rycyk

Graficzne wykonanie map

Zofia Dymek, Magdalena Ściborek-Rycyk, Anastasiya Hrytsuk

Zdjęcia na okładce (od góry)

Joanna Zętar, Krzysztof Stachura, Magdalena Ściborek-Rycyk, zasoby - Lubelski Fundusz Filmowy, Ewelina Wójcik, zasoby - "Kancelaria Prezydenta - Marketing Miasta Lublin"

Infografiki

STUDIO FORMAT z zasobów „Ośrodka Brama Grodzka” – Teatr NN

"Publikację zrealizowano dzięki wsparciu Miasta Lublin w ramach obchodów 700-lecia miasta w 2017 roku."

LUBLIN 2017
700 LAT
MIASTA

Druk i oprawa

Zakład Wydawnictw Statystycznych

ISBN 978-83-7402 245-3

Publikacja dostępna jest na <http://lublin.stat.gov.pl/>

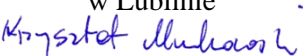
Przy publikowaniu danych GUS prosimy o podanie źródła

Przedmowa

Drodzy czytelnicy,

Pragnę przekazać w Wasze ręce kolejną publikację z serii „**Poznajemy nasz region. Statystyczny portret Lublina**”. Jest to wydanie specjalne z okazji 700-lecia Lublina. Publikacja skierowana jest w szczególności do uczniów szkół podstawowych. Jednakże pragnę nadmienić, że każdy kto weźmie do rąk nasze opracowanie, czy to będzie dziecko czy też osoba dorosła, znajdzie w niej coś dla siebie. W publikacji przedstawiony jest krótki rys historyczny Lublina w formie luźno zadawanych pytań przez dzieci występujące w opracowaniu. Ponadto w rozdziałach omawiających poszczególne zagadnienia można znaleźć zarówno dane z zamierzchłych czasów, jak i współczesne z lat 2000-2016. W każdym rozdziale umieszczone są fotografie przedstawiające dawny i aktualny Lublin. Dzięki naszej publikacji możecie zapoznać się z najważniejszymi danymi, faktami i zjawiskami dotyczącymi Lublina. W naszym opracowaniu przedstawiamy bogaty świat statystyki, opisując za pomocą liczb, wykresów i map otaczającą Was rzeczywistość. Jesteśmy przekonani, że dzięki temu łatwiej Wam będzie ją poznać i zrozumieć zachodzące w niej zjawiska oraz ich przyczyny i konsekwencje. Poznając z nami Lublin przekonacie się, że statystyka jest interesującym i użytecznym narzędziem do lepszego zrozumienia tego, co się wokół Was dzieje.

Jednocześnie pragnę bardzo serdecznie podziękować wszystkim instytucjom i osobom prywatnym za użyczenie fotografii z własnych zbiorów dzięki, którym nasza publikacja stała się bardziej urozmaicona.

Dyrektor
Urzędu Statystycznego
w Lublinie

dr Krzysztof Markowski

Lublin, listopad 2017

Spis treści

	Str.
Przedmowa.....	3
Wprowadzenie	7
Krótki rys historyczny Lublina	13
Geografia i środowisko	
Powierzchnia i położenie	29
Podział administracyjny.....	30
Pogoda.....	31
Woda	34
Rzeki, zbiorniki wodne i wody podziemne	34
Pobór i zużycie wody.....	34
Lasy i parki.....	36
Ochrona przyrody	37
Zwierzęta.....	39
Stan środowiska	39
Powietrze	39
Ścieki	42
Odpady.....	43
Ludność	
Stan ludność.....	49
Ruch naturalny.....	56
Migracje.....	58
Stan cywilny	65
Wykształcenie.....	66
Źródła utrzymania.....	67
Warunki mieszkaniowe	
Mieszkania.....	71
Wodociągi i kanalizacja.....	73
Odpady zmieszane	77
Zbiórka selektywna.....	78
Gaz sieciowy.....	80
Centralne ogrzewanie.....	81
Modernizacja mieszkań	82
Ceny mieszkań.....	83

	Str.
Edukacja	
Szkolnictwo podstawowe, gimnazjalne i ponadgimnazjalne	87
Szkoły wyższe.....	93
Ochrona zdrowia	
Stacjonarna i ambulatoryjna opieka zdrowotna	99
Ratownictwo medyczne i pomoc doraźna.....	102
Apteki.....	102
Placówki opieki nad dziećmi do lat 3	103
Kultura, turystyka i sport	
Kultura	107
Biblioteki	107
Muzea	109
Kina.....	115
Teatry i instytucje muzyczne	118
Domy i ośrodki kultury.....	119
Turystyka	121
Turystyczne obiekty noclegowe	123
Sport.....	125
Gospodarka	
Dochody i wydatki miasta.....	133
Podmioty gospodarki narodowej.....	136
Rynek pracy	138
Pracujący i przeciętne miesięczne wynagrodzenie	138
Bezrobocie	141
Transport	143
Sieć drogowa	143
Pojazdy	145
Wypadki drogowe.....	147
Transport miejski	147
Transport rowerowy.....	148
Transport autobusowy i kolejowy.....	149
Transport lotniczy	151
Budownictwo	153
Handel	156

LUBLIN. Magistrat.

Fot. L. Hartwig.

Fot. Ludwik Hartwig; Archiwum Fotografii Ośrodka „Brama Grodzka” - Teatr NN z kolekcji Zbigniewa Lemiecha

WPROWADZENIE

Drodzy czytelnicy!

Na wstępie chciałabym w przystępny sposób wprowadzić Was do ciekawego świata statystyki. Przedstawię Wam kilka najważniejszych pojęć statystycznych oraz zasad dotyczących prezentacji danych. Zacznę od wyjaśnienia tego co to jest **statystyka**, czym się zajmuje i kto jest odpowiedzialny za oficjalne dane statystyczne w Polsce.

Co to jest statystyka ?

Statystyka - to nauka zajmująca się zbieraniem, przetwarzaniem, analizą oraz przedstawianiem danych liczbowych dotyczących różnego rodzaju zjawisk. Nazwa statystyka pochodzi od łacińskiego słowa *status*, oznaczającego „*stan rzeczy, państwo*”.

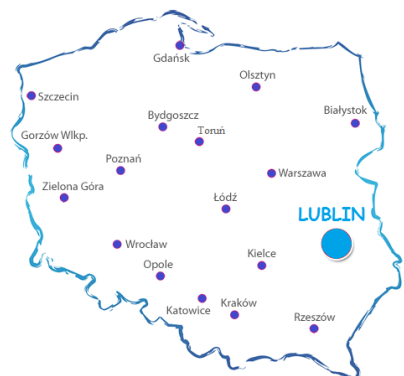

Kto zajmuje się statystyką ?

W Polsce podobnie jak w wielu krajach na świecie powołane zostały odpowiednie służby zajmujące się prowadzeniem badań statystycznych, czyli zbieraniem, analizowaniem oraz publikowaniem danych, nazywane **służbami statystyki publicznej**.

Co to jest statystyka publiczna ?

Statystyka publiczna – to system zbierania danych statystycznych, gromadzenia, przechowywania i opracowywania zebranych danych oraz ogłaszania, udostępniania i rozpowszechniania wyników badań statystycznych jako oficjalnych. Zadania te koordynuje utworzony w 1918 roku **Główny Urząd Statystyczny (GUS)** z siedzibą w Warszawie. Ponadto w każdym województwie znajduje się **Urząd Statystyczny**, posiadający swoje oddziały w ważniejszych miastach danego regionu. W przypadku województwa lubelskiego Urząd Statystyczny z siedzibą w Lublinie posiada oddziały terenowe w: Zamościu, Chełmie, Białej Podlaskiej, Puławach w Radzynie Podlaskim.

WPROWADZENIE

Teraz przedstawię Wam najczęściej stosowane w statystyce miary, pozwalające na opisanie zbioru danych za pomocą liczb. Do najbardziej popularnych miar należy **średnia arytmetyczna i procent**.

Co to jest średnia arytmetyczna ?

Średnia arytmetyczna, w statystyce jest to suma wartości wszystkich jednostek zbiorowości statystycznej, podzielona przez liczebność tej zbiorowości - liczbę tych jednostek.

Średnia arytmetyczna n liczb a_1, a_2, \dots, a_n jest równa $\bar{a} = \frac{a_1 + a_2 + \dots + a_n}{n}$

Przykład:

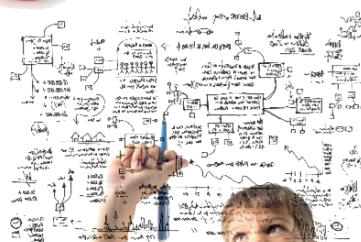
Maciek ma 3 jabłka

Bartek ma 4 jabłka

Kasia ma 5 jabłek

Ile jabłek przypada średnio na jedną osobę?

Obliczenia:

- liczba osób (obserwacji): **Maciek + Kasia + Bartek = 3**
- liczba jabłek (wartość): **3 + 5 + 4 = 12**
- obliczenie średniej: **12 : 3 = 4**

Odpowiedź:

Średnio na jedną osobę przypada 4 jabłka.

Pamiętaj o tym, że

posiadając zbiór obserwacji, pochodzący np. z odpowiedzi 100 osób nie przedstawiamy wyniku dla każdej z nich, zawsze podajemy jedną wartość, która opisuje niejako całą naszą przebadaną grupę. Tą wartością może być właśnie średnia.

WPROWADZENIE

Co to jest procent ?

PROCENT – oznacza jedną setną całości. Jeden procent zapisujemy symbolem 1%. Nazwa ta pochodzi od łacińskiego wyrażenia *per centum* co znaczy na sto. Aby obliczyć jakim procentem liczby k jest liczba a , należy:

1. zapisać obie wartości w postaci ułamka $\frac{a}{k}$
2. otrzymany ułamek zamienić na procent poprzez pomnożenie przez 100

$$\frac{a}{k} \cdot 100 = (a \cdot 100) : k$$

100

Przykład:

Na stole stoi **9** szklanek z sokiem truskawkowym i **3** szklanki z sokiem brzoskwiniowym. Oblicz ile procent wszystkich szklanek z sokami znajdujących się na stole stanowią soki brzoskwiniowe?

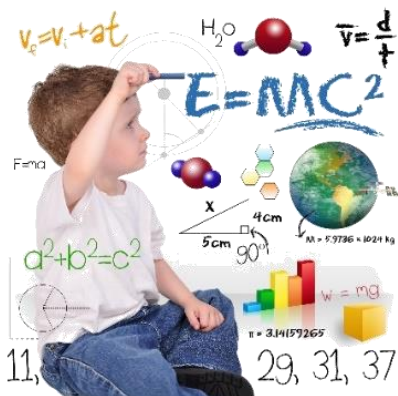
Obliczenia:

- ustalamy ile jest wszystkich szklanek z sokami: $9 + 3 = 12$
- zapisujemy w postaci ułamka zwykłego proporcję liczby soków brzoskwiniowych do liczby wszystkich soków $\frac{3}{12}$
- zamieniamy ułamek zwykły na procenty: $\frac{3}{12} \cdot 100\% = 25\%$

czyli $(3 \cdot 100\%) : 12 = 25\%$

Odpowiedź:

Szklanki z sokami brzoskwiniowymi stanowią **25%** wszystkich szklanek z sokami znajdującymi się na stole.

WPROWADZENIE

Teraz przedstawię Wam stosowane w statystyce metody prezentacji danych takie jak **tabela, wykres i kartogram**.

Co to jest tabela?

Tabela – to sposób zapisu i przedstawiania danych, umieszczonych w odpowiednio rozmieszczonych polach. Pola te utworzone są poprzez poziome i pionowe linie. Miejsca pomiędzy dwiema sąsiednimi pionowymi liniami nazywa się **kolumnami**, a miejsca pomiędzy dwoma sąsiednimi poziomymi liniami nazywamy – **wierszami**.

Tabela. **Województwa według liczby ludności**

Wyszczególnienie	Liczba ludności
Polska	38 437 239
Dolnośląskie	2 904 207
Kujawsko-pomorskie	2 086 210
Lubelskie	2 139 726
Lubuskie	1 018 075
Łódzkie	4 493 603

wiersz

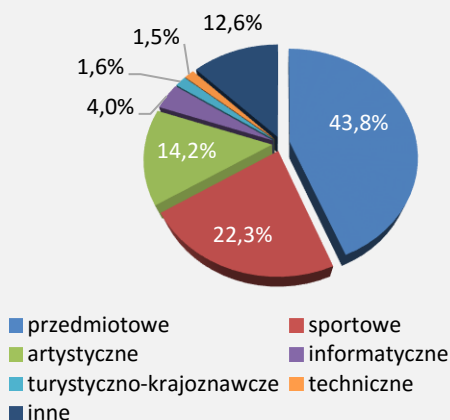
kolumna

Co to jest wykres?

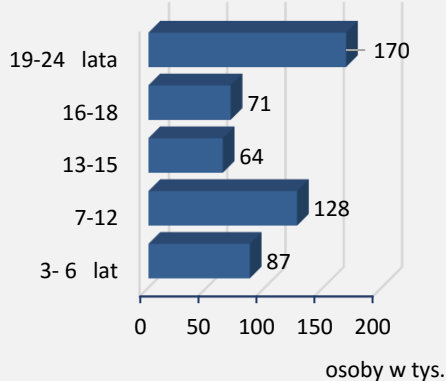
Wykres – to graficzna forma przedstawienia danych, obrazująca rzeczywiste wartości. Oznacza to, że im większy jest obszar na **wykresie kołowym** lub im wyższy jest słupek na **wykresie kolumnowym**, tym większa jest reprezentowana przez niego wartość.

Uczestnicy zajęć pozalekcyjnych w szkołach dla dzieci i młodzieży

↑
wykres kołowy

Ludność według edukacyjnych grup wieku w 2015 roku

↑
wykres słupkowy

WPROWADZENIE

Co to kartogram?

Kartogram – mapa tematyczna przedstawiająca wartości wybranego atrybutu obiektów dwuwymiarowych, czyli powierzchniowych, powstających przez podział pewnego obszaru. Granice obiektów są z góry określone, np. przez podział administracyjny, a odpowiadające obiektom wartości atrybutu prezentowane są graficznie, np. barwą zazwyczaj z uwzględnieniem podziału przedziału zmienności atrybutu na klasy. Wartości te przyjmują postać względną, są nimi chociażby takie mierniki, jak: liczba ludności na 1 km², dochód narodowy na 1 osobę.

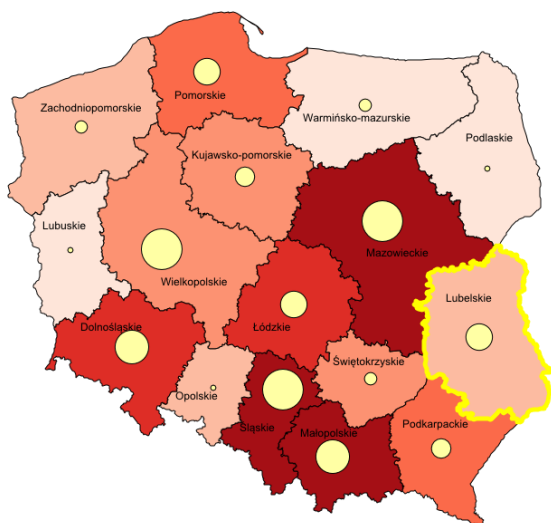
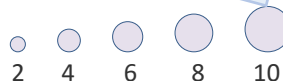
Pamiętaj, że:

im ciemniejszy jest kolor na mapie, tym większa jest wartość przedstawianego zjawiska

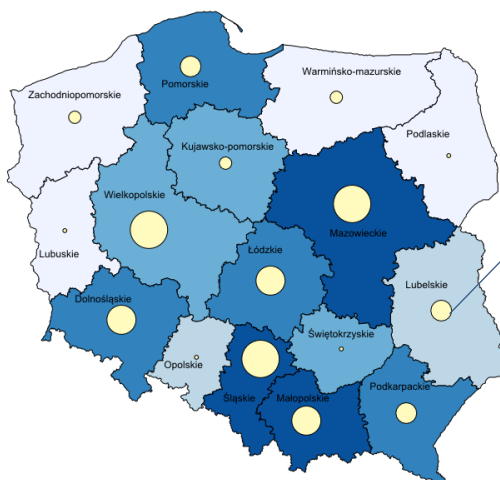
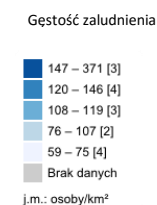

mniej niż 2 4 6 8 10 i więcej

czym większy jest obiekt na mapie, tym większa jest wartość przedstawianego zjawiska

Kartogram. Stan ludności i gęstość zaludnienia według województw

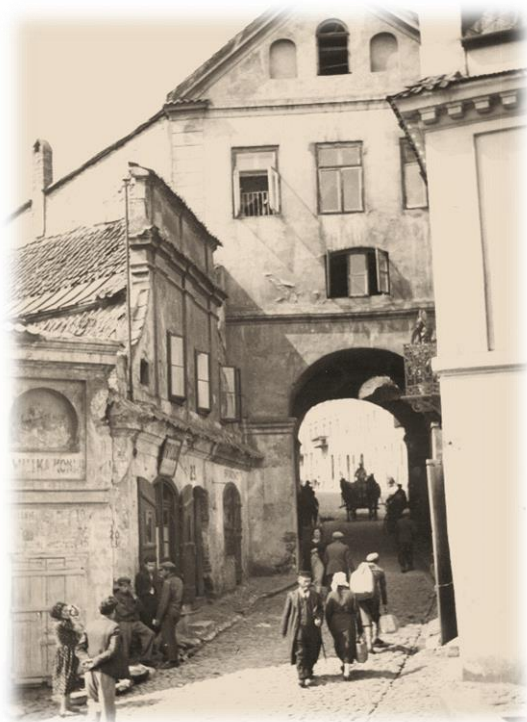

-liczba ludności -2139,7 tys.
- gęstość zaludnienia - 85

Źródło: „Album Lubelskie”. Rysował z natury i opisał A. Lerue. Wydanie nakładem w własnej litografii A. Pecq et Comp. Warszawa 1857

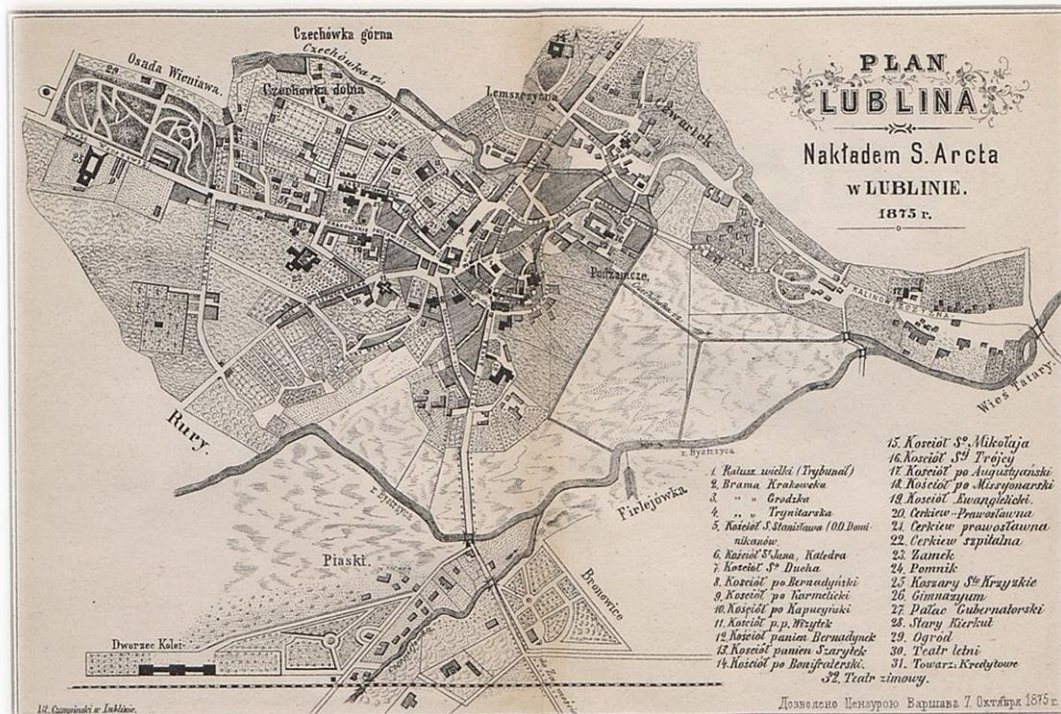
KRÓTKI RYS HISTORYCZNY LUBLINA

Fot. Stanisław Pastusiak; Archiwum Fotografii
Ośrodka „Brama Grodzka” - Teatr NN

Fot. Magdalena Ściborek-Rycyk

Źródło: "Opis Lublina jako przewodnik dla zwiedzających miasto i jego okolice" nakreślił Władysław K. Zeliński z planem miasta, Lublin nakładem księgarni S. Arcta, 1876

KRÓTKI RYS HISTORYCZNY LUBLINA

PRZYWILEJE JAGIELLOŃSKIE DLA LUBLINA*

1392 - Władysław Jagiełło wydał przywilej składowy, na mocy którego przyjeżdżający do Lublina kupcy zobowiązani byli do zatrzymania się w mieście przez osiem dni i wystawiania na sprzedaż wiezionych towarów. Pozwalało to miejscowym kupcom odkupować je i sprzedawać dalej

1392 - Zezwolenie Władysława Jagiełły na zorganizowanie w Lublinie szesnastodniowego jarmarku w Zielone Świątki

1405 - Miasto uzyskało wyjątkowo doniosły przywilej - zwolnienie z cła na obszarze całego państwa, łącznie z Litwą i Rusią

1448 - Kazimierz Jagiellończyk powiększył liczbę jarmarków do czterech w ciągu roku

1450 - Nadanie traktoowi handlowemu przebiegajacemu z Wrocławia przez Radom i Lublin do Lwowa charakteru drogi otwartej dla wszystkich

1493 - Wyznaczenie przez króla Jana Olbrachta głównej drogi dla handlu wołami z terenów Wołynia i Rusi na Śląsk i do Niemiec ze stacjami w Bełzie, Hrubieszowie, Lublinie i Radomiu

1502 - Przywilej Aleksandra Jagiellończyka w sprawie wykupienia przez miasto wagi miejskiej z rąk prywatnych

* Opracowanie własne na podstawie: <http://biblioteka.teatrnn.pl/dlibra/dlibra/sresults?action=SearchSimilarAction&eid=52623>

KRÓTKI RYS HISTORYCZNY LUBLINA

Krótki rys historyczny Lublina

Lublin należy do najstarszych miejsc osadnictwa w Polsce, a jego początki sięgają VI wieku. Pierwsza osada założona została na wzgórzu Czwartek, następnie na Grodzisko (obecnie wzgórze zamkowe). W VIII wieku wzniesiono pierwsze grody na wzgórzu staromiejskim. W IX wieku lubelskie osady znalazły się na międzynarodowym szlaku handlowym i stały się ważnymi ośrodkami handlu.

Dzieje miasta obejmują długi szereg ważnych i pamiętnych wydarzeń.

Warto wspomnieć, że w XII wieku Lublin stał się głównym punktem obrony na wschodnich ziemiach polskich i nękany był licznymi najezdami nieprzyjaciół. Przyczyniło się to do wybudowania w 1260 roku, z nakazu księcia Bolesława Wstydliwego, potężnego murywanego donżona, który można oglądać po dziś dzień.

Fot. Joanna Zętar; Archiwum Fotografii Ośrodka „Brama Grodzka” - Teatr NN

Co to jest donżon?

Donżon to wieża zamkowa łącząca w sobie funkcje mieszkalną i obronną.

Skąd się wzięła nazwa Lublin?

Na ten temat jest wiele różnych podań baśniowych, literackich, naukowych bądź ludowych. Jedna z legend **„Na początku był lin”** mówi o tym jak książę, który podczas przerwy w podróży zatrzymał konie nad Bystrycą i zapytał tamtejszych rybaków jak nazywa się gród, a oni nie wiedzieli (gród nie miał wówczas jeszcze nazwy). Książę postanowił, że będzie on nosił nazwę ryby wyłowionej z rzeki i kazał zarzucić sieć. Tymczasem wyłowiono dwie ryby szczupaka i lina. Książę zastanawiał się szczupak lub lin i w końcu zdecydował **„Niech ten wasz gród lub-linem się zwie.”** I zadowolony wyjechał z Lublina.

KRÓTKI RYS HISTORYCZNY LUBLINA

Fot. Zasoby - "Kancelaria Prezydenta - Marketing Miasta Lublin"

Niezależnie od wszystkich podań baśniowych, literackich, naukowych czy też ludowych pierwszy zapis zawdzięczamy zwykłym czynnościom urzędowym – dokumentowi potwierdzającemu powstanie lubelskiego archidiakonatu. Miało to miejsce w 1198 roku i jego nazwa brzmiała „**de Lubelnia**”¹. Natomiast obecna nazwa Lublin po raz pierwszy pojawiła się dopiero w 1228 roku.

Ważnym wydarzeniem w 1230 roku w Lublinie, było pojawienie się **Dominikanów**, którzy następnie w 1253 roku założyli tutaj swój klasztor. Warto wiedzieć, że Dominianie osiedlali się z reguły w ośrodkach miejskich i wpływali na ich rozwój.

Kiedy tak właściwie Lublin stał się miastem?

Dobrze, że o to pytasz, to bardzo ważna data.

15 sierpnia 1317 roku Lublin uzyskał przywilej lokacyjny na prawie magdeburskim nadany przez księcia Władysława Łokietka. Dawał on liczne przywileje mieszkańcom Lublina i bezpośrednio przyczynił się do rozwoju miasta. W 2017 roku obchodzimy 700 rocznicę tego wydarzenia.

Dodatkowo warto wiedzieć, że w 1341 roku była tak zwana druga lokacja Lublina. W tym czasie powstały mury miejskie, w tym Brama Krakowska i murowany zamek.

Fot. Zofia Dymek

¹ Źródło: <http://teatrnn.pl/leksykon/kalendarium/wydarzenie/25>

KRÓTKI RYS HISTORYCZNY LUBLINA

Czy w Lublinie miały miejsce jakieś ważne wydarzenia?

Kluczowym wydarzeniem dla rozwoju miasta była unia polsko-litewska z 1385 roku. Dzięki niej Lublin znalazł się na styku trzech stref gospodarczych, a ponadto na szlaku łączącym stolice dwóch państw jagiellońskich – Krakowa i Wilna.

„Od 1448 roku aż do końca XVI wieku czas w mieście wyznaczały cztery wielkie jarmarki odbywające się w każdej porze roku. Przybywali na nie kupcy rusczy, ormiańscy, greccy, niemieccy, francuscy, niderlandzcy czy angielscy, ubarwiając lokalną mozaikę narodowościową i wyznaniową Lublina. Rozwój handlu i rzemiosła oraz duża liczba przybyszów spowodowały zmianę w strukturze demograficznej miasta”².

Fot. Zofia Dymek

Na pamiątkę tego wydarzenia w 1826 roku wybudowano, z inicjatywy Stanisława Staszica, **pomnik Unii Lubelskiej**.

Jeszcze większym wydarzeniem, które nadało dużą rangę Lublinowi było zawarcie w dniu **1 lipca 1569 roku na Zamku Lubelskim Unii polsko-litewskiej**. Połączyła ona Królestwo Polskie i Wielkie Księstwo Litewskie w Rzeczpospolitą Obojga Narodów. Od tego czasu prowadzona była wspólna polityka zagraniczna i monetarna, natomiast odrębny był skarb, administracja, sądownictwo i wojsko.

Fot. Zasoby - "Kancelaria Prezydenta - Marketing Miasta Lublin"

² Źródło: <https://lublin.eu/turystyka/poznaj-lublin/historia-miasta/>

KRÓTKI RYS HISTORYCZNY LUBLINA

Warto wiedzieć, że w 1578 roku Lublin stał się siedzibą najwyższej instancji sądowniczej, jaką był **Trybunał Koronny**. Był on instytucją odwoławczą od wszystkich sądów szlacheckich, spełniał również rolę sądu sejmowego i królewskiego.

Fot. Magdalena Ściborek-Rycyk

Co teraz jest w Trybunale Koronnym?

Aktualnie w budynku dawnego Trybunału Koronnego mieści się Pałac Ślubów, a w wielkiej Sali odbywają się koncerty i spotkania. W podziemiach Trybunału rozpoczyna się Lubelska Trasa Podziemna, która następnie biegnie pod Rynkiem i kamienicami Starego Miasta. W podziemiach znajdują się między innymi makiety przedstawiające dawny Lublin.

LUBELSKA TRASA PODZIEMNA

korytarze

makieta dawnego Lublina

Fot. Zasoby - "Kancelaria Prezydenta - Marketing Miasta Lublin"

Fot. Zasoby - "Kancelaria Prezydenta - Marketing Miasta Lublin"

KRÓTKI RYS HISTORYCZNY LUBLINA

Lublin był miastem leżącym na styku wschodniej i zachodniej kultury chrześcijańskiej, a przebiegające przez niego szlaki handlowe sprawiły, że stał się barwnym, **wielokulturowym i wieloreligijnym ośrodkiem**. Do II wojny światowej najliczniejszą grupę mieszkańców obok Polaków stanowili Żydzi³.

Fot. Autor nieznan; Archiwum Fotografii Ośrodka „Brama Grodzka” - Teatr NN, ze zbiorów Sychy Wajsa

Kiedy było najwięcej najazdów na Lublin?

Przez wieki Lublin niszczone był przez liczne najazdy.

Najwięcej najazdów było w XIII wieku, wtedy to miały miejsce między innymi **trzy najazdy Tatarów** – pierwszy w 1241 roku, drugi w 1259 roku i trzeci w 1287 roku. Ponadto Lublin był niszczone również przez **Litwinów, Jadźwingów i Rusinów**. W kolejnych wiekach miasto również odpierało ataki Turków, Rusinów czy Litwinów z większą bądź mniejszą skutecznością. Jeden z takich najazdów, który zniszczył miasto miał miejsce w 1341 roku, kiedy to najazd rusko-tatarski został odparty przez Kazimierza Wielkiego na prawym brzegu Bystrzycy, Tatarzy zostali wypędzeni z Polski. Na pamiątkę tej bitwy wieś pod Lublinem, a obecnie dzielnica Lublina nosi nazwę Tatary.

³ Źródło: <https://lublin.eu/turystyka/poznaj-lublin/historia-miasta/>

KRÓTKI RYS HISTORYCZNY LUBLINA

Najazd armii kozacko-moskiewskiej pod wodzą Daniela Wyhowskiego w 1655 roku był początkiem kryzysów i upadku miasta Lublina w XVII i XVIII wieku. Przyczynił się do tego również **najazd Szwedów** w 1656 roku oraz zajęcie miasta przez **wojska rosyjskie** w 1792 roku, a następnie wkroczenie w 1794 roku **wojsk austriackich** i wcielenie Lublina do Galicji Zachodniej.

Był jakiś duży pożar w mieście?
A jak był, to duże poczynił zniszczenia?

Niestety był, zniszczenia były ogromne,
ale dzięki dominikanom został zażegnany.

Największy pożar miasta miał miejsce 2 czerwca 1719 roku, kiedy to od uderzenia pioruna w słomiany dach jednego z domów na Podzamczu, na terenie dzielnicy żydowskiej zapaliły się następne budynki. Zabudowa była tam w większości drewniana, więc ogień szybko rozprzestrzenił się, ogarniając coraz większy teren miasta. Kiedy wydawało się, że dla miasta nie ma już ratunku Dominikanie, wyruszyli w procesji z relikwią Drzewa Krzyża Świętego pomiędzy płonące zabudowania, modląc się o uratowanie miasta i mieszkańców. Modlitwy zanosili też rabini w dzielnicy żydowskiej. Przerażeni mieszkańcy zaczęli dołączać do procesji i kiedy wydawało się, że cały Lublin spłonie, ogień się zatrzymał. Wszyscy byli przekonani, że to relikwie Drzewa Krzyża Świętego, które niesiono w procesji uratowały miasto.

Fot. Autor nieznan; Archiwum Fotografii Ośrodka „Brama Grodzka” - Teatr NN fragment obrazu „Pożar miasta Lublina” Bazyliki OO. Dominikanów

KRÓTKI RYS HISTORYCZNY LUBLINA

Pożar poczynił ogromne zniszczenia. Strawił większość gotyckiej zabudowy miejskiej wraz z najważniejszymi świątyniami. Zakończył on epokę późnośredniowiecznego budownictwa w Lublinie. Odbudowane po katastrofie obiekty architektury nosiły znamiona nowego stylu – tzw. renesansu lubelskiego⁴.

Dla upamiętnienia tamtych wydarzeń od kilku lat, 2 czerwca w rocznicę ocalenia miasta, Teatr NN organizuje happening opowiadający o wielkim pożarze. Uczestnicy wyruszają wśród dymu, ognia i blasku pochodni śladami procesji dominikańskiej.

Fot. Maria Kowalczyk; Archiwum Fotografii Ośrodka „Brama Grodzka” - Teatr NN

Czy to prawda, że Lublin był stolicą Polski?

Tak, to prawda. Lublin był trzykrotnie tymczasową stolicą Polski.

- Po raz pierwszy miasto stało się na kilka miesięcy **tymczasową stolicą** wyzwolonych ziem polskich w 1809 roku, kiedy to do Lublina wkroczyli ułani ks. Józefa Poniatowskiego.

⁴ Źródło: <http://teatrnn.pl/leksykon/artykuly/widoki-lublina-pozar-miasta-lublina-okolo-1740//>

KRÓTKI RYS HISTORYCZNY LUBLINA

- Po raz drugi Lublin stał się tymczasową stolicą Polski w listopadzie 1918 roku, kiedy utworzono Tymczasowy Rząd Ludowej Republiki Polskiej Ignacego Daszyńskiego.
- Po raz trzeci miasto stało się tymczasową stolicą Polski i siedzibą podporządkowanego Moskwie Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego (PKWN) w lipcu 1944 roku.

Czy to prawda, że herbem Lublina jest koziołek?
A jak tak to dlaczego?

Oczywiście, że tak. Koziołek jest nie tylko herbem Lublina, ale jest również jego symbolem. Lublin nazywany jest często Kozim Grodem.

Najstarsza Pieczęć lubelskiej Rady Miejskiej z 1401 roku.

Źródło: Zasoby - "Kancelaria Prezydenta - Marketing Miasta Lublin"

Jeden z pierwszych wizerunków herbu miasta⁵.

Fot. Magdalena Ściborek-Rycyk

Aktualny herb Lublina.

Kozioł i winorośl są atrybutami bogini Wenus – rodzicielki i oznaczają płodność natury. Natomiast mocne, czerwone tło symbolizuje władzę i siłę.

⁵ Źródło: Baliński Michał, Starożytna Polska, T. 2 cz. 2, Warszawa 1845, s. 1062.

KRÓTKI RYS HISTORYCZNY LUBLINA

A oto legenda „HERB LUBLINA Z KOZIOŁKIEM”

Na przełomie XIII i XIV wieku lubelscy mieszczenie zabiegali o prawa miejskie. Jednak nijak nie mogli dostać się do panującego wówczas księcia Władysława Łokietka, zajętego tłumieniem buntu mieszczan krakowskich i sandomierskich. W końcu nadarzyła się okazja, bo księżę szukał stronników i do Krakowa pojechała kilkuosobowa delegacja posłów.

Łokietek przyjął ich bardzo życzliwie, wysłuchał opowieści o mieście, dowiedział się jak to podczas najazdu Tatarów ocalała koza, która wyżywiła w wąwozie wiele dzieciak i przyrzekł posłom przywilej lokacyjny. Pozostało jedynie nadać herb nowemu miastu. I tu księżę wraz z posłem dominikaninem uradzili, że w herbie powinna znaleźć się koza na pamiątkę tatarskiego najazdu oraz winnica. Herb miał zaprojektować i namalować krakowski herbator Mikołaj. Ale herbator pijaczyna gdzieś zaginął i lubelscy wysłannicy dotarłszy w końcu do jego domu po odbiór dzieła dostali jakieś zapakowane malowidło. Gdy je w drodze rozpakowali, przerażeni się, że sprowadzą hańbę na miasto - ujrzeli bowiem starego długowłosego capa obżerającego się winogronami. Nie mieli racji, mieszczenie tak cieszyli się z nadania praw miejskich, że na herb nie zwrócili w ogóle uwagi⁶.

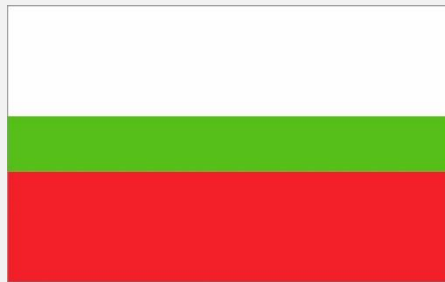
Lublin, jak każde miasto, ma również własną flagę.

Flagi miasta Lublina

Flaga Urzędowa Miasta

Flaga Miasta

⁶ Źródło: <https://lublin.eu/turystyka/poznaj-lublin/legendy-lubelskie/>

KRÓTKI RYS HISTORYCZNY LUBLINA

Oprócz herbu i flagi Lublin ma też swój **hejnał**, który wygrywany był od II połowy XVI wieku. Kilkakrotnie zawieszony ponownie został przywrócony 13 czerwca 1991 roku. Najstarszy zapis nutowy pochodzi z 1685 roku i przechowywany jest w Archiwum Państwowym w Lublinie. Obecnie grany jest z tarasu Nowego Ratusza codziennie o godzinie 12:00, przed posiedzeniami Rady Miasta, podczas wizyt delegacji zagranicznych oraz podczas ważnych miejskich uroczystości.

W Lublinie odbywa się **Ogólnopolski Przegląd Hejnałów Miejskich** w dniu 15 sierpnia w rocznicę nadania praw miejskich, a jego pomysłodawcą i głównym organizatorem jest lubelski klikon miejski.

Fot. Magdalena Ściborek-Ryzyk

Kto to jest klikon miejski?

Klikon miejski, inaczej zwany krzykaczem miejskim to osoba obwieszczająca publicznie mieszkańcom miasta różne wiadomości na specjalne okazje. W Lublinie działał w czasach średniowiecznych, kiedy ogłaszał ważne uchwały Rady Miasta czy też informował o ważnych wydarzeniach grodu. Obecnie funkcjonuje od 1990 roku i już blisko 30 lat ogłasza ważne uroczystości w Lublinie.

Lublin jest jedynym miastem w Polsce i jednym z kilku w Europie, w którym zachowała się tradycyjna funkcja klikona miejskiego.

KRÓTKI RYS HISTORYCZNY LUBLINA

A gdzie można znaleźć więcej ciekawych informacji o Kozim Grodzie sprzed lat?

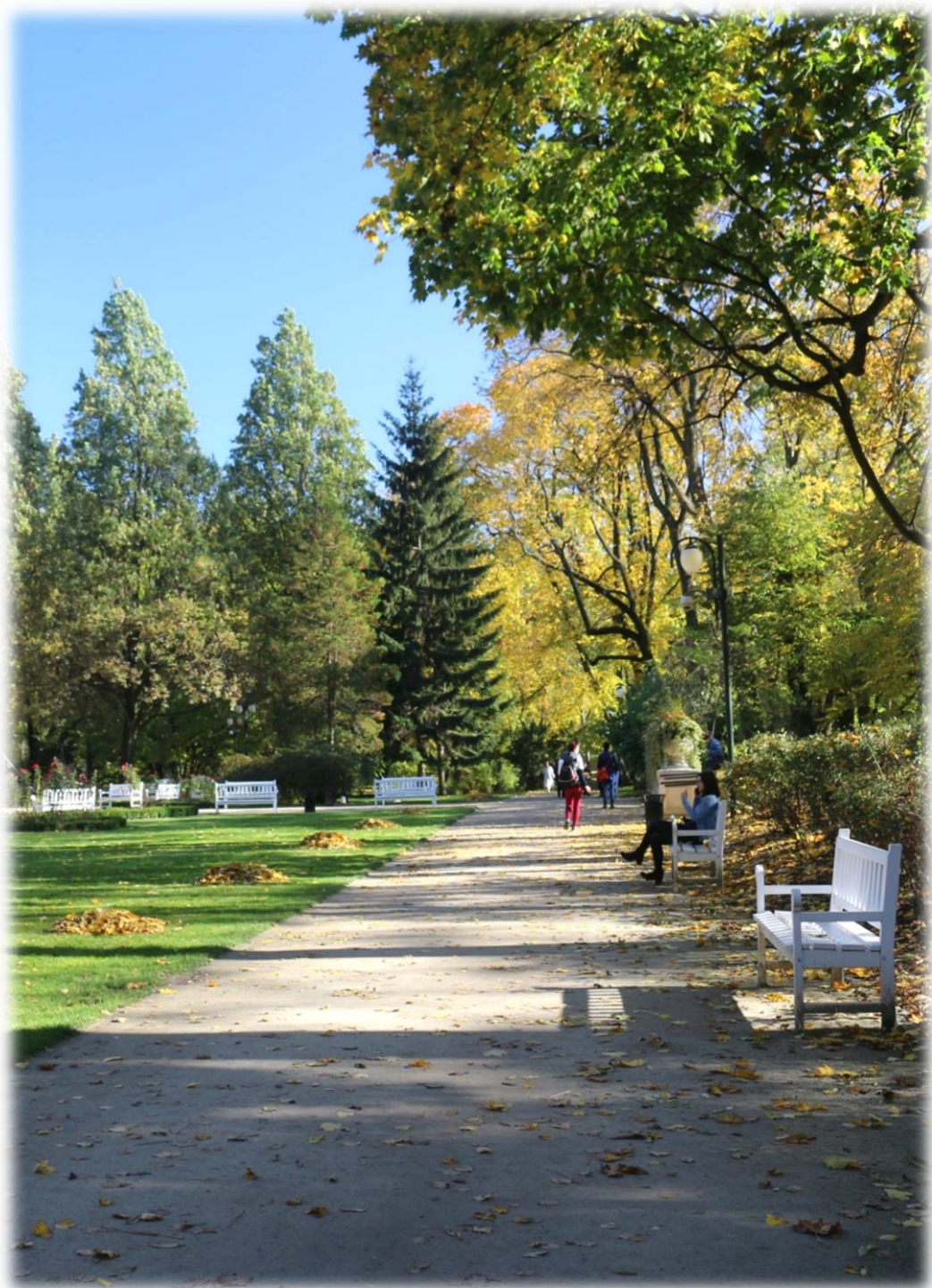

Fot. Jarosław Dudziak

Dane historyczne o Lublinie można znaleźć np.: w dokumentach urzędowych, w Archiwum Państwowym, w opracowaniach Jana Długosza. Wiele ciekawych informacji znajduje się na stronie internetowej Teatru NN (<http://teatrn.pl/>) i na stronie miasta (<https://www.lublin.eu/turystyka/>). Duży zbiór np. pocztówek przedstawiających dawny Lublin, z których można dowiedzieć się jak kiedyś wyglądało miasto umieszczony jest na stronie Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej im. Hieronima Łopacińskiego (<http://hl.wbp.lublin.pl/wbp/>). Ponadto ważnym źródłem informacji są: roczniki statystyczne, kroniki, pamiętniki, wspomnienia, stare gazety, dzieła sztuki, dawne przewodniki, tradycja czy legendy.

Źródło: Oryginał w zbiorach Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej im. H. Łopacińskiego w Lublinie, sygn. U-4937 (<http://bc.wbp.lublin.pl>)

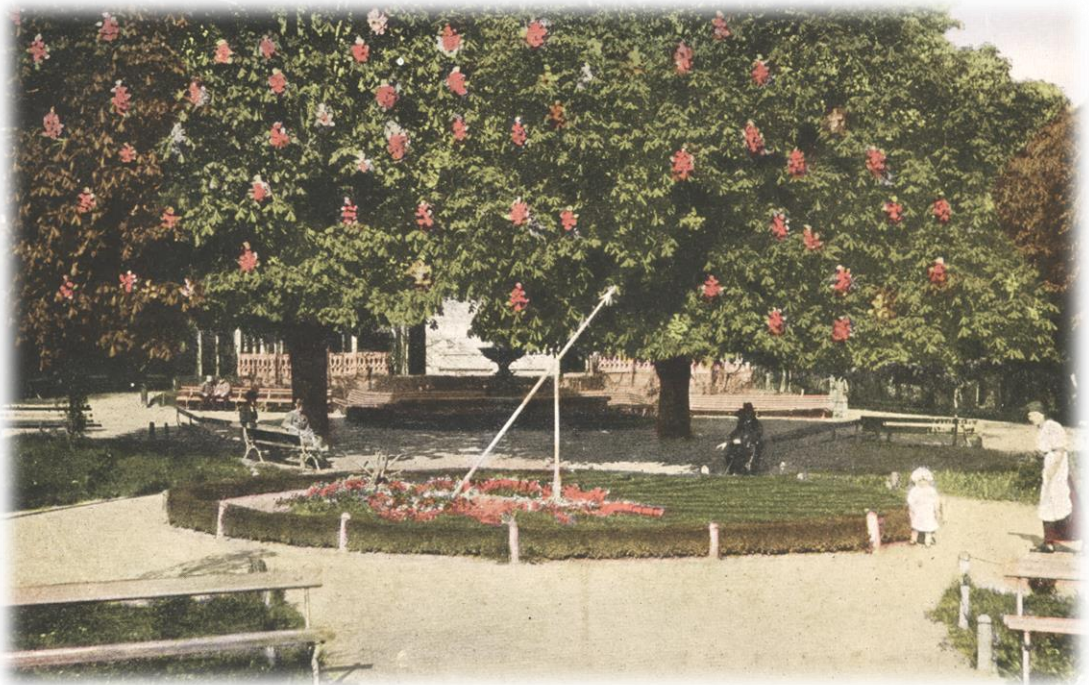

Fot. Magdalena Ściborek-Rycyk

GEOGRAFIA I ŚRODOWISKO

Fot. Autor nieznany; Archiwum Fotografii Ośrodka „Brama Grodzka” - Teatr NN

Źródło: Oryginał w zbiorach Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej im. H. Łopacińskiego w Lublinie, sygn. U-8448 (<http://bc.wbp.lublin.pl>)

GEOGRAFIA I ŚRODOWISKO

Fot. Zasoby - "Kancelaria Prezydenta - Marketing Miasta Lublin"

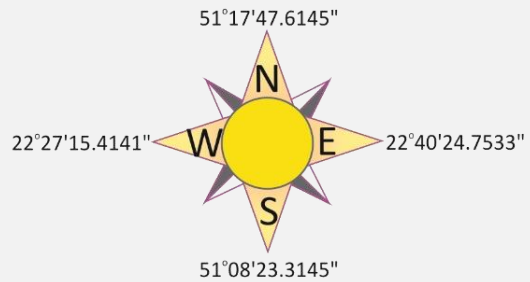

Fot. Zasoby - "Kancelaria Prezydenta - Marketing Miasta Lublin"

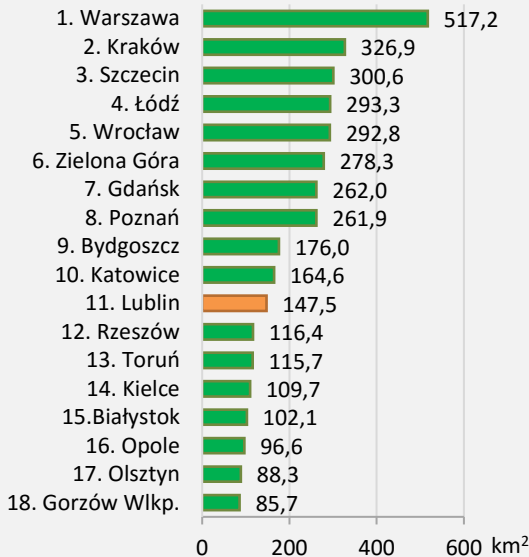
Powierzchnia i położenie

Lublin położony jest na północnym krańcu Wyżyny Lubelskiej, w środkowej części województwa lubelskiego. Zajmuje powierzchnię 147,5 km² i jest zarazem największym miastem we wschodniej Polsce. Pod względem powierzchni w 2016 roku Lublin zajmował 11. miejsce wśród miast wojewódzkich. W 2000 roku był na 10 pozycji.

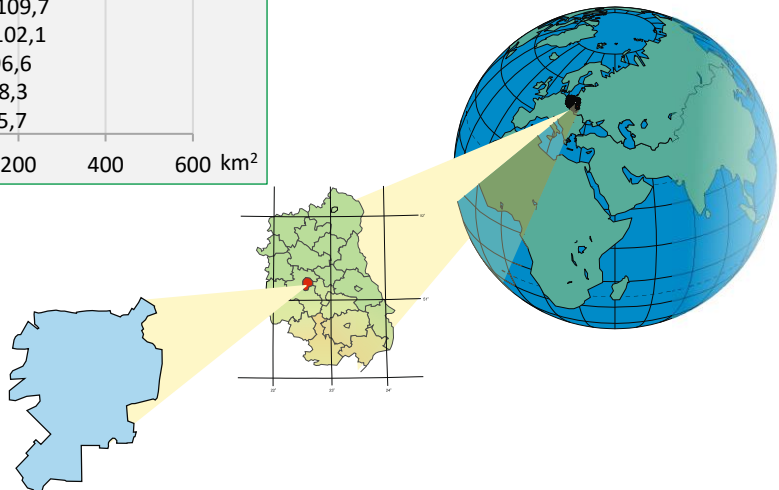
Położenie geograficzne Lublina

Powierzchnia miast wojewódzkich w 2016 r.

Lublin podzielony jest przez rzekę Bystrycę na dwa odmienne krajobrazowo obszary. Część prawobrzeżna jest bardziej płaska, zaś lewobrzeżna urozmaicona z głębokimi dolinami i starymi wąwozami lessowymi.

Najwyższy punkt miasta położony jest na wysokości **236,5 m n.p.m.** i znajduje się na Węglinie. Najniższy zaś zlokalizowany jest w dolinie Bystrzycy na Ponikwodzie na wysokości **162,8 m n.p.m.**

Podział administracyjny

Lublin jest miastem na prawach powiatu. Uchwałami Rady Miasta, które podejmowane były w 2006 roku, od 23 lutego 2006 roku, Lublin został podzielony na 27 dzielnic administracyjnych.

Która dzielnica jest największa, a która najmniejsza?

To zależy co weźmiemy pod uwagę – powierzchnię czy ludność.

Największą dzielnicą **pod względem powierzchni** są **Zemborzyce**, które położone są w południowej części miasta i zajmują powierzchnię 25,65 km². Natomiast **najmniejszą** jest dzielnica **Stare Miasto** o powierzchni 0,94 km².⁷

Jednakże **pod względem liczby ludności najwięcej** zameldowanych osób na pobyt stały według stanu w dniu 30 czerwca 2016 roku było w dzielnicy **Rury** (30,1 tys. osób) i **Czuby Północne** (27,4 tys.), zaś **najmniej** w dzielnicy **Abramowice** (1,7 tys.) i **Hajdów-Zadębie** (1,8 tys.)⁸. Największą **gęstość zaludnienia** odnotowano w dzielnicy Czuby Północne 11,9 tys. osób na km², zaś najmniejszą w Zemborzycach 0,1 tys. osób na km².

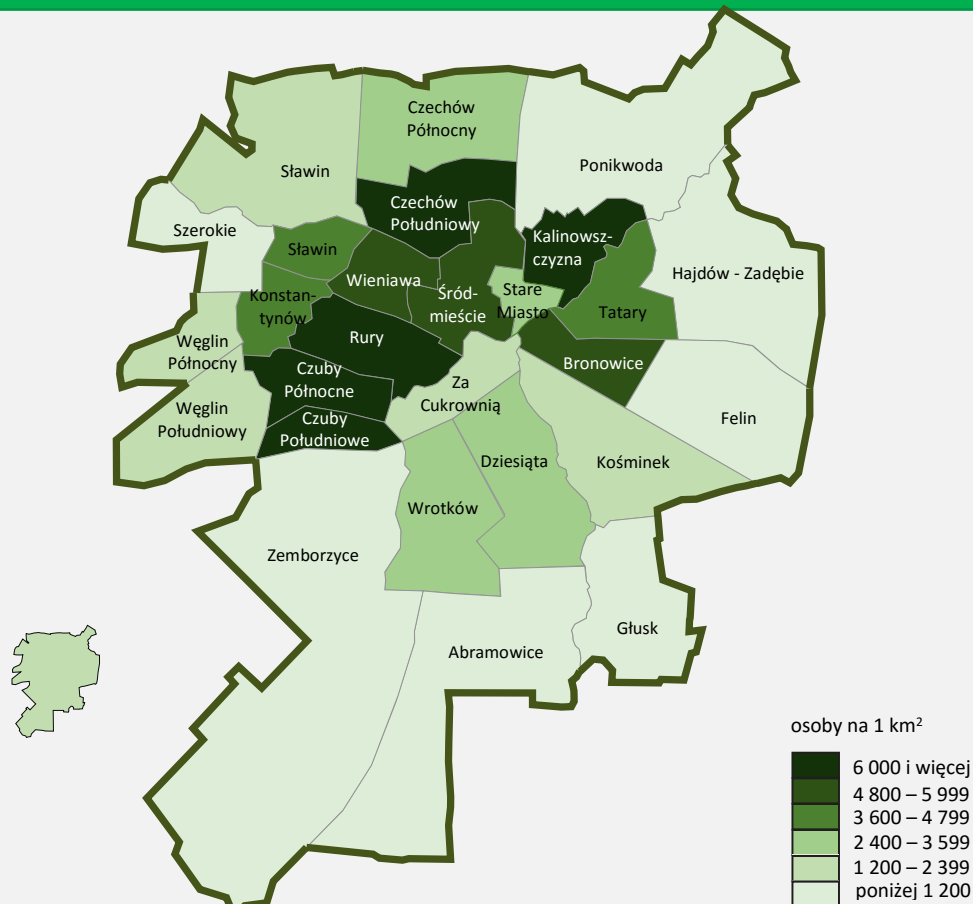

Fot. Joanna Żętar; Archiwum Fotografii Ośrodka „Brama Grodzka” - Teatr NN

⁷ Źródło: <https://bip.lublin.eu/ti/index.php?t=210&id=173378> Projekt uchwały Rady Miasta w sprawie podziału obszaru miasta Lublin na sektory w celu zorganizowania odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości (dostęp 20.08.2016)

⁸ Źródło: <https://bip.lublin.eu/bip/um/index.php?t=210&id=268480> Mieszkańcy wg dzielnic_pobyt-staly_30.06.2016.pdf (dostęp 28.02.2017)

Podział administracyjny miasta Lublina i gęstość zaludnienia wg dzielnic

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ze strony internetowej bip.lublin.eu

Pogoda

Lublin leży w strefie klimatu **kontynentalnego wilgotnego**. Średnia roczna temperatura powietrza w 2016 roku wynosiła 8,7°C i była niższa o 0,3°C od zanotowanej w 2000 roku. Najcieplejszymi miesiącami w 2016 roku był czerwiec, lipiec i sierpień, a średnia temperatura w tych miesiącach wynosiła 18,3°C i była o 1,4°C wyższa od zanotowanej w analogicznych miesiącach 2000 roku. Natomiast najzimniejszymi miesiącami 2016 roku był styczeń i grudzień ze średnią temperaturą minus 2,2°C, zaś w 2000 roku najzimniejszy był styczeń i luty ze średnią temperaturą minus 0,8°C.

Fot. Magdaleny Ściborek-Ryzyk

GEOGRAFIA I ŚRODOWISKO

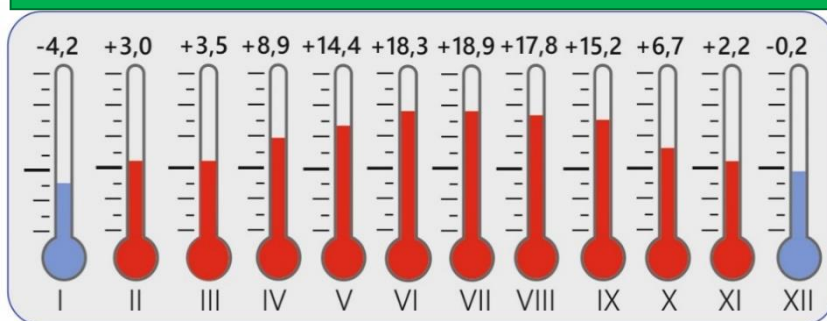
Pomiar zjawisk atmosferycznych na terenie Lublina prowadzony jest przez Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej w stacji hydrologiczno-meteorologicznej zlokalizowanej na terenie miasta na wysokości 238 m n.p.m.

Jaka była najwyższa i najniższa temperatura w Lublinie w 2016 roku?

Najwyższa **temperatura** w Lublinie w 2016 roku wynosiła 32,1°C i zanotowano ją w czerwcu, zaś najniższa minus 16,7°C w styczniu.

Średnie miesięczne temperatury powietrza w Lublinie w 2016 r.

Fot. Magdaleny Ściborek-Ryck

Fot. Zofia Dymek

Fot. Krzysztof Stachura

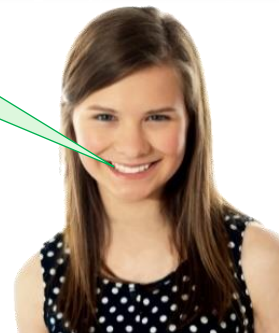

GEOGRAFIA I ŚRODOWISKO

Średnia miesięczna suma **opadów atmosferycznych** w Lublinie w 2016 roku wynosiła 58,2 mm. Najwięcej opadów odnotowano w lipcu (138,2 mm), zaś najmniej we wrześniu (12,4 mm). Natomiast w 2000 roku średnia miesięczna suma opadów wynosiła 52,1 mm i również najbardziej wilgotny był lipiec (140,0 mm), a najsuchszy październik (2,0 mm).

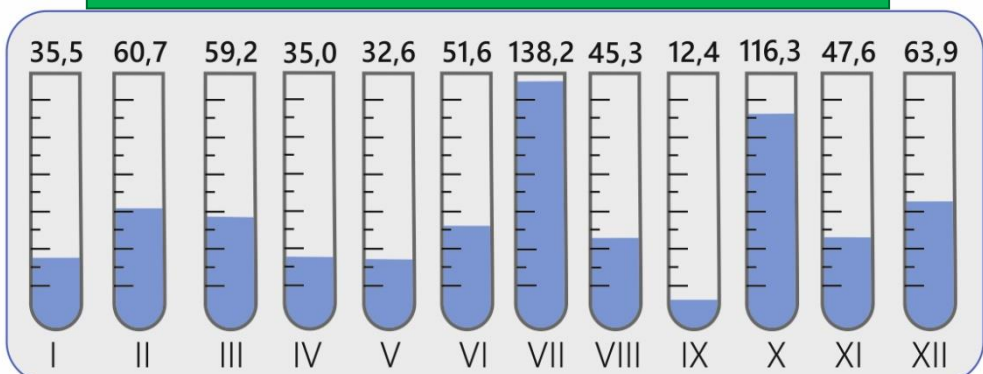

Co to są opady atmosferyczne?

Opady atmosferyczne to ciekłe lub stałe produkty kondensacji pary wodnej spadające z chmur na powierzchnię ziemi. Opady dzieli się na pionowe (deszcz, mżawka, śnieg, krupy i grad) i poziome, czyli osady atmosferyczne (rosa, gołoledź, szadź, szron).

Średnie miesięczne opady atmosferyczne w Lublinie w 2016 r.

Woda

Rzeki, zbiorniki wodne i wody podziemne

Przez Lublin przepływa rzeka Bystrzyca, która swoje źródło ma w Sulowie i wpada do Wieprza poniżej Spiczyna. Na swojej długości 70,3 km zasilana jest przez kilka dopływów, z których 3 znajdują się na terenie miasta, są nimi Czerniejówka, Czechówka i Nędznica zwana również Krężniczanką.

Fot. Krzysztof Stachura

Miasto może również pochwalić się Zalewem Zemborzyckim, który położony jest w jego południowej części. Jest to sztuczny zbiornik zaporowy powstały na rzece Bystrzycy, który zajmuje powierzchnię 278 ha, a jego średnia głębokość wynosi 2,3 m.

Obszar Lublina zlokalizowany jest w obrębie Głównego Zbiornika Wód Podziemnych – Niecka Lubelska. Zwierciadło wód podziemnych obniża się od około 195 m n.p.m. w południowo-wschodniej części Lublina do 163 m n.p.m. w dolinie Bystrzycy, która stanowi główną oś drenażu.

Wody podziemne Lublina są wysokiej jakości i należą do I i II klasy czystości.

Pobór i zużycie wody

Pobór wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w Lublinie w 2016 roku wyniósł 20 228,4 dam³ i stanowił 6,1% poboru wody w całym województwie lubelskim.

Na 1 km² powierzchni miasta pobrano średnio 137,2 dam³ wody.

Najwięcej wody pobrano do zaopatrzenia sieci wodociągowej (85,0%), a jej źródłem były zasoby podziemne. Pozostałe 15,0% pobranej wody zużyto na cele produkcyjne, przy czym 83,5% pochodziło z zasobów podziemnych.

GEOGRAFIA I ŚRODOWISKO

Zużycie wody w Lublinie na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w 2016 roku wynosiło 18 769,9 dam³, co stanowiło 6,0% zużycia w całym województwie i zmniejszyło w 23,6% w porównaniu z 2000 roku.

Na 1 km² powierzchni miasta zużyto średnio 127,3 dam³ wody.

Najwięcej wody zużyto do celów eksploatacji sieci wodociągowej (83,9%).

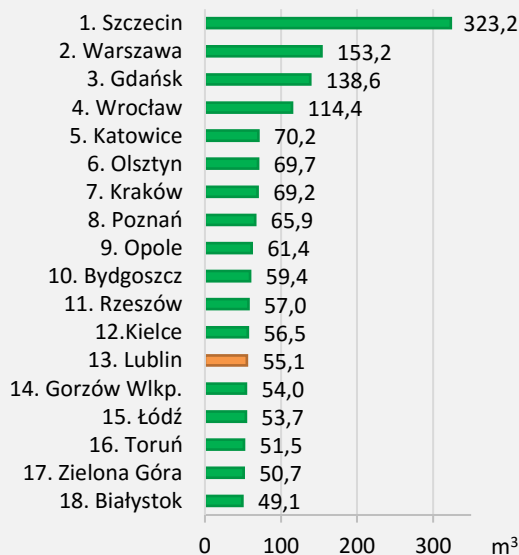

Jakie jest zużycie wody w Lublinie na potrzeby gospodarki narodowej i ludności na 1 mieszkańca?

Zużycie wody na 1 mieszkańca w Lublinie na potrzeby gospodarki narodowej i ludność w 2016 roku wynosiło 55,2 m³ i było niższe o 19,4% niż w 2000 roku.

Zużycia wody w gospodarce narodowej i ludności na 1 mieszkańca w miastach wojewódzkich w 2016 r.

A to dużo czy mało?

W porównaniu z innymi miastami wojewódzkimi Lublin zajął 13. miejsce pod względem zużycia wody na 1 mieszkańca na potrzeby gospodarki narodowej i ludności.

Najwięcej wody pod tym względem zużyto w Szczecinie (323,2 m³), zaś najmniej w Białymstoku (49,1 m³), co przedstawia zamieszczony obok wykres.

Lasy i parki

Powierzchnia gruntów leśnych w Lublinie w 2016 roku wynosiła 1 685,27 ha i w porównaniu z 2000 rokiem wzrosła o 1,1%.

Wskaźnik lesistości wyniósł 11,2% i tym samym Lublin zajął 13. miejsce spośród miast wojewódzkich. Najwyższy wskaźnik odnotowano w Zielonej Górze (53,0%), zaś najniższy w Rzeszowie (2,6%).

Fot. Krzysztof Stachura

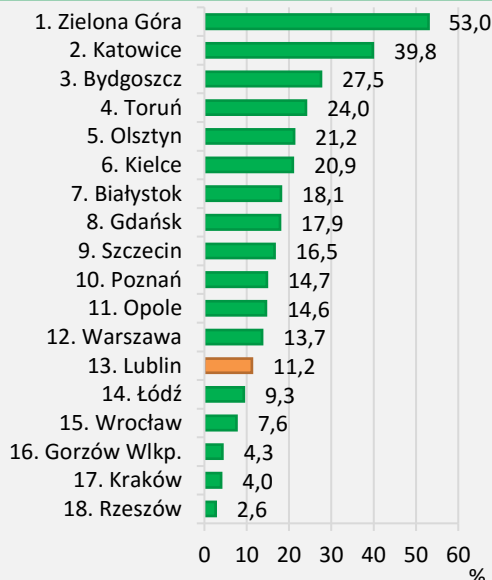

Co to jest wskaźnik lesistości?

Wskaźnik lesistości (lesistość) oblicza się jako stosunek procentowy powierzchni lasów do ogólnej powierzchni miasta.

Wskaźnika lesistości w miastach wojewódzkich w 2016 r.

Ponadto na terenie miasta zlokalizowanych jest 10 parków spacerowo-wypoczynkowych o łącznej powierzchni 176,4 ha według danych z 2016 roku. W stosunku do 2000 roku ich powierzchnia wzrosła o 9,9%.

Fot. Magdaleny Ściborek-Ryck

Który park jest najstarszy,
a który największy?

Najstarszym jest Park Saski, który został założony w 1837 roku, zaś **największym** Park Ludowy o powierzchni 23,5 ha.

Fot. Magdalena Ściborek-Rycyk

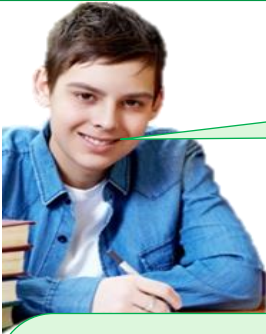
Źródło: Oryginał w zbiorach Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej im. H. Łopacińskiego w Lublinie, sygn. U-8448 (<http://bc.wbp.lublin.pl>)

Ochrona przyrody

Na terenie Lublina znajduje się wiele obiektów prawnie chronionych. Tworzą one system ochrony przyrody. Zaliczamy do nich między innymi **pomniki przyrody**, których w mieście według danych z 2016 roku było 55 szt. (w 2000 roku 35 szt.), z czego 14 w Śródmieściu. Wśród pomników przyrody było 45 pojedynczych drzew, 8 grup drzew i 2 aleje.

Fot. Magdalena Ściborek-Rycyk

Co to jest pomnik przyrody i jak się go ustanawia?

„**Pomnikami przyrody** są pojedyncze twory przyrody żywej i nieożywionej lub ich skupiska o szczególnej wartości przyrodniczej, naukowej, kulturowej, historycznej lub krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami, wyróżniającymi je wśród innych tworów, okazałych rozmiarów drzewa, krzewy gatunków rodzimych lub obcych, źródła, wodospady, wywierzyska, skałki, jary, głązy narzutowe oraz jaskinie.”

Ustanowienie pomnika przyrody następuje w drodze uchwały rady gminy.

(Źródło: *Ustawy o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 roku z późniejszymi zmianami.*)

Każdy pomnik przyrody oznaczony jest specjalną tabliczką informacyjną.

Udziału obszarów prawnie chronionych w ogólnej powierzchni miasta wg miast wojewódzkich w 2016 r.

Fot. Magdalena Ściborek-Rycyk

Udział **obszarów prawnie chronionych** w ogólnej powierzchni miasta w 2016 roku wynosił 17,2% i w stosunku do 2000 roku nie uległ zmianie.

Ponadto na terenie Lublina zlokalizowany jest **Ogród Botaniczny** o powierzchni 21,2 ha (opis w rozdziale Kultura).

Zwierzęta

Lublin zamieszkuje 180 gatunków ptaków, z czego ponad 100 gatunków gniazduje w mieście na stałe. Ponadto w Bystrzycy i w Zalewie Zemborzyckim występuje 27 gatunków ryb, między innymi: leszcze, szczupaki, liny, sumy, karpie, sandacze i płocie.

Fot. Magdalena Ściborek-Rycyk

Stan środowiska

Powietrze

W Lublinie systematycznie obniża się ilość zanieczyszczeń pyłowych i gazowych emitowanych do atmosfery z zakładów szczególnie uciążliwych, a miasto prowadzi zakrojone na szeroką skalę akcje edukacyjne mające na celu uświadomienie dzieci i młodzieży oraz wykształcenie w nich postawy współodpowiedzialności za stan środowiska.

Zanieczyszczenie powietrza to wprowadzanie przez człowieka, bezpośrednio lub pośrednio, do powietrza substancji stałych, ciekłych lub gazowych w takich ilościach, które mogą zagrażać zdrowiu człowieka, ujemnie wpływać na klimat, przyrodę żywą, glebę lub wodę, a także spowodować inne szkody w środowisku.

Jakie są główne źródła zanieczyszczenia powietrza?

Głównymi źródłami zanieczyszczenia powietrza są między innymi:

- przemysł energetyczny i transportowy;
- niska emisja spalin;
- źródła naturalne (np. pożary lasów, procesy biologiczne, wyładowania atmosferyczne itp.).

Ilość **zanieczyszczeń gazowych** bez dwutlenku węgla wytworzonych przez zakłady szczególnie uciążliwe w Lublinie w 2016 roku wynosiła 1 138 ton na rok (t/r). W porównaniu z 2000 rokiem obniżyła się o 86,1%.

Fot. Krzysztof Stachura

Jednakże łącznie z dwutlenkiem węgla emisja gazowych zanieczyszczeń powietrza wzrosła w stosunku do 2000 roku o 9,4% i w 2016 roku wynosiła 798 240 t/r.

Co to są zanieczyszczenia gazowe?

Zanieczyszczenia gazowe to emisja do atmosfery substancji gazowych, których stężenie przekracza średnią zawartość tych substancji w powietrzu czystym i negatywnie oddziałuje na zdrowie człowieka oraz stan środowiska. Należą do nich między innymi dwutlenek siarki, tlenki azotu i węgla, węglowodory i dwutlenek węgla.

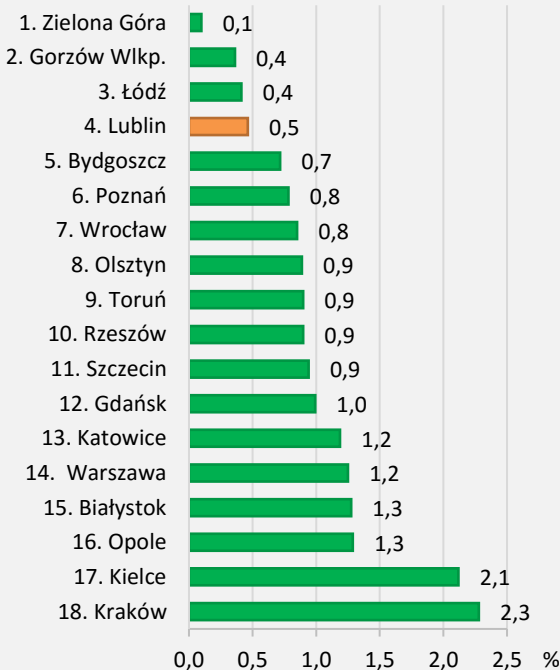
Ilość **zanieczyszczeń pyłowych** emitowanych do atmosfery w Lublinie w 2016 roku przez zakłady szczególnie uciążliwe wynosiła 68 t/r i w porównaniu z 2000 rokiem, obniżyła się o 94,7%. W tym emisja zanieczyszczeń ze spalania paliw w 2016 roku wynosiła 46 t/r i w stosunku do 2000 roku obniżyła się o 96,2%.

Co to są zanieczyszczenia pyłowe?

Emisji zanieczyszczeń pyłowych ogółem z zakładów szczególnie uciążliwych na 1 km² powierzchni w miastach wojewódzkich w 2016 r.

Zanieczyszczenia pyłowe to emisja do atmosfery cząstek o rozdrobnieniu makroskopowym i koloidalnym, których stężenie przekracza średnią zawartość tych substancji w powietrzu czystym i negatywnie oddziałuje na zdrowie człowieka oraz stan i jakość środowiska.

Zakładając, że najlepsza sytuacja pod względem zanieczyszczenia powietrza występuje w miastach, w których emisja zanieczyszczeń pyłowych jest najniższa, to w 2016 roku Lublin zajmował 4. miejsce wśród miast wojewódzkich.

Ścieki

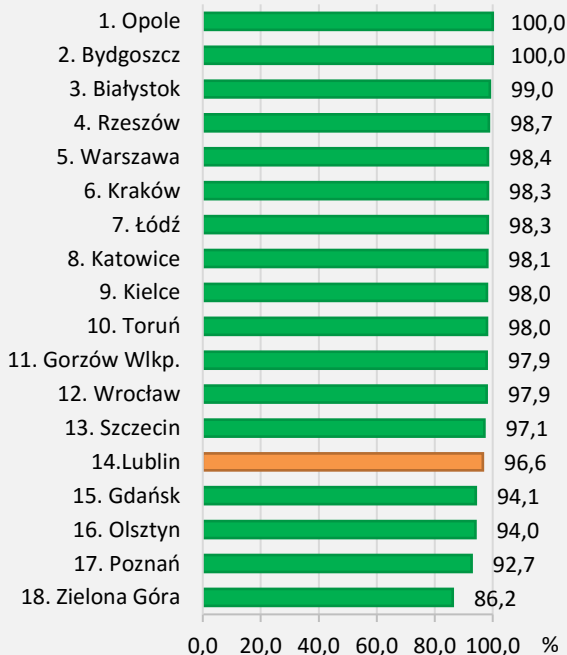
W Lublinie funkcjonują **2 oczyszczalnie ścieków**, z czego jedna oczyszczalnia komunalna biologiczna z podwyższonym usuwaniem biogenów, a druga oczyszczalnia przemysłowa chemiczna.

W 2016 roku do **komunalnej oczyszczalni ścieków** odprowadzono 22 198 dm³ (łącznie ze ściekami dowożonymi oraz wodami opadowymi lub roztopowymi oraz infiltracyjnymi) i wszystkie zostały oczyszczone.

Co to są ścieki wymagające oczyszczenia?

Ludność korzystająca z komunalnych oczyszczalni ścieków w miastach wojewódzkich w 2016 r.

Ścieki wymagające oczyszczenia to ścieki odprowadzane siecią kanałów lub rowów otwartych bezpośrednio do wód lub do ziemi, lub do sieci kanalizacyjnej z jednostek produkcyjnych (łącznie z zanieczyszczonymi wodami chłodniczymi; jak również łącznie z zanieczyszczonymi wodami z odwadniania zakładów górniczych oraz obiektów budowlanych), z innych jednostek oraz z gospodarstw domowych.

GEOGRAFIA I ŚRODOWISKO

Z oczyszczalni komunalnej w Lublinie w 2016 roku korzystało 96,6% mieszkańców miasta, pozostali korzystali ze zbiorników bezodpływowych, oczyszczalni przydomowych oraz stacji zlewnych. W porównaniu z 2008 rokiem liczba ludności korzystającej z komunalnej oczyszczalni ścieków zmniejszyła się o 1,3 p. proc., co spowodowane było wzrostem liczby przydomowych oczyszczalni ścieków oraz zmniejszeniem liczby zbiorników bezodpływowych, tzw. szamb.

W Lublinie w 2016 roku funkcjonowało 2 513 zbiorników bezodpływowych, 95 oczyszczalni przydomowych i 1 stacja zlewna. W stosunku do 2008 roku liczba zbiorników bezodpływowych zmniejszyła się o 42,1%, a oczyszczalni przydomowych wzrosła prawie trzykrotnie (o 280,0%), natomiast stacji zlewnych pozostała bez zmian.

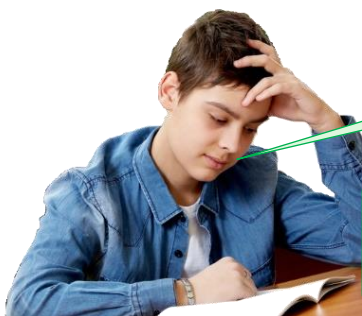
Odpady

Ilość **odpadów** (z wyłączeniem komunalnych) wytworzonych w ciągu roku w przeliczeniu na 1 km² powierzchni Lublina w 2016 roku wynosiła 1 196,6 ton i była mniejsza w porównaniu z 2012 rokiem o 65,6%.

W 2016 roku na terenie Lublina zebrano 81 623,8 ton zmieszanych odpadów komunalnych (bez wyselekcjonowanych), co odpowiada liczbie 6 802 śmieciarek o masie ładowności 12 ton.

Średnio rocznie na jednego mieszkańca w Lublinie przypadało 239,5 kg zmieszanych odpadów komunalnych zebranych w ciągu roku. W porównaniu z 2012 rokiem na jednego mieszkańca przypadało 307,0 kg tych odpadów, czyli ich ilość obniżyła się o 22,0%.

Co to są odpady?

Odpady to każda substancja lub przedmiot, których posiadacz pozbywa się, zamierza się pozbyć lub do których pozbycia się jest zobowiązany.

Fot. Magdalena Ściborek-Rycyk

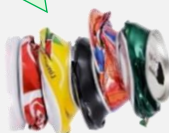
Zmieszane odpady komunalne poddawane są mechaniczno-biologicznemu procesowi przetwarzania. Następnie część z nich jest składowana, zaś reszta przekształcana termicznie, poddawana recyklingowi, kompostowaniu bądź fermentacji.

Recykling w 100%

szkło

metal

odzież i tekstyla

sprzęt elektryczny i elektroniczny

baterie i akumulatory

odpady biodegradowalne

Co to jest recykling?

Recykling to odzysk, w ramach którego odpady są ponownie przetwarzane na produkty, materiały lub substancje wykorzystywane w pierwotnym celu lub innych celach. Obejmuje to ponowne przetwarzanie materiału organicznego (recykling organiczny), ale nie obejmuje odzysku energii i ponownego przetwarzania na materiały, które mają być wykorzystane jako paliwa lub do celów wypełniania wyrobisk. Wyróżniamy trzy rodzaje recyklingu:

- materiałowy – przetwarzanie i odzysk surowca o wartości użytkowej, pod wpływem procesów fizycznych pod wpływem których surowiec nie zmienia swoich właściwości;
- surowcowy – odzyskiwanie, przynajmniej w części surowców, które były użyte do produkcji danego materiału;
- organiczny – tlenowa (kompostowanie) lub beztlenowa obróbka odpadów ulegających biodegradacji.

Miasto dbając o ochronę środowiska utworzyło na swoim terenie Punkt Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych, do którego mieszkańcy mogą samodzielnie dostarczać określone rodzaje odpadów i w ten sposób dbać o czysty Lublin⁹.

Ponadto Wydział Ochrony Środowiska Urzędu Miasta Lublin w ramach Edukacji Ekologicznej organizuje w ciągu całego roku szereg akcji, którymi są między innymi:

- „Posprzątajmy Lublin na wiosnę”;
- „Zaprośmy ptaki do Lublina”;
- „Sadzonki za oponki”;
- „Ekopiknik Rodzinny połączony z Maratonem Leszczowym”;
- konkurs „Hura Makulatura”¹⁰.

⁹ Źródło: <https://lublin.eu/mieszkancy/srodowisko/odpady-i-recykling/punkty-pszok/>

¹⁰ Źródło: <https://lublin.eu/mieszkancy/srodowisko/edukacja-ekologiczna/>

Fot. Zasoby - "Kancelaria Prezidenta - Marketing Miasta Lublin"

ŁUDNOŚĆ

LUBLIN. Ulica Lubartowska.

Fot. L. Hartwig.

Fot. Ludvig Hartwig; Archiwum Fotografii Ośrodka „Brama Grodzka” - Teatr NN

Fot. Zofia Dymek

Fot. Marcin Fedorowicz; Archiwum Fotografii Ośrodka „Brama Grodzka” - Teatr NN

LUDNOŚĆ

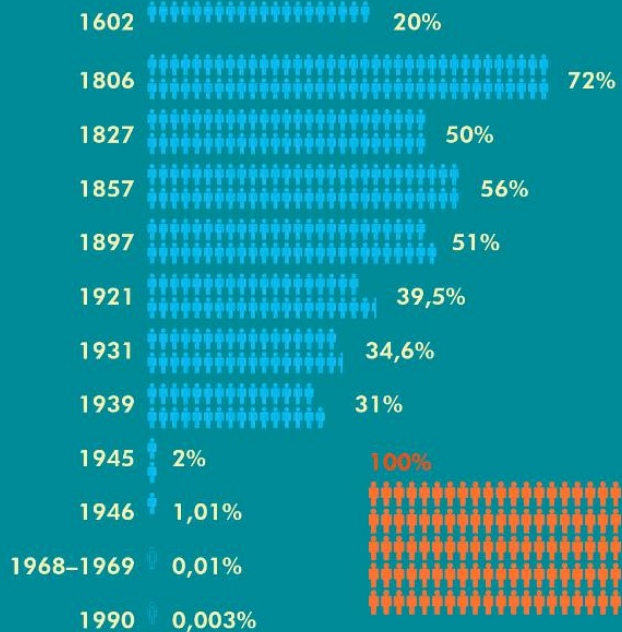
SKŁAD ETNICZNY STAROPOLSKIEGO LUBLINA

Lublin. Instrukcja Obsługi | www.instrukcja.teatrn.pl

PROCENTOWE ZASTAWIENIE LUDNOŚCI ŻYDOWSKIEJ WZGLĘDEM OGÓŁU MIESZKAŃCÓW LUBLINA NA PRZESTRZENI WIEKÓW

Lublin. Instrukcja Obsługi | www.instrukcja.teatrn.pl

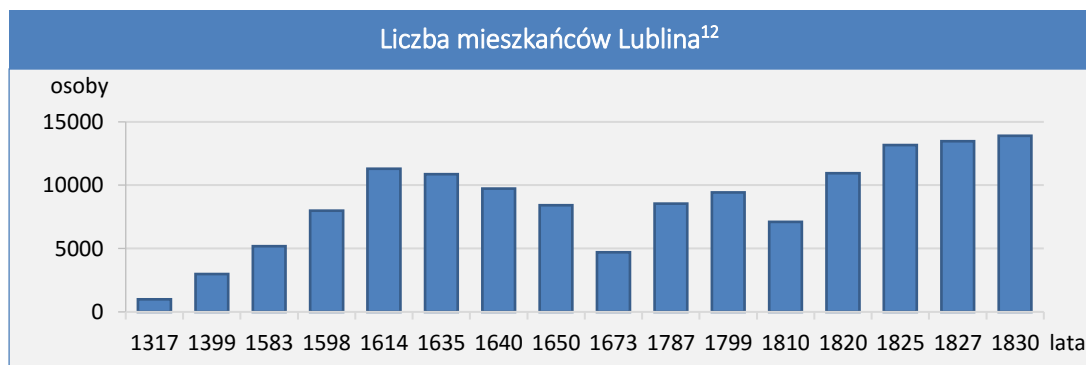
Stan ludności

Jak już wiecie z wcześniej przedstawionego rysu historycznego, Lublin w swojej długiej i czasami burzliwej historii przeżywał zarówno wzloty, jak i upadki. Były najazdy, pożary, epidemie, wojny oraz były czasy rozkwitu. W toku dziejów historii liczba mieszkańców Lublina była bardzo zmienna.

Fot. Marta Kubiszyn; Archiwum Fotografii Ośrodka „Brama Grodzka” - Teatr NN

W 1317 roku, w roku otrzymania praw miejskich na prawie magdeburskim, w Lublinie mieszkało ok. 1 000 osób. W 1614 roku Lublin liczył już ponad 10 tys. mieszkańców i był jednym z 7 wielkich miast w Koronie. Mieszkało w nim 245 rzemieślników i było w nim 79 dworów szlacheckich¹¹.

¹¹ Źródło: Z. J. Hirsz, Z. Wójcikowska „Tysiąc lat ziemi lubelskiej” <http://docplayer.pl/14898028-tysiac-lat-ziemi-lubelskiej.html>

¹² Źródła danych: Kociuba D. „Lublin, Rozwój przestrzenny i funkcjonalny od średniowiecza do współczesności”, Jelonek A. „Ludność miast i osiedli na ziemiach Polskich od 1810 do 1960”, Szewczyk, „Ludność Lublina w latach 1583-1650”, Lublin: Towarzystwo Naukowe KUL, 1947, Kierek A., *Rozwój gospodarczy Lublina w latach 1918–1939, Roczniki statystyczne GUS.*

ŁUDNOŚĆ

Wiek XIV-XVI to najpomyślniejszy okres dla Lublina. Miasto stało się jednym z głównych ośrodków władzy królewskiej. Król Władysław Jagiełło uczynił Lublin stałym miejscem zjazdów polsko-litewskich, a Kazimierz Jagiellończyk stolicą województwa. W wieku XV i XVI miasto przeżywało rozkwit dzięki szlakowi handlowemu znad Morza Czarnego na zachód Europy.

↑
wzrost
liczby
ludności

1655 – najazd wojsk rosyjsko-kozackich
1656 – najazd szwedzki

↓
ubytek
mieszkańców

Jak widać z powyższych przykładów liczba mieszkańców zależy od wydarzeń jakie mają miejsce w danym okresie czasu.

Tak, ale należy tutaj dodać, że liczba ludności zależy również od powierzchni danej miejscowości. Jeżeli zmniejsza się powierzchnia to tym samym może zmniejszać się liczba ludności i odwrotnie. Dobrym przykładem mogą tutaj być jurydyki, których powstanie zmniejszyło powierzchnię miasta, a ich likwidacja zwiększyła.

Od początku XVI wieku szlachta, magnateria i duchowieństwo stopniowo wykupywały tereny miasta i tworzyły **jurydyki** niepodlegające władzy miasta. Do połowy XVII wieku powstały 23 jurydyki. Ustrój wewnętrzny jurydyk opierał się na prawie miejskim. Posiadały własne sądownictwo i administrację. Głównym urzędem był wójt, który pełnił funkcje administracyjno-policyjne, skarbowe i sądowe. Mieszkańcy jurydyk zajmowali się tańszą produkcją rzemieślniczą (tak zwani partacze), prowadzeniem browarów i gorzelni nieposiadający cechowych uprawnień. Jurydyki będąc źródłem dochodu dla swych właścicieli, osłabiały miasta pod względem ekonomicznym. Ich istnienie przyczyniało się jednak do obszarowego rozrostu miasta, wokół którego zakładano kolejne osiedla partaczy. Jurydyki zniesiono na mocy Konstytucji 3 Maja (1791 rok), a ich tereny zostały wówczas włączone do miasta¹³.

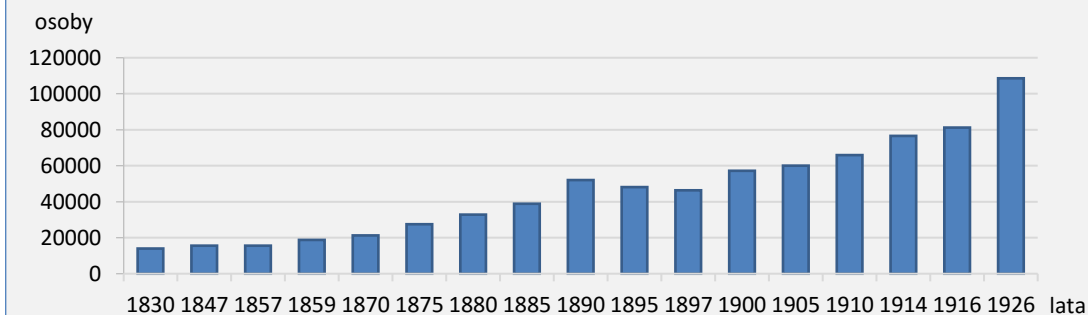
↓
ubytek
następnie
wzrost
liczby
ludności

¹³ Źródło: Kociuba D. „Lublin, Rozwój przestrzenny i funkcjonalny od średniowiecza do współczesności”.

LUДНОŚĆ

Liczba mieszkańców Lublina¹² cd.

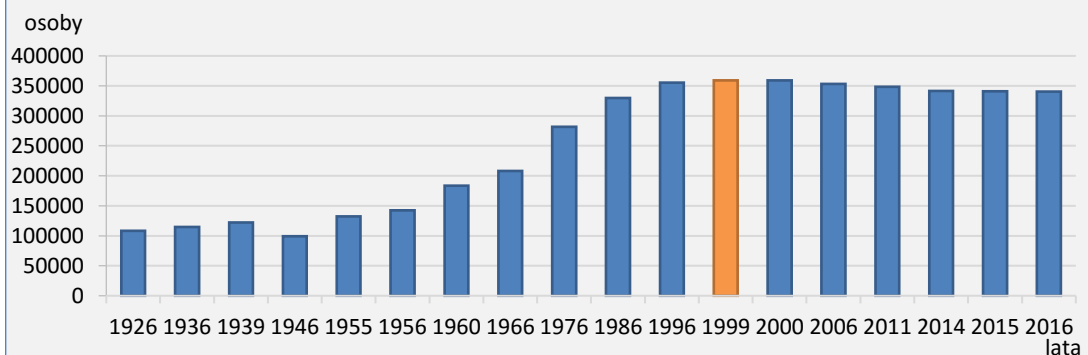
II Wojna Światowa
1939-1945

↓
(ubytek
mieszkańców)

Fot. Autor nieznan; Archiwum Fotografii Ośrodka „Brama Grodzka” - Teatr NN z kolekcji Rajmunda Krzyżewskiego

W okresie od zakończenia II Wojny Światowej, aż do 1999 roku z roku na rok, systematycznie zwiększała się liczba mieszkańców Lublina. Rok 2000 był pierwszym rokiem, w którym liczba mieszkańców była mniejsza niż w roku poprzednim. Od tej pory liczba ludności naszego miasta stale maleje.

Liczba mieszkańców Lublina¹² dok.

LUДНОŚĆ

Według danych szacunkowych w dniu 31 grudnia 2016 roku w Lublinie mieszkało 340 466 osób. Dla porównania w 2000 roku Lublin liczył 358 933 mieszkańców i od tego czasu liczba mieszkańców zmniejszyła się o 18 467 osób. Główną przyczyną tych zmian jest rozwój ośrodków podmiejskich skupionych wokół miasta Lublina (gminy: Głusk, Wólka, Konopnica, Niemce, Jastków) polegający na migracji mieszkańców miasta na tereny podmiejskie.

W 2016 roku mieszkańcy Lublina stanowili 34,4% ludności miast województwa lubelskiego i 16,0% ogółu ludności województwa.

Ludność w miastach wojewódzkich w 2016 r.

Pod względem liczby ludności w 2016 roku Lublin zajmował 9. miejsce wśród 18 miast wojewódzkich.

W 2016 roku w Lublinie **gęstość zaludnienia**, czyli liczba osób przypadająca na 1 km² powierzchni miasta, wynosiła średnio 2 309 osób. Dla porównania w 2000 roku na 1 km² przypadało średnio 2 433 osoby. Pod tym względem w 2016 roku Lublin zajmował 5. miejsce wśród miast wojewódzkich.

Gęstość zaludnienia =

$$\frac{\text{liczba ludności}}{\text{powierzchnia w hektarach}} \times 100$$

Skąd wiemy:

- ile nas jest,
- w jakiej mieszkamy miejscowości,
- jak liczymy liczbę ludności?

Główne źródła danych dotyczących liczby, struktury i rozmieszczenia ludności to:

- Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań – ostatni spis odbył się w 2011 roku według stanu w dniu 31 marca o godzinie 24⁰⁰, a kolejny zaplanowany jest na 2021 rok,
- Powszechny Elektroniczny System Ewidencji Ludności – PESEL – podstawowy rejestr ewidencji ludności w Polsce – dane dotyczące migracji stałych i czasowych,
- dane pochodzące z Urzędów Stanu Cywilnego dotyczące urodzeń, zgonów i małżeństw.

Dane o liczbie ludności opracowywane są metodą bilansową.

Przy sporządzaniu bilansu uwzględniono dane dotyczące:

- urodzeń i zgonów,
- zameldowania na pobyt stały z innych jednostek podziału terytorialnego i z zagranicy,
- wymeldowania z pobytu stałego,
- różnicę salda ludności zameldowanej na pobyt czasowy ponad 3 miesiące,
- zmian w podziale administracyjnym kraju.

Podstawą bilansów od 2010 roku są wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań z 2011 roku.

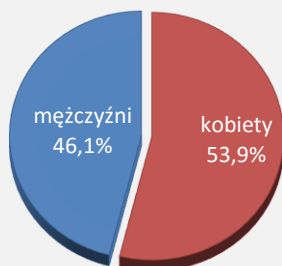
Bilans ludności	
Stan ludności w dniu 31 XII 2015 r.	340 727
	+
Liczba dzieci urodzonych w 2016 r.	3 417
	-
Liczba osób zmarłych w 2016 r.	3 272
	+
Migracje wewnętrzne i zagraniczne – napływ w 2016 r.	2 952
	-
Migracje wewnętrzne i zagraniczne – odpływ w 2016 r.	3 175
	+
Różnica między saldami osób zameldowanych na pobyt czasowy ponad 3 miesiące w latach 2016 i 2015	-183
	=
Stan ludności w dniu 31 XII 2016 r.	340 466

LUДНОŚĆ

W Lublinie mieszka więcej kobiet niż mężczyzn. W 2016 roku kobiety stanowiły 53,9% ogółu mieszkańców. Średnio na 100 mężczyzn przypadało 117 kobiet. Dla porównania w 2000 roku kobiety stanowiły 53,6% ogółu mieszkańców, a na 100 mężczyzn przypadało 115 kobiet.

Ludność według płci w 2016 r.

Stan w dniu 31 XII

Czy na pewno kobiet jest więcej? Patrząc na moich rówieśników wydaje się, że to nas chłopców jest więcej.

I tutaj muszę się częściowo zgodzić.

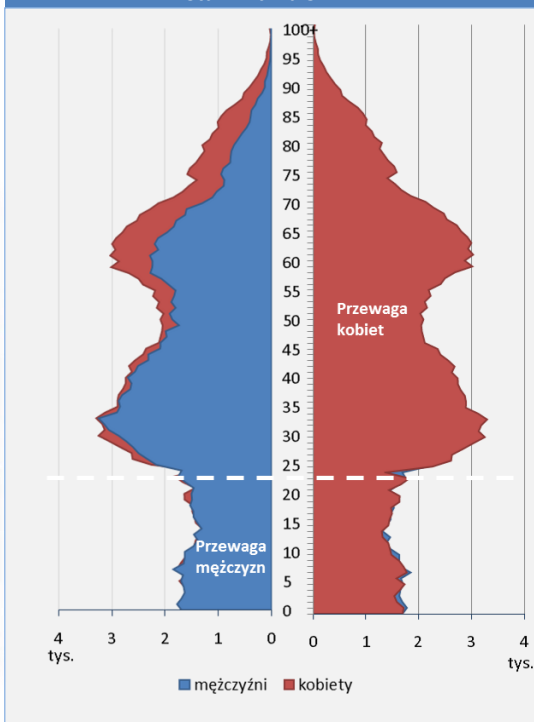
W ogólnej liczbie mieszkańców kobiet jest rzeczywiście więcej, ale jeżeli spojrzymy na ludność według płci i wieku, to okaże się, że w 2016 roku w Lublinie wśród osób będących w wieku od 0 do 24 lat w większości roczników przeważali mężczyźni (stanowiąc 50,4% populacji tej grupy wiekowej). Kobiet było więcej dopiero wśród osób mających więcej niż 24 lata.

Fot. Monika Krzykała; Archiwum Fotografii Ośrodka „Brama Grodzka” - Teatr NN Krzyżewskiego

Ludność według płci i wieku w 2016 r.

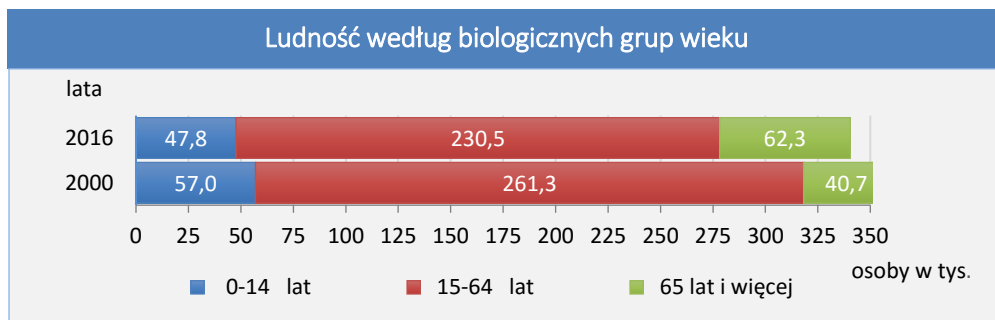
Stan w dniu 31 XII

LUДНОŚĆ

W 2016 roku dzieci w wieku od 0 do 14 roku życia stanowiły 14,0% ogółu mieszkańców naszego miasta, ludność w wieku od 15 do 64 lat – 67,7%, a osoby starsze w wieku 65 lat i więcej – 18,3%. Dla porównania w 2000 roku dzieci stanowiły 15,9% ogółu mieszkańców, osoby dorosłe – 72,8%, a osoby starsze – 11,3%.

W porównaniu z 2000 rokiem liczba osób w wieku poniżej 20 lat zmniejszyła się o 30,5%, a liczba mieszkańców mających 65 lat i więcej wzrosła o 53,0%. W 2016 roku na każde 100 osób w wieku poniżej 20 lat przypadało 99 osób w wieku 65 lat i więcej, podczas gdy w 2000 roku było 45 osób.

Z tego wynika, że w porównaniu z 2000 rokiem zmniejszyła się liczba dzieci i osób dorosłych, a zwiększyła osób starszych.

Słuszna uwaga. Tak właśnie jest. Zjawisko to nazywamy **procesem starzenia się społeczeństwa**, który polega na wzroście liczby osób w starszym wieku i ich udziale w ogólnej liczbie ludności przy jednoczesnym spadku liczby dzieci i ich udziale w ogólnej liczbie ludności.

Fot. Zasoby - "Kancelaria Prezydenta - Marketing Miasta Lublin"

W wyniku zachodzących zmian demograficznych z roku na rok statystyczny mieszkaniec Lublina jest starszy. W 2016 roku statystyczny mieszkaniec naszego miasta był w wieku 37 lat, a statystyczna mieszkanka miała ponad 43 lata. W porównaniu z 2000 rokiem mężczyzna jest starszy o ponad 4 lata, a kobieta o ponad 6 lat.

LUДНОŚĆ

Od czego zależy, w jakim wieku są mieszkańcy naszego miasta?

Stan i struktura ludności według płci i wieku zależy **od przyrostu naturalnego**, który stanowi różnicę między liczbą urodzeń a liczbą zgonów oraz od **salda migracji**, czyli od tego czy więcej osób przyjeżdża do naszego województwa, żeby w nim zamieszkać czy też więcej osób z niego wyjeżdża.

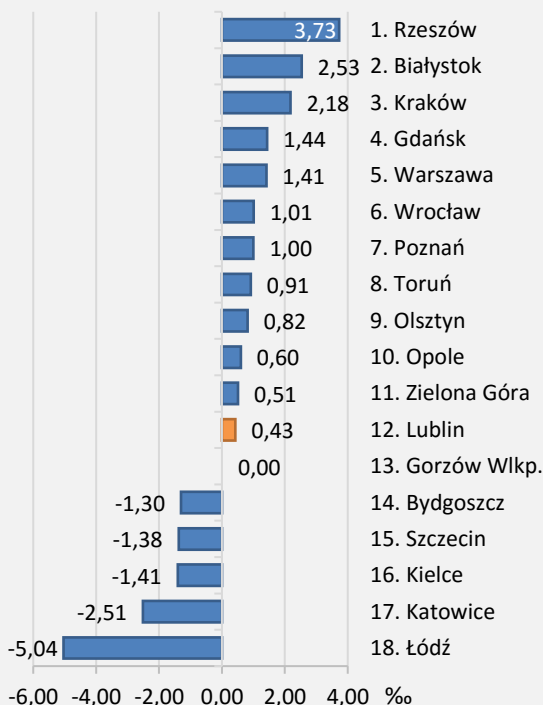
Ruch naturalny

W 2016 roku w Lublinie **urodziło się** 3 417 dzieci, chłopcy stanowili 50,2% ogółu urodzeń. **Zmarło** 3 272 mieszkańców, mężczyźni stanowili 51,2% ogółu osób zmarłych. Liczba urodzeń była większa od liczby zgonów, więc odnotowano dodatni **przyrost naturalny**, który wyniósł 145 osób. Dla porównania w 2000 roku urodziło się 3 125 dzieci, a zmarło 3 116 osób. Przyrost naturalny wyniósł 9 osób.

Miarą intensywności występowania np. urodzeń, zgonów czy też migracji na danym terenie są współczynniki, które obliczamy dzieląc dane zjawisko np. liczbę urodzeń w danym roku przez liczbę ludności według stanu w dniu 30 czerwca danego roku i mnożymy przez 1000.

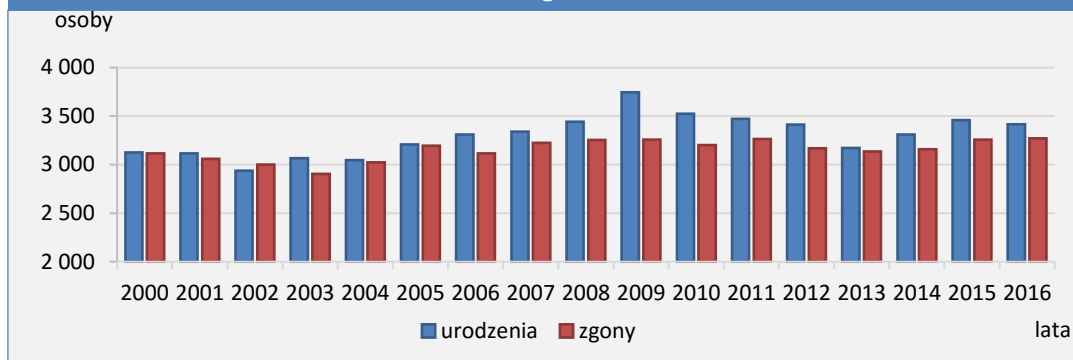
W 2016 roku w Lublinie przyrost naturalny w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców osiągnął poziom 0,43 wobec 0,03 w 2000 roku. Pod tym względem w 2016 roku Lublin zajmował 12. miejsce wśród miast wojewódzkich.

Przyrost naturalny na 1 000 ludności w miastach wojewódzkich w 2016 r.

ŁUDNOŚĆ

Liczba urodzeń i zgonów w Lublinie.

Z wykresu wynika, że liczba urodzeń w naszym mieście przeważnie przewyższała liczbę zgonów, więc powinien zwiększać się udział dzieci w ogólnej liczbie ludności, a przecież maleje....

Spójrz jeszcze raz na piramidę wieku (s. 54). Dawniej było dużo więcej urodzeń niż teraz. Dzisiejsi 30-35 latkowie i 60-65 latkowie kiedyś byli w grupie dzieci, a dzisiaj zasilają grupę osób dorosłych i starszych.

Brawo, słuszne spostrzeżenia. Widzę, że szybko się uczycie. Ale to jeszcze nie wszystko.

- Po pierwsze żyjemy dłużej.

rok urodzenia 2016

73,6 lata

82,7 lata

przeciętne dalsze trwanie życia

Od początku lat dziewięćdziesiątych ubiegłego stulecia obserwuje się powolne, ale systematyczne wydłużanie życia ludzkiego, przy czym przez cały okres utrzymuje się duża różnica między trwaniem życia mężczyzny i kobiety. Chłopiec urodzony w 2016 roku w województwie lubelskim przeciętnie będzie żył 73,6 lata, a dziewczynka 82,7 lata. W porównaniu z dziećmi urodzonymi w 2000 roku to przeciętnie chłopiec i dziewczynka będą żyli o ponad cztery lata dłużej.

- Po drugie są jeszcze migracje, od których też zależy stan i struktura ludności według płci i wieku oraz jej rozmieszczenie terytorialne.

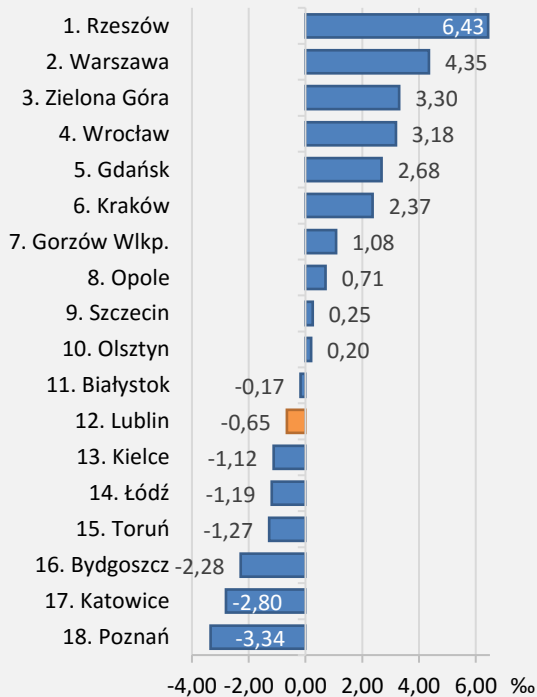
Migracje

Migracje ludności to zmiana miejsca zamieszkania z jednej miejscowości w kraju do drugiej (migracje wewnętrzne) lub z miejscowości w kraju do miejscowości w innym państwie (migracje zagraniczne).

Migracje to zjawisko zarówno historyczne jak i współczesne. Przyczyną migracji może być np.: praca, nauka, chęć zmiany środowiska społecznego, łączenie małżeństw, rodzin, prześladowania na tle religijnym, politycznym, klęski żywiołowe czy też wojny. Ze względu na czas trwania migracji dzielimy je na **migracje stałe i czasowe**.

W 2016 roku z Lublina **na stałe wyjechało 3 175 mieszkańców**, w tym 23 osoby wyjechały na stałe za granicę. Do naszego miasta **na pobyt stały przyjechało 2 952 osoby**, w tym 225 osób przybyło z zagranicy. Liczba osób, które wyjechały z Lublina była większa od liczby osób, które do nas przybyły. Różnicę między napływem i odpływem migracyjnym nazywamy **saldem migracji**. W 2016 roku odnotowano **ujemne saldo migracji stałych**, które wyniosło ogółem minus 223 osoby, w tym saldo migracji zagranicznych osiągnęło wartości 202 osoby. Dla porównania saldo migracji stałych w 2000 roku wyniosło 42 osoby, w tym migracji zagranicznych minus 65 osób.

Saldo migracji stałych na 1 000 ludności w miastach wojewódzkich w 2016 r.

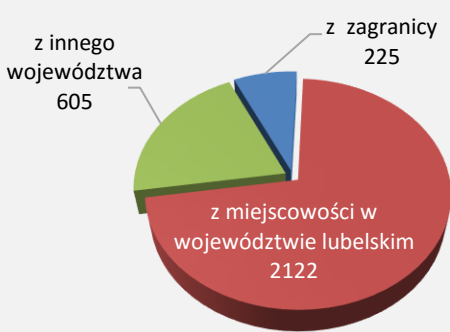
Fot. Autor nieznany; Archiwum Fotografii Ośrodka „Brama Grodzka” - Teatr NN z kolekcji Rajmunda Krzyżewskiego

W 2016 roku w Lublinie saldo migracji stałych w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców osiągnęło poziom minus 0,65 wobec 0,12 w 2000 roku. Pod tym względem w 2016 roku Lublin zajmował 12. miejsce wśród miast wojewódzkich.

LUДНОŚĆ

Migracje na pobyt stały w 2016 r.

napływ - osób, które przybyły

odpływ - osoby, które wyjechały

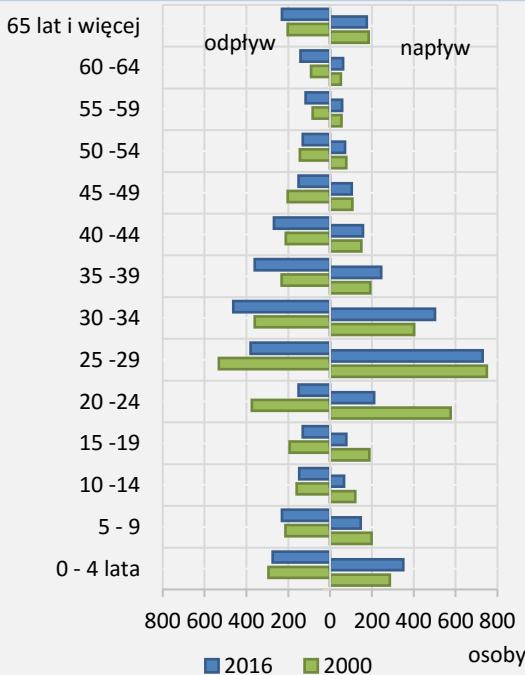

W jakim wieku są najczęściej osoby, które migrują i czy wśród migrantów więcej jest kobiet czy mężczyzn?

Najczęściej migrują osoby młode.

Migracje na pobyt stały wg wieku migrantów w miastach wojewódzkich w 2016 r.

Biorąc pod uwagę wiek osób migrujących, to zarówno wśród osób, które przybyły na pobyt stały do Lublina w 2016 roku (napływ), jak i wśród osób, które wyjechały z naszego miasta (odpływ) przeważały osoby młode. Najczęściej migrowały osoby będące w wieku od 25 do 34 lat (napływ – 41,7%, odpływ – 26,5%).

Z danych dotyczących migracji stałych wynika, że kobiety częściej niż mężczyźni zmieniają stałe miejsce zamieszkania. W 2016 roku podobnie jak w latach poprzednich, zarówno wśród osób, które przybyły do naszego miasta, jak wśród osób, które wyjechały przeważały kobiety (napływ – 55,4%, odpływ – 51,4%).

LUĐNOŚĆ

Z przedstawionych map wynika, że z Lublina do innych miejscowości województwa lubelskiego wyjechało 2 154 osoby, a przybyło 2 122 osoby. Dokąd najczęściej w województwie lubelskim przeprowadzili się na stałe mieszkańcy Lublina?

W 2016 roku podobnie jak w 2000 roku najwięcej mieszkańców Lublina przeprowadziło się na stałe do miejscowości w powiecie lubelskim (60,5% ogółu mieszkańców, którzy zmienili miejsce stałego zamieszkania w granicach województwa lubelskiego, w 2000 roku – 47,4%). Najczęściej osoby te osiedlały się w gminach skupionych wokół miasta Lublina takich jak: Głusk, Wólka, Konopnica, Niemce czy też Jastków. Kolejnym powiatami, do których wyjeżdżali mieszkańcy Lublina były: powiat świdnicki (8,0%), lubartowski (6,5%) i łączyński (4,7%).

Z jakich powiatów województwa lubelskiego najczęściej mieszkańcy migrują do Lublina? I czy to już wszystkie migracje będą omówione?

W 2016 roku podobnie jak w 2000 roku najwięcej osób przeprowadziło się na stałe do Lublina z powiatu lubelskiego (22,9% ogółu mieszkańców, którzy przybyli na pobyt stały z innych miejscowości w województwie lubelskim, w 2000 roku – 17,1%). Następnie z powiatu świdnickiego (8,3%), łączyńskiego (6,8%), lubartowskiego (6,4%) i kraśnickiego (6,2%).

W 2016 roku z Lublina **za granicę wyemigrowały 23 osoby**. Najwięcej osób na pobyt stały wyjechało do Wielkiej Brytanii (47,8% ogółu migrantów), następnie do Irlandii i Norwegii (po 17,4%). Dla porównania w 2000 roku za granicę wyemigrowało 89 osób, w tym najwięcej do Niemiec (21,3%) i do Stanów Zjednoczonych Ameryki (20,2%).

Fot. Zasoby - Lubelski Fundusz Filmowy

Z zagranicy w 2016 roku **do Lublina na pobyt stały przybyło 225 imigrantów**. Najwięcej osób przyjechało z Wielkiej Brytanii (32,9% ogółu imigrantów) i z Ukrainy (23,6%). Dla porównania w 2000 roku do Lublina na stałe przyjechało 24 imigrantów, w tym 25,0% stanowili przybysze z Ukrainy.

LUДНОŚĆ

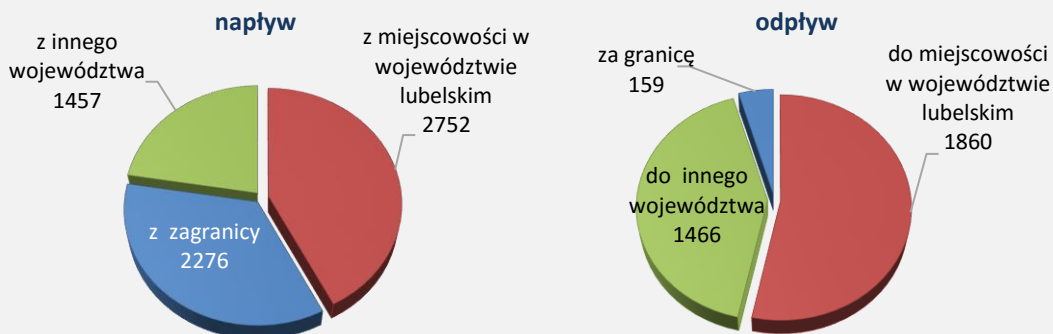
To teraz migracje czasowe?

Tak. Migracje wewnętrzne i zagraniczne osób zameldowanych na pobyt czasowy ponad 3 miesiące i migracje mieszkańców czasowo nieobecnych w miejscu stałego zamieszkania przebywających w innym miejscu w kraju powyżej 3 miesięcy i osób nieobecnych w związku z wyjazdem za granicę na okres powyżej 6 miesięcy.

W dniu 31 grudnia 2016 roku w Lublinie **na pobyt czasowy ponad 3 miesiące zameldowanych było 6 485 osób, w tym 2 276 cudzoziemców.** Natomiast 3 485 osób było czasowo nieobecnych w miejscu stałego zameldowania, w tym 159 osób w związku z wyjazdem za granicę na okres powyżej 6 miesięcy.

Migracje na pobyt czasowy w 2016 r.

Wśród migrantów czasowych, tak jak wśród stałych przeważały kobiety i osoby młode?

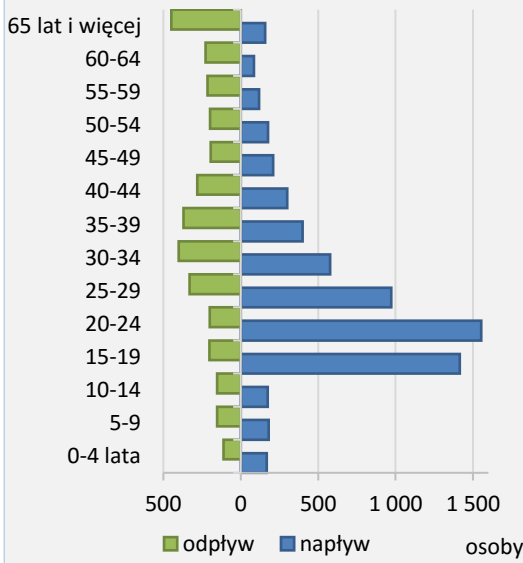

Jeżeli chodzi o wiek – to tak, a jeżeli chodzi o płeć to zależy od miejsca migracji....

Z danych dotyczących migracji wewnętrznych na pobyt czasowych ponad 3 miesiące wynika, że kobiety częściej niż mężczyźni zmieniają miejsce zamieszkania. W dniu 31 grudnia 2016 roku podobnie jak w latach poprzednich, zarówno wśród osób zameldowanych na pobyt czasowy, jak i wśród osób czasowo nieobecnych przeważały kobiety (napływ 60,1%, odpływ – 52,1 %). Natomiast z danych dotyczących migracji zagranicznych na pobyt czasowy wynika, że zarówno wśród imigrantów, jak i wśród emigrantów przeważali mężczyźni stanowiąc po 57,2% ogółu emigrantów i imigrantów.

LUDBNOŚĆ

Migracje na pobyt czasowy według wieku migrantów w 2016 r.

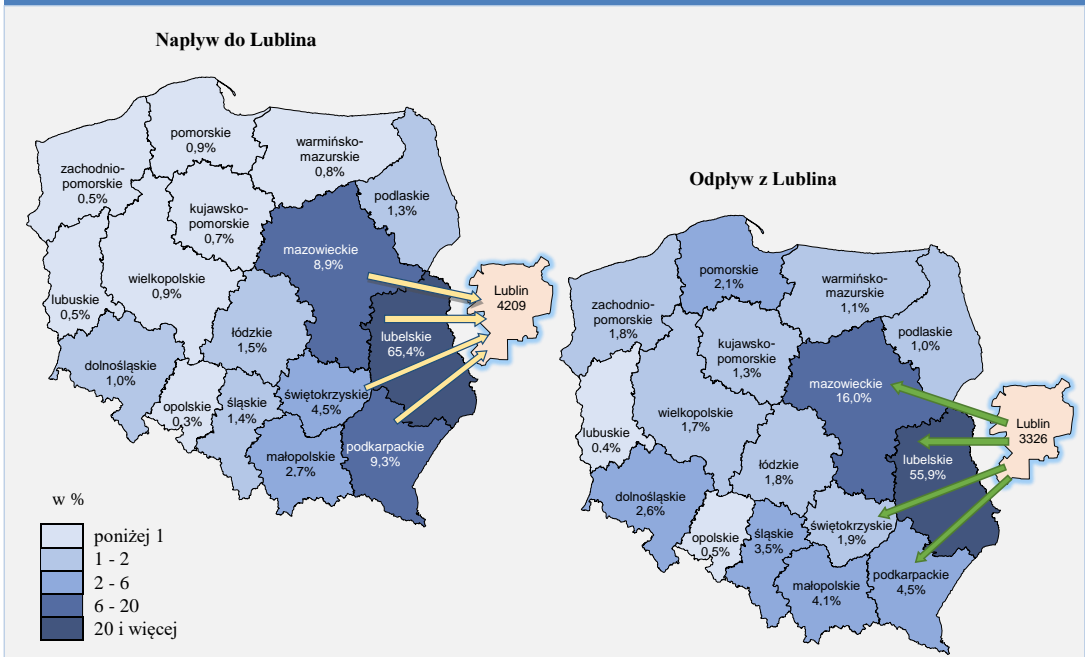
Biorąc pod uwagę wiek osób migrujących, to wśród osób, które przybyły do Lublina na pobyt czasowy ponad 60,8% stanowiły osoby w wieku od 15 do 29 lat. Natomiast najczęściej wyjeżdżały osoby w wieku od 25 do 39 lat (31,6% ogółu migrantów).

Fot. Zasoby - Lubelski Fundusz Filmowy

W dniu 31 grudnia 2016 roku w Lublinie w ruchu wewnętrznym na pobyt czasowy ponad 3 miesiące najwięcej osób zameldowanych było z miejscowości województwa lubelskiego (65,4%), następnie z województwa podkarpackiego (9,3%) i mazowieckiego (8,9%). Natomiast najwięcej osób z Lublina wyjechało do miejscowości w województwie lubelskim (55,9%) i mazowieckim (16,0%).

Migracje wewnętrzne na pobyt czasowy wg województw w 2016 r.

LUДНОŚĆ

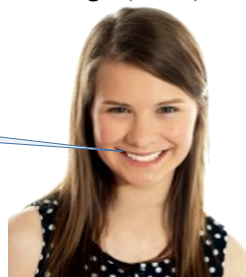

W migracjach czasowych podobnie jak w stałych największy przepływ ludności z Lublina i do Lublina odbywał się w ramach województwa lubelskiego. A z jakich i do jakich powiatów?

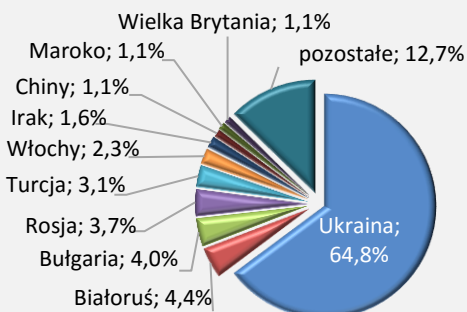
W dniu 31 grudnia 2016 roku w Lublinie w **ruchu wewnętrznym na pobyt czasowy ponad 3 miesiące najwięcej osób zameldowanych było z powiatu lubelskiego** (18,1% ogółu osób z województwa lubelskiego), następnie z powiatu lubartowskiego i opolskiego (po 8,0%). Natomiast najwięcej osób z Lublina wyjechało do powiatu lubelskiego (27,5%), następnie do lubartowskiego (8,7%), krasnostawskiego (8,4%) i puławskiego (8,2%).

Z jakich krajów najwięcej przybywa imigrantów, a do jakich wyjeżdżają nasi mieszkańcy?

Jak już wcześniej wspomniano w dniu 31 grudnia 2016 roku w Lublinie na pobyt czasowy ponad 3 miesiące zameldowanych było 2 276 cudzoziemców. Najwięcej osób przybyło z Ukrainy (64,8% ogółu), następnie z Białorusi (4,4%) i Bułgarii (4,0%). Natomiast z Lublina wyjechało za granicę na okres powyżej 6 miesięcy 159 mieszkańców, w tym najwięcej do Wielkiej Brytanii (54,1% ogółu), następnie do Belgii (8,8%) i Irlandii (6,3%).

Migracje zagraniczne na pobyt czasowy wg kraju przybycia imigrantów

Czy wszystkie osoby mieszkające w Lublinie są w nim zameldowane i czy jest taki obowiązek?

Oczywiście, że jest obowiązek meldunkowy. Każda osoba mieszkająca w danej miejscowości powinna być w niej zameldowana. Niestety, jak wynika np. z danych Narodowego Spisu Ludności, nie wszyscy dokonują tego obowiązku. Dlatego też dane o migracjach są niepełne, a jak wiadomo migracje mają wpływ na stan ludności. Osoby mieszkające bez meldunku do stanu ludności doliczane są tylko w latach spisowych. Należy pamiętać, że od liczby ludności zależy m.in. wysokość otrzymywanych z budżetu państwa subwencji, czyli pieniędzy np. na utrzymanie dróg, szpitali, szkół, itp.

LUДНОŚĆ

Stan cywilny

Według danych Narodowego Spisu Ludności i Mieszkań w 2011 roku w Lublinie 29,7% mieszkańców w wieku 15 lat i więcej stanowili kawalerowie i panny, 53,2% żonaci i zamężne, 9,3% wdowcy i wdowy, 6,8% osoby rozwiedzione, a dla 1,0% osób stan cywilny nie został ustalony.

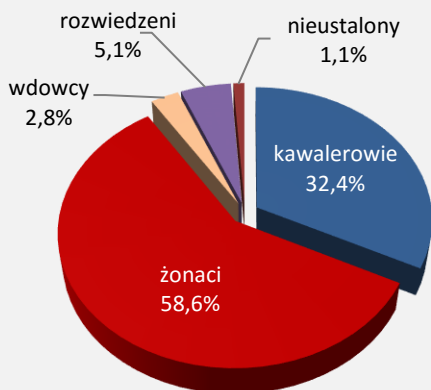
Dlaczego mówimy tylko o osobach w wieku 15 lat i więcej?

Ze względu na przepisy prawne, ustanawiające dolną granicę wieku zawierania związków małżeńskich. W spisach ludności przyjęto określenie stanu cywilnego dla osób w wieku 15 lat i więcej.

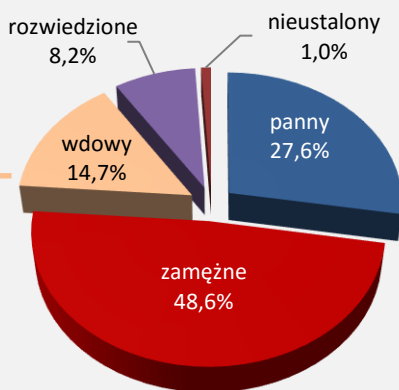

Ludność według płci i stanu cywilnego w 2011 r.

mężczyźni

kobiety

wdowcy – 3,9 tys.
wdowy – 24,2 tys.

wyższa umieralność
mężczyzn i częstsze
owdawianie kobiet

kobiety w chwili
ślubu są przeciętnie
o 2 lata młodsze od
mężczyzn

Wykształcenie

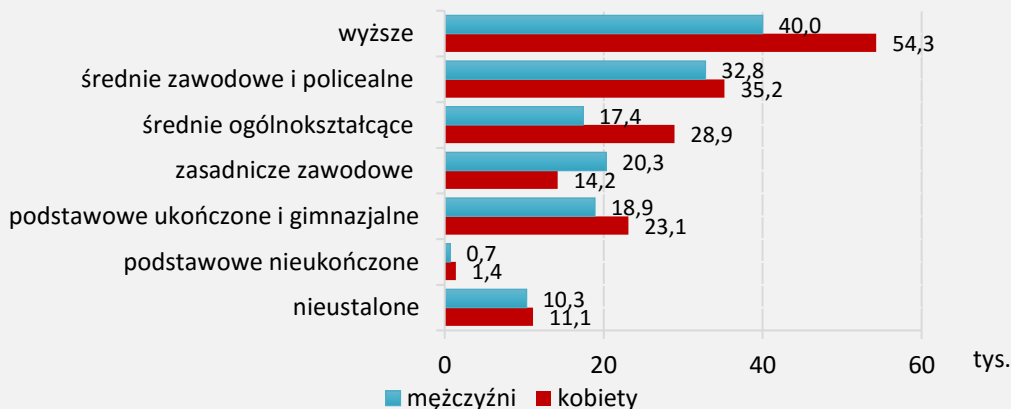
Czy wiemy, jakie wykształcenie mają mieszkańcy naszego miasta?

Oczywiście, że wiemy. W spisie dla wszystkich osób w wieku 13 lat i więcej ustalono najwyższy ukończony poziom wykształcenia. Podstawą zaliczenia osoby do danego poziomu wykształcenia było posiadanie świadectwa lub dyplomu ukończenia szkoły.

Z danych Narodowego Spisu Ludności i Mieszkań wynika, że w 2011 roku 30,6% mieszkańców Lublina w wieku 13 lat i więcej posiadało dyplom ukończenia szkoły wyższej, 3,7% miało ukończoną szkołę policealną, 33,4% szkołę średnią, 11,2% zasadniczą zawodową, 13,6% szkołę podstawową i gimnazjalną, 0,7% nie ukończyło szkoły podstawowej, a dla 6,9% mieszkańców nie ustalono poziomu wykształcenia.

Ludność w wieku 13 lat i więcej według poziomu wykształcenia i płci w 2011 r.

Kobiety częściej kończą studia wyższe (32,3% ogółu kobiet w wieku 13 lat i więcej) niż mężczyźni (28,5% ogółu mężczyzn w wieku 13 lat i więcej) oraz szkoły średnie ogólnokształcące (kobiety – 17,2%, mężczyźni – 12,4%), zaś mężczyźni częściej są absolwentami szkół zasadniczych zawodowych (14,5%) niż kobiety (8,4%) oraz średnich zawodowych i policealnych (mężczyźni – 23,4%, kobiety – 20,9%).

Źródło utrzymania

Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań pozwolił również na określenie głównego źródła utrzymania ludności. Najwięcej mieszkańców Lublina w 2011 roku utrzymywało się z pracy. Drugą pod względem liczebności grupę stanowiły osoby utrzymujące się z tzw. źródeł niezarobkowych, a trzecią osoby pozostające na utrzymaniu (np. dzieci pozostające na utrzymaniu swoich rodziców).

Fot. Zasoby - "Kancelaria Prezydenta - Marketing Miasta Lublin"

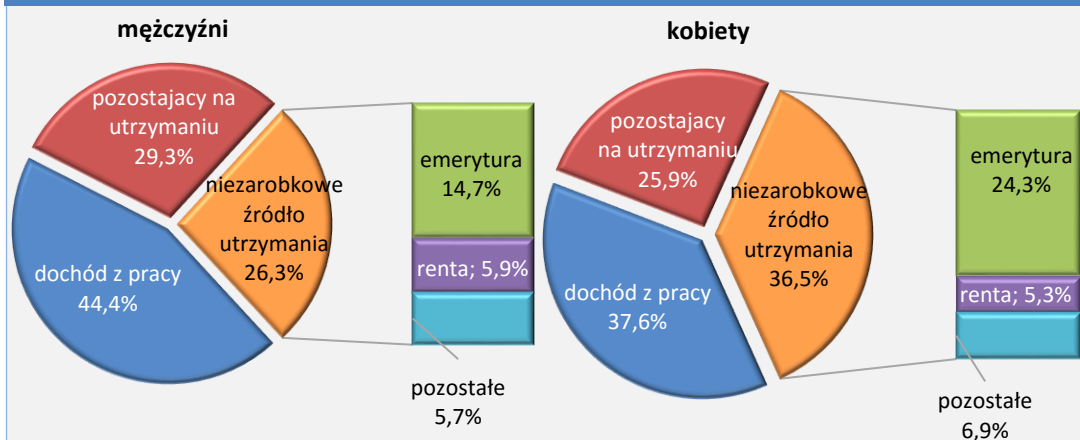

Co to są niezarobkowe źródła utrzymania?

Do niezarobkowych źródeł utrzymania zaliczamy m.in. emerytury, renty, zasiłki dla osób bezrobotnych i zasiłki z opieki społecznej.

Ludność wg płci i źródła utrzymania w 2011 r.

Fot. Krzysztof Stachura

WARUNKI MIESZKANIOWE

Źródło: Oryginał w zbiorach Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej im. H. Łopacińskiego w Lublinie, sygn. 416 (<http://bc.wbp.lublin.pl>)

Fot. Joanna Zętar; Archiwum Fotografii Ośrodka "Brama Grodzka - Teatr NN"

WARUNKI MIESZKANIOWE

Fot. Zasoby - "Kancelaria Prezydenta - Marketing Miasta Lublin"

Fot. Krzysztof Stachura

WARUNKI MIESZKANIOWE

Mieszkania

W 2016 roku w Lublinie było **149 506 mieszkań**. W porównaniu z 2002 rokiem liczba mieszkań w naszym mieście zwiększyła się o 22 818, czyli o 18,0%.

Fot. Grzegorz Wójcik

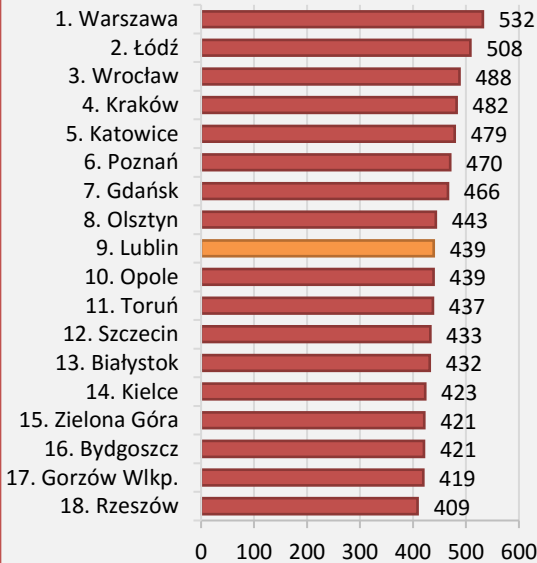
Czy to nie pomyłka? Przecież liczba mieszkańców w Lublinie zmniejszyła się w tym czasie?

To prawda. Faktycznie liczba mieszkańców naszego miasta maleje, a liczba mieszkań rośnie. Dzieje się tak między innymi z powodu zmiany stylu życia. Dawniej w jednym mieszkaniu mieszkali rodziny wielopokoleniowe np. rodzice z dziećmi i z dziadkami, a teraz większość rodzin chce mieszkać samodzielnie i dlatego zwiększa się liczba mieszkań.

W 2016 roku w Lublinie przeciętna powierzchnia mieszkania wynosiła 60,1 m², a na jedną osobę przeciętnie przypadało 26,4 m². Dla porównania przeciętne mieszkanie w 2002 roku miało powierzchnię 58,0 m², a na 1 osobę przypadało 20,5 m². W 2016 roku przeciętnie w jednym mieszkaniu mieszkało 2,3 osoby, a w 2002 roku 2,8.

Mieszkania na 1 000 ludności w miastach wojewódzkich w 2016 r.

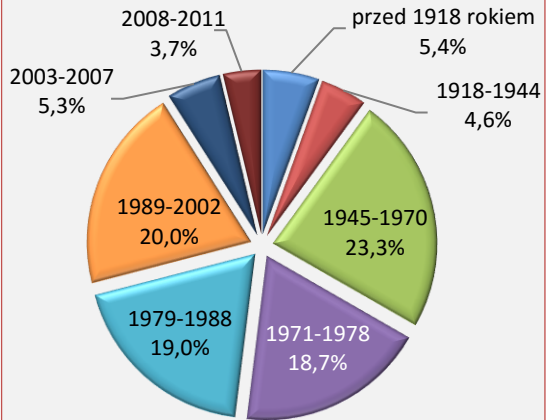
Fot. Zofia Dymek

W 2016 roku w Lublinie na 1 000 mieszkańców przypadało 439 mieszkań. Pod tym względem Lublin zajmował 9. miejsce wśród miast wojewódzkich.

WARUNKI MIESZKANIOWE

Wyniki Narodowego Spisu Ludności i Mieszkań 2011 wykazały, że w Lublinie w 2011 roku najwięcej mieszkań było w budynkach wybudowanych w latach 1945-1970. Stanowiły one 23,3% ogółu mieszkań i mieszkało w nich 22,0% mieszkańców Lublina. Drugą co do wielkości grupą, z 20,0% udziałem, były mieszkania w budynkach wybudowanych w latach 1989-2002, w których zamieszkiwało 21,1% ludności. W najstarszych, wybudowanych przed rokiem 1918, budynkach Lublina było 5,4% mieszkań i mieszkało w nich 4,6% mieszkańców naszego miasta.

Struktura mieszkań wg roku budowy budynku*
(dane NSP 2011)

* w podziale nie uwzględniono budynków o nieustalonej informacji o okresie wybudowania

To znaczy, że mieszkańcy Lublina mieszkają w coraz lepszych warunkach. Przeciętnie na jednego mieszkańca przypada większy metraż niż w 2002 roku i większość osób mieszka w budynkach wybudowanych w latach 1971 - 2011.

Tak, to prawda. Metraż się zwiększył, mniej osób przypada na jedno mieszkanie i coraz mniej osób mieszka w starym budownictwie. Większość budynków na Starym Mieście wykupiona została przez różnego rodzaju instytucje, a ludność w nich dawniej mieszkająca przeprowadziła się do nowych budynków.

Fot. Zofia Dymek

WARUNKI MIESZKANIOWE

Muszę tutaj jednak dodać, że nowe budownictwo nie zawsze zwiększa komfort mieszkania. W starym budownictwie mieszkania często są dużo większe i bardziej przestronne niż w nowym. Warunki mieszkaniowe zależą głównie od wielkości mieszkania, ilości osób w nim mieszkających i od wyposażenia, to znaczy od tego czy jest w nim wodociąg, kanalizacja, centralne ogrzewanie, gaz.

Wodociągi i kanalizacja

Pierwszy wodociąg w Lublinie wybudowany został w 1506 roku. Wodociąg doprowadzał do miasta wodę z rzeki Bystrzycy. Lublin w tym okresie był jednym z nielicznych miast posiadających wodociąg. Znacznie zniszczony w połowie XVII wieku, w okresie wojen kozackich i potopu szwedzkiego, w 1673 roku został zdemontowany.

Po ponad dwustu latach od demon-tażu urządzeń staropolskiego wodociągu w 1899 roku w Lublinie oddano do użytku miejskie Wodociągi Lubelskie należące do A. Weisblata oraz wieżę ciśnień na pl. Bernardyńskim (dziś pl. Wolności). Wieża ciśnień została uszkodzona podczas działań wojennych i w 1946 roku została rozebrana¹⁴.

Źródło: Oryginał w zbiorach Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej im. H. Łopacińskiego w Lublinie, sygn. U-3832 (<http://bc.wbp.lublin.pl>)

Mieszkania wyposażone w wodociąg w miastach wojewódzkich w 2016 r.

W 2016 roku **99,0% (148 081) mieszkań w Lublinie wyposażonych było w wodociąg**, dzięki któremu możliwe jest pobieranie wody z kranu. Dla porównania w 2002 roku mieszkania wyposażone w wodociąg stanowiły 98,2% ogółu mieszkań, a ich liczba w tym okresie wzrosła o 23 632 (19,0%).

Pod względem wyposażenia mieszkań w wodociąg w miastach wojewódzkich występuje niewielkie zróżnicowanie. Po kilka miast znajdowało się na tej samej pozycji. W 2016 roku pod tym względem Lublin uplasował się na 7. miejscu.

Według danych szacunkowych w 2016 roku z sieci wodociągowej korzystało 95,4% mieszkańców Lublina.

¹⁴ Źródło: <http://teatrnn.pl/leksykon/artykuly/wodociagi-w-lublinie/>

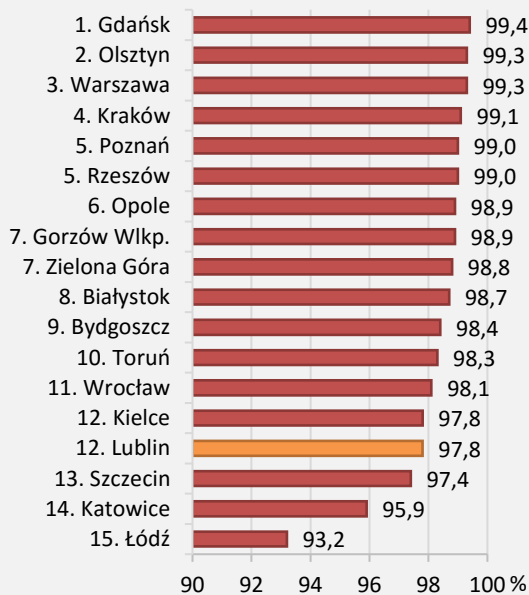
WARUNKI MIESZKANIOWE

Mieszkania wyposażone w wodociąg mogą być wyposażone również w ustęp spłukiwany.

W 2016 roku 97,8% (146 279) mieszkań w Lublinie wyposażonych było w **ustęp spłukiwany**. Dla porównania w 2002 roku ustęp spłukiwany posiadało 95,2% mieszkań, a ich liczba w tym okresie wzrosła o 25 686 (o 21,3%).

Mieszkania wyposażone w ustęp spłukiwany w miastach wojewódzkich w 2016 r.

Pod względem wyposażenia mieszkań w ustęp spłukiwany w 2016 roku Lublin na równi z Kielcami zajmował 12. miejsce wśród miast wojewódzkich.

Fot. Zofia Dymek

Z danych tych wynika, że nie wszystkie mieszkania, w których jest wodociąg wyposażone są w ustęp.

Słuszna uwaga. Tak właśnie jest. Nie w każdym mieszkaniu, w którym jest woda bieżąca jest ubikacja, w niektórych mieszkaniach nie ma też łazienki.

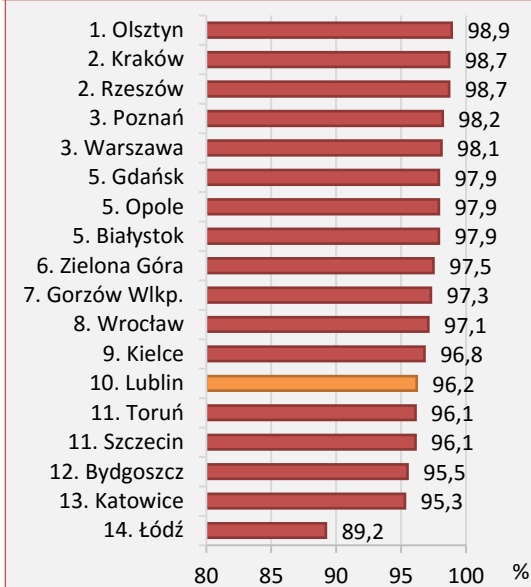

W 2016 roku 1,2% mieszkań w Lublinie posiadających wodociąg nie było wyposażonych w ustęp spłukiwany, a 2,9% nie miało łazienki.

WARUNKI MIESZKANIOWE

W 2016 roku 96,2% (143 787) mieszkań w Lublinie wyposażonych było w łazienkę. Dla porównania w 2002 roku 92,8% mieszkań posiadało łazienkę, a ich liczba w tym okresie wzrosła o 26 215 (o 22,3%).

Mieszkania wyposażone w łazienkę w miastach wojewódzkich w 2016 r.

Fot. Zofia Dymek

Pod względem wyposażenia mieszkań w łazienkę w 2016 roku Lublin zajmował 10. miejsce wśród miast wojewódzkich.

Według danych szacunkowych w 2016 roku 91,7% mieszkańców Lublina korzystało z kanalizacji.

Fot. Magdalena Ściborek-Rycyk

Jak mamy w mieszkaniu wodę, to wiemy ile jej zużywamy np. do picia, gotowania, do mycia, do prania, korzystania z toalety czy też do sprzątnia?

Tak, mamy dane o zużyciu wody.

Miarą przyjętą do porównania ilości zużytej wody jest **średnie roczne zużycie wody** przypadające na jednego mieszkańca, które liczymy dzieląc ilość pobranej wody przez gospodarstwo domowe przez liczbę ludności i podajemy je w m³.

1 m³ = 1000 litrów.

WARUNKI MIESZKANIOWE

W 2016 roku mieszkaniec **Lublina średnio zużył 34,9 m³ wody**. W porównaniu z 2002 rokiem zużycie wody na jednego mieszkańca zmalało o 8,1 m³.

To dobrze czy źle, że używamy mniej wody?

To bardzo dobrze. Oznacza to, że mieszkańcy naszego miasta coraz więcej oszczędzają wody - jest to dobre dla środowiska. Coraz więcej osób np. w łazience zamiast wanny instaluje prysznic i dzięki temu zużywa mniej wody. Poza tym dobrym nawykiem jest np. zakręcanie wody przy myciu zębów.

Przeliczając średnie roczne zużycie wody przypadające na jednego mieszkańca na stawkę dzienną wynika, że w Lublinie jedna osoba w domu dziennie zużywa prawie 96 litrów wody, czyli prawie 64 półtoralitrowe butelki.

Zużycie wody na 1 mieszkańca w miastach wojewódzkich w 2016 r.

Pod względem zużycia wody w 2016 roku Lublin zajmował 11. miejsce wśród miast wojewódzkich. Najwięcej wody zużywają mieszkańcy Warszawy (46,6 m³), a najmniej Gorzowa Wielkopolskiego (31,1 m³).

WARUNKI MIESZKANIOWE

Wiemy już, ile zużywamy wody. Czy wiemy ile wytwarzamy śmieci?

Oczywiście, że mamy takie dane. Dotyczą one zbiórki odpadów zmieszanych tak zwanej **frakcji mokrej i frakcji suchej** pochodzącej ze zbiórki selektywnej, czyli zbieranych do specjalnie oznakowanych pojemników z podziałem na rodzaj materiału (surowca), z jakiego zostały wykonane np.: papier, szkło, plastik.

Odpady zmieszane

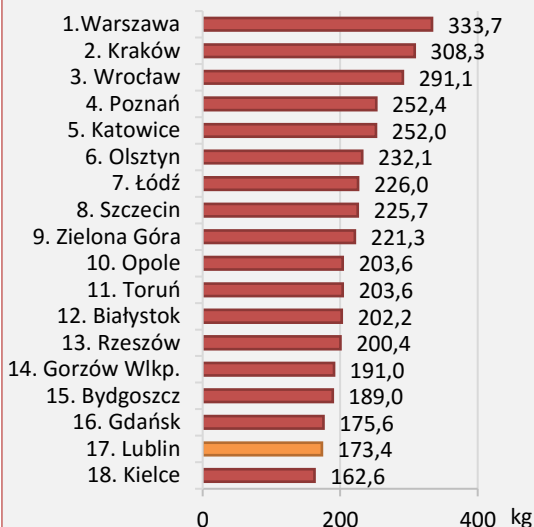
W 2016 roku ze wszystkich gospodarstw domowych w Lublinie zebrano **59 073,5 ton odpadów komunalnych zmieszanych** (śmieci wytworzonych w domach). Średnio rocznie na jednego mieszkańca w Lublinie przypadało 173,4 kg odpadów zmieszanych. Dla porównania w 2012 roku na jednego mieszkańca przypadało 214,6 kg odpadów zmieszanych.

Pod względem zbiórki odpadów zmieszanych w przeliczeniu na jednego mieszkańca w 2016 roku Lublin zajmował 17. miejsce wśród miast wojewódzkich.

Z porównania naszego miasta z innymi miastami wojewódzkimi pod względem ilości odpadów zmieszanych wynika, że część mieszkańców Lublina, niestety nadal wywozi swoje śmieci na tak zwane „dzikie wysypiska śmieci”.

Zbiórka odpadów zmieszanych na 1 mieszkańca w miastach wojewódzkich w 2016 r.

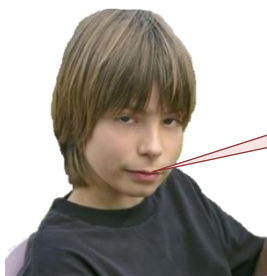

Fot. Krzysztof Stachura

WARUNKI MIESZKANIOWE

Zbiórka selektywna

W 2016 roku w Lublinie zebrano **22 922,6 ton odpadów selektywnych**. Średnio rocznie na jednego mieszkańca naszego miasta przypadało 67,3 kg odpadów selektywnych. Dla porównania w 2012 roku na jednego mieszkańca przypadało 18 kg śmieci z selektywnej zbiórki odpadów.

Z tego wynika, że mieszkańcy Lublina coraz więcej segregują śmieci?

Tak właśnie jest, ale pomimo tego w porównaniu z innymi miastami wojewódzkimi segregujemy mało śmieci.

Selektywna zbiórka odpadów na 1 mieszkańca w miastach wojewódzkich w 2016 r.

W 2016 roku Lublin pod względem selektywnej zbiórki odpadów w przeliczeniu na jednego mieszkańca zajmował 14. miejsce wśród miast wojewódzkich. Mieszkańcy Lublina segregują ponad połowę mniej odpadów niż w Krakowie.

Fot. Zofia Dymek

Uwaga!

Śmieci zawsze trzeba wrzucać do pojemników, nie należy ich kłaść obok.

WARUNKI MIESZKANIOWE

Fot. Zofia Dymek

Do przedstawionych poniżej pojemników można wrzucać:

- puszki po farbach, klejach, środki ochrony roślin, nawozy, pozostałości farb, tuszy, opakowania po olejach i smarach, rozpuszczalniki, pozostałości kwasów, pozostałości po lakierach, smarach,

- plastiki, świetlówki, żarówki, baterie, małe AGD, akumulator,

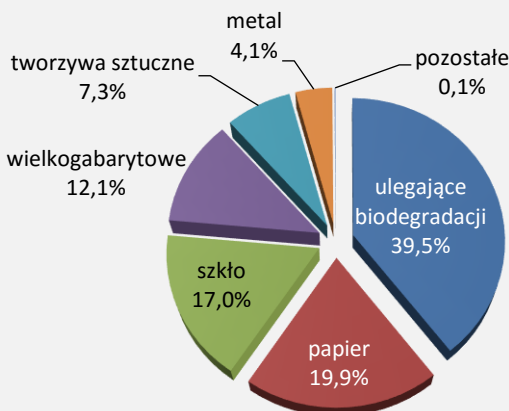
Fot. Magdalena Ściborek-Rycyk

Fot. Zofia Dymek

- butelki plastikowe i puszki.

Struktura odpady zebrane selektywnie z gospodarstw domowych w 2016 r.

W 2016 roku w Lublinie wśród odpadów komunalnych zebranych selektywnie najwięcej było odpadów ulegających biodegradacji, do których zaliczamy odpady żywnościowe pochodzące z przygotowania posiłków (obierki z warzyw i owoców), liście, trawę i drobne gałęzie (ponad 9 tys. ton). Papieru zebrano 4,6 tys. ton, szkła 3,9 tys. ton, a odpadów wielkogabarytowych 2,8 tys. ton.

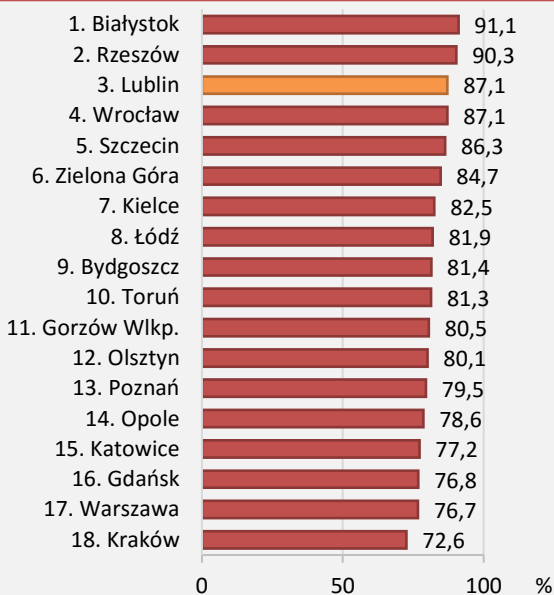
WARUNKI MIESZKANIOWE

Gaz sieciowy

W 1879 roku w Lublinie rozpoczęto budowę gazowni. Była to jedna z pierwszych gazowni w ówczesnym Królestwie po Warszawie, Łodzi i Kaliszu. W 1880 roku uruchomiono gazownię i od tej pory po zmroku na ulicach miasta świeciły latarnie gazowe¹⁵.

Obecnie instalacje gazowe znajdują się w większości mieszkań. Gaz wykorzystywany jest do ogrzewania pomieszczeń (piece gazowe), podgrzewania wody (np. piecyk gazowy w łazience), przygotowywania posiłków (kuchenka gazowa).

Mieszkania wyposażone w gaz sieciowy w miastach wojewódzkich w 2016 r.

Fot. Zofia Dymek

W 2016 roku 87,1% (130 225) mieszkań w Lublinie było wyposażonych w **gaz sieciowy**. Dla porównania w 2002 roku mieszkania wyposażone w gaz sieciowy stanowiły 86,7% ogółu mieszkań. W tym czasie liczba mieszkań wyposażonych w gaz sieciowy wzrosła o 20 365 (o 18,5%).

Pod względem wyposażenia mieszkań w gaz sieciowy w 2016 roku Lublin był na 3. miejscu wśród miast wojewódzkich.

Według danych szacunkowych w 2016 roku 87,2% mieszkańców Lublina korzystało z sieci gazowej.

Fot. Krzysztof Stachura

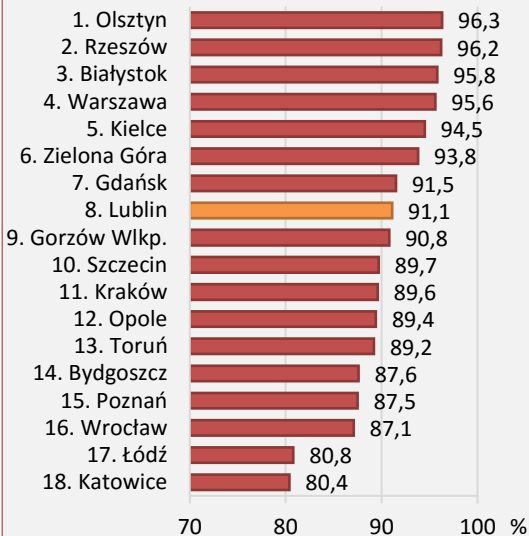
¹⁵ Źródło: <http://teatrn.pl/leksykon/artykuly/gazownia-w-lublinie/>

WARUNKI MIESZKANIOWE

Centralne ogrzewanie

Początki lubelskiego ciepłownictwa sięgają przełomu lat 50 i 60-tych XX wieku, kiedy to przy Miejskim Zarządzie Budynków Mieszkalnych rozpoczął działalność Zakład Gospodarki Ciepłej. Sukcesywna centralizacja systemu ciepłownictwa w tamtych latach doprowadziła do powstania w **1964 roku Miejskiego Przedsiębiorstwa Energetyki Ciepłej**, które przejęło zadania eksploatacji i rozwoju systemu ciepłowniczego Lublina¹⁶.

Mieszkania wyposażone w centralne ogrzewanie w miastach wojewódzkich w 2016 r.

W 2016 roku 91,1% (136 217) mieszkań w Lublinie wyposażonych było w **centralne ogrzewanie**. Dla porównania w 2002 roku mieszkania wyposażone w centralne ogrzewanie stanowiły 88,3% ogółu mieszkań. W okresie od 2002 do 2016 roku liczba mieszkań wyposażonych w centralne ogrzewanie wzrosła o 24 387 (o 21,8%).

Pod względem wyposażenia mieszkań w centralne ogrzewanie w 2016 roku Lublin był na 8. miejscu wśród miast wojewódzkich.

W porównaniu do 2002 roku liczba mieszkań wzrosła o 18,0%, a liczba mieszkań wyposażonych w:

- wodociąg wzrosła o 19,0%
- ustęp splukiwany o 21,3%
- łazienkę o 22,3%
- gaz sieciowy o 18,5%
- centralne ogrzewanie o 21,8%.

Jak to możliwe, czy to nie jest pomyłka?

Nie, to nie jest pomyłka. Jest jeszcze modernizacja mieszkań. Mieszkania już istniejące są remontowane i podwyższa się ich standard poprzez doprowadzanie wodociągu, kanalizacji, sieci gazowniczej czy też centralnego ogrzewania.

¹⁶ Źródło: <https://www.energetykacieplna.pl/wiadomosci-i-komunikaty/historia-lubelskiego-przedsiębiorstwa-energetyki-cieplnej-82826-10>

WARUNKI MIESZKANIOWE

Modernizacja mieszkań

Według danych szacunkowych w okresie od 2002 do 2016 roku w Lublinie przeprowadzono następujące modernizacje mieszkań:

- do ponad 800 mieszkań doprowadzono wodociąg,
- w ponad 2 800 mieszkań zainstalowano ustęp spłukiwany,
- w ponad 3 300 mieszkaniach założono łazienkę,
- sieć gazową doprowadzono do ponad 19 tys. mieszkań,
- do ponad 1500 mieszkań doprowadzono centralne ogrzewanie.

W okresie od 2002 roku do 2016 roku przybyło 20 365 mieszkań podłączonych do sieci gazowniczej z tego ponad 19 tys. w mieszkaniach zmodernizowanych, a w tym czasie przybyło ponad 22 tys. mieszkań to znaczy, że nie wszystkie nowe mieszkania są podłączone do sieci?

Tak właśnie jest. Właściciele nowych mieszkań sami rezygnują z podłączenia sieci gazowniczej. Zamiast kuchenek gazowych w kuchni montują kuchenki elektryczne lub płyty indukcyjne.

Fot. Grzegorz Wójcik

W mieszkaniach, w których została wykonana modernizacja mieszkańcom żyje się teraz lepiej?

Tak, ale są jeszcze w Lublinie mieszkania bez wodociągu, łazienki czy też centralnego ogrzewania.

W 2016 roku w Lublinie 1,0% mieszkań nie posiadał wodociągu, 2,2% ustępu spłukiwanego, 3,8% łazienki, a 8,9% nie miało doprowadzonego centralnego ogrzewania.

WARUNKI MIESZKANIOWE

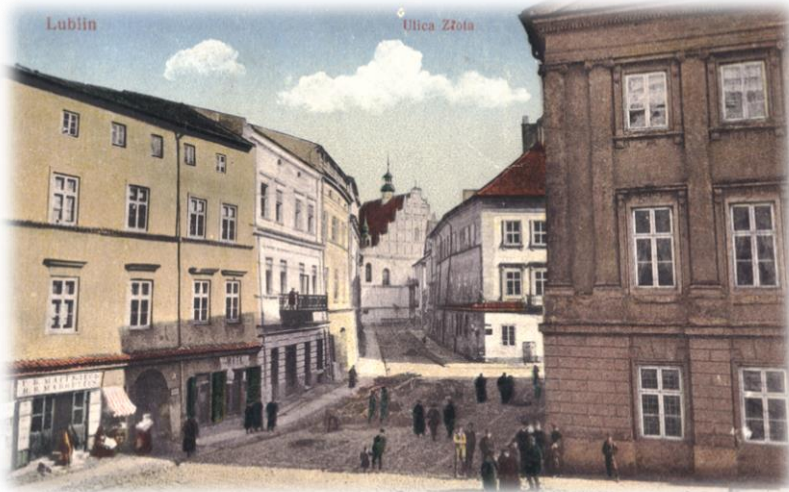
Ceny mieszkań

Ile kosztuje mieszkanie w Lublinie?

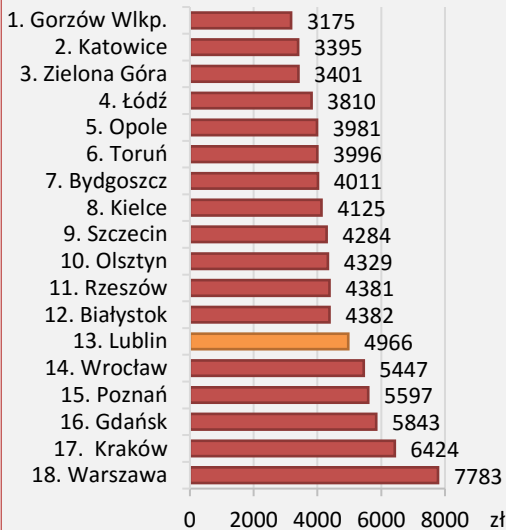

Nie podajemy ceny mieszkania. Cena mieszkania zależy m.in. od wielkości, wyposażenia oraz od położenia, to znaczy w jakiej jest dzielnicy i w jakim jest budynku. Mamy średnią cenę, jaką trzeba zapłacić za 1 m² mieszkania.

Źródło: Oryginał w zbiorach Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej im. H. Łopacińskiego w Lublinie, sygn. U-5236 (<http://bc.wbp.lublin.pl>)

Średnia cena transakcyjna za 1 m² mieszkania w miastach wojewódzkich w 2016 r.

W 2016 roku w Lublinie średnia cena transakcyjna na rynku wtórnym (mieszkania używane) i pierwotnym (mieszkania nowe) za 1 m² mieszkania wynosiła 4 966 zł i w porównaniu z 2011 rokiem wzrosła o 63,0%.

Zakładając, że najniższa cena za 1 m² mieszkania jest najbardziej korzystna dla osób, które chcą je kupić, to w 2016 roku Lublin uplasował się na 13. pozycji wśród miast wojewódzkich.

Średnia cena transakcyjna 1 m² mieszkania w Lublinie w 2016 roku była o 56,4% wyższa niż cena w najtańszym mieście wojewódzkim, którym był Gorzów Wielkopolski i o 63,8% niższa niż w najdroższej Warszawie.

Fot. Edward Hartwig; Archiwum Fotografii Ośrodka "Brama Grodzka - Teatr NN"; ze zbiorów Ewy Hartwig-Fijałkowskiej

Fot. Joanna Zętar; Archiwum Fotografii Ośrodka „Brama Grodzka – Teatr NN”

Fot. Magdalena Ściborek-Rycyk

EDUKACJA

ROZWÓJ SZKOLNICTWA W LUBLINIE W LATACH 1406 - 1773*

1406 - notowane jest istnienie szkoły parafialnej przy ul. Archidiakońskiej

1473 - edukacja synów króla Kazimierza Jagiellończyka przez Jana Długosza na Zamku Lubelskim

1560 - Gimnazjum Kalwińskie

1567 - Akademia Talmudyczna, tzw. jesziwa w Lublinie

1578 - utworzenie Tribunału Koronnego, miejsca praktycznej nauki prawa

1586 - Kolegium Jezuickie

1628 - Studium Teologii w zgromadzeniu bernardynów

1644 - Studium Generalne, uczelnia filozoficzno-teologiczna przy klasztorze dominikanów

1773 - Państwowa Szkoła Wojewódzka w dawnych szkolnych gmachach klasztoru jezuitów

* Opracowanie własne na podstawie na podstawie: <http://biblioteka.teatrn.pl/dlibra/dlibra/sresults?action=SearchSimilarAction&eid=52623>

LUBELSKIE UNIwersYTETY I UCZELNIE WYŻSZE

Lublin. Instrukcja Obsługi | www.instrukcja.teatrn.pl

1918 powstanie UNIwersYTETU LUBELSKIEGO
przekształconego w KATOLICKI UNIwersYTET LUBELSKI

1926 powstanie STUDIUM TEOLOGICZNEGO „BOBOLANUM”

1930 otwarcie JESZYWAS CHACHMEJ LUBLIN (Uczelni Mędrców Lublina)

1944 powstanie UNIwersYTETU MARII CURIE-SKŁODOWSKIEJ

1950 powstanie AKADEMII MEDYCZNEJ
przekształconej w UNIwersYTET MEDYCZNY

1953 powstanie POLITECHNIKI LUBELSKIEJ

1955 powstanie WYŻSZEJ SZKOŁY ROLNICZEJ
przekształconej w UNIwersYTET PRZYRODNICZY

Szkolnictwo podstawowe, gimnazjalne i ponadgimnazjalne

Początki szkolnictwa w Lublinie sięgają XV wieku, już w 1406 roku otworzono pierwszą w mieście szkołę parafialną, która mieściła się przy kościele św. Michała przy ul. Archidiakońskiej 7. Od XVI wieku obok tej szkoły funkcjonowała jeszcze jedna szkoła przy kościele św. Mikołaja na Czwartku.

W szkołach przykościelnych nauczycielami byli duchowni, a zajęcia trwały cały dzień, jedynie z jedną przerwą na posiłek. W tamtym czasie edukacja odbywała się na dwóch poziomach:

- donastycznym – obejmującym podstawową wiedzę przygotowującą uczniów do rzemiosła i kupiectwa;
- deklinistycznym – obejmującym retorykę, gramatykę, dialektykę, arytmetykę, geometrię, muzykę, astronomię i podstawy prawa¹⁷.

Fot. Magdalena Ściborek-Rycyk

Fot. „Album Lubelskie”. Rysował z natury i opisał A. Lerue. Wydanie nakładem w własnej litografii A. Pecq et Comp. Warszawa 1857

Kiedy powstała pierwsza szkoła średnia w Lublinie?

Pierwsza szkoła średnia – kolegium jezuickie – powstała w 1586 roku i realizowała program pięcioletniej szkoły humanistycznej, z trzyletnim kursem filozofii i teologii. Jednakże upadła w 1773 roku wraz z kasatą (likwidacją) zakonu jezuitów.

¹⁷ Źródło: <http://teatrn.pl/instrukcja/edukacja-w-lublinie-na-przestrzeni-wiekow/>

Pierwsza szkoła publiczna powstała w Lublinie w 1774 roku i realizowała ona program sześcioklasowy, a nauka tam trwała siedem lat.

W tamtych czasach w szkołach uczyli się chłopcy, zaś dziewczynki z zamożniejszych domów uczyły się na pensjach, czyli szkołach internatowych przeznaczonych dla kobiet. **Pierwsza szkoła dla dziewcząt została otwarta dopiero w 1860 roku.**

Fot. Magdalena Ściborek-Rycyk

W 1918 roku w Lublinie istniało łącznie 12 prywatnych szkół średnich dla chłopców i dziewcząt oraz 3 prywatne gimnazja żydowskie. W 1919 roku upaństwowiono gimnazjum im. Stanisława Staszica i Jana Zamoyskiego, zaś w 1921 roku pierwsze żeńskie gimnazjum im. Unii Lubelskiej. Od 1924 roku do wybuchu I wojny światowej w Lublinie funkcjonowało 17 szkół średnich¹⁷.

Z tego co już wiemy, to Lublin był miastem wielonarodowościowym. Czy wszystkie dzieci uczyły się w tych samych szkołach?

Nie wszystkie dzieci uczęszczały do tych samych szkół.

Lublin zamieszkiwała ludność różnych narodowości, przy czym najwięcej było Żydów. **Dzieci żydowskie** uczyły się w szkołach prywatnych lub tzw. „szabasówkach”. Pierwsza taka szkoła w Lublinie została otwarta w 1925 roku i nosiła nazwę Szkoła Powszechna „Tarbut”, a lekcje prowadzone były w języku hebrajskim. Ponadto w mieście istniały dwa żydowskie gimnazja, które otwarto w 1916 roku, zaś w 1925 roku połączono je w jedno koedukacyjne gimnazjum o nazwie szkoła Szeperowej¹⁸.

¹⁸ Źródło: <http://teatrn.pl/instrukcja/edukacja-w-lublinie-na-przestrzeni-wiekow/>

Kiedy obchodzimy
Dzień Edukacji Narodowej?

Dzień Edukacji Narodowej obchodzony jest 14 października, jako rocznica powstania Komisji Edukacji Narodowej, utworzonej z inicjatywy króla Stanisława Augusta Poniatowskiego, na mocy uchwały Sejmu Rozbiorowego z dnia **14 października 1773 roku**, a jej pierwotna nazwa to „**Komisja nad Edukacją Młodzi Szlacheckiej Dozór Mająca**”.

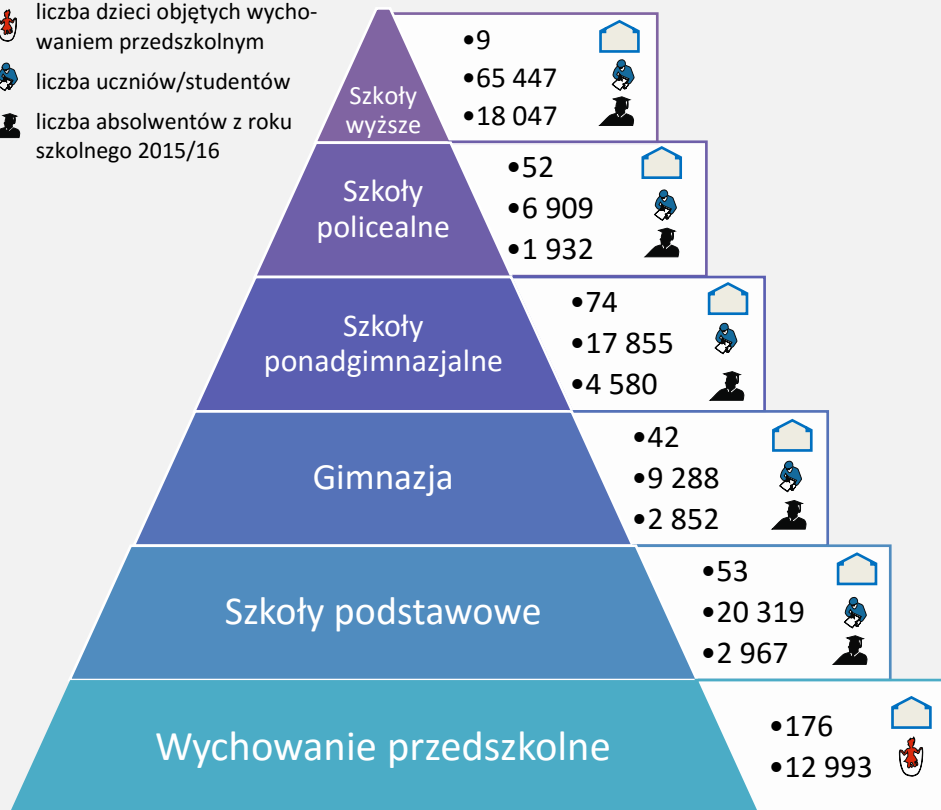
Edukacja dla dzieci i młodzieży według szczebli kształcenia w Lublinie w roku szkolnym 2016/17

liczba placówek

liczba dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym

liczba uczniów/studentów

liczba absolwentów z roku szkolnego 2015/16

Które szkoły i klasy, w których szkołach w Lublinie były najliczniejsze?

W roku szkolnym 2016/17 najliczniejsze były szkoły podstawowe. Do jednej szkoły uczęszczało przeciętnie 383 uczniów. W porównaniu do roku szkolnego 2000/01 przeciętna liczba dzieci w jednej szkole podstawowej zmniejszyła się o 12,4%.

Fot. Bartosz Gajdzik; Archiwum Fotografii Ośrodka „Brama Grodzka” - Teatr NN

Natomiast najwięcej uczniów w jednej klasie w roku szkolnym 2016/17 było w liceach ogólnokształcących (26) i w porównaniu do roku szkolnego 2000/01 ich liczba zmniejszyła się o 11,3%.

Ile dzieci średnio uczęszczało do jednej klasy w szkole podstawowej?

W roku szkolnym 2016/17 w jednej klasie szkoły podstawowej uczyło się średnio 20 dzieci i w stosunku do roku szkolnego 2000/01 ich liczba zmniejszyła się o 16,9%. Oznacza to, że klasy były mniej liczne, a nauczyciele mieli więcej czasu dla każdego z uczniów.

Jakich **języków obcych** uczą się dzieci i młodzież w poszczególnych szkołach i który z nich jest dominujący?

W roku szkolnym 2016/17 we wszystkich typach szkół w Lublinie najwięcej osób uczyło się **języka angielskiego**, jako obowiązkowego (97,2%), drugim był **język niemiecki** (33,3%), trzecim **język hiszpański** (10,9%), a czwartym **język rosyjski** (4,4%).

W porównaniu z rokiem szkolnym 2007/08 struktura ta nieznacznie się zmieniła, gdyż wówczas najbardziej popularny był również **język angielski**, jako obowiązkowy (83,9%), drugim był **język niemiecki** (21,2%), trzecim **język rosyjski** (5,0%), a czwartym **język francuski** (4,0%).

Liczba uczniów szkół podstawowych w Lublinie uczących się języków obcych w roku szkolnym 2016/17

jako języka obowiązkowego

język angielski – 20 155

język niemiecki – 442

jako języka dodatkowego

język niemiecki – 258

innego języka – 145

Czy wiemy, ile i jakich **kół zainteresowania** było w szkołach podstawowych?

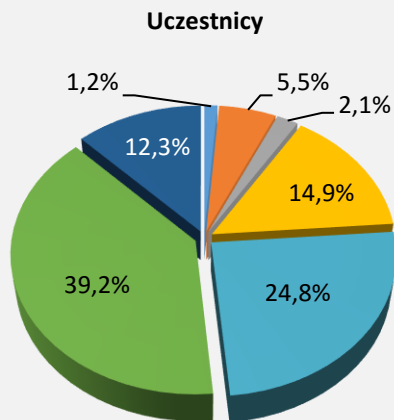
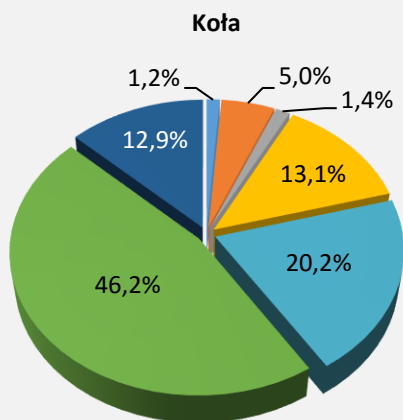
W roku szkolnym 2016/17 w szkołach podstawowych w naszym mieście zorganizowanych było 1 344 kół zainteresowań, do których na zajęcia pozalekcyjne uczęszczało łącznie 15 235 dzieci szkół podstawowych.

W stosunku do roku szkolnego 2007/08 liczba kół zainteresowań w szkołach podstawowych wzrosła o 73,9%, a liczba dzieci uczęszczających o 8,5%.

W roku szkolnym 2016/17 w jednej szkole podstawowej zorganizowanych było średnio 25 kół, a na jedno koło uczęszczało przeciętnie 11 dzieci. Natomiast w roku szkolnym 2007/08 przeciętnie w jednej szkole podstawowej było 16 kół, w których średnio uczestniczyło 18 dzieci.

EDUKACJA

Szkolne koła zainteresowań i uczestnicy zajęć pozalekcyjnych we wszystkich typach szkół dla dzieci i młodzieży w roku szkolnym 2016/17

■ techniczne
■ artystyczne
■ inne

■ informatyczne
■ sportowe

■ turystyczno-krajoznawcze
■ przedmiotowe

Absolwenci szkół średnich mogą przystąpić do **egzaminu maturalnego**. Jest to egzamin państwowy, który w założeniu miał zastąpić egzaminy wstępne na wyższe uczelnie.

Wskaźnik zdawalności matur oznaczający, jaki procent spośród absolwentów szkół średnich, którzy przystąpili do egzaminu maturalnego, otrzymało świadectwa maturalne w roku szkolnym 2016/17 wyniósł w Lublinie 89,6%. W stosunku do roku szkolnego 2007/08 wskaźnik ten obniżył się o 1,0 p. proc.

A jak wypadamy na tle województwa?

Wskaźnik zdawalności matur dla województwa w roku szkolnym 2016/17 wyniósł 82,2%. Więc odpowiedź już znasz....

Szkoły wyższe

Szkolnictwo wyższe w Lublinie ma długie tradycje, jego początki sięgają XVII wieku. Pierwsza szkoła wyższa została założona w 1644 roku w klasztorze dominikanów i istniała do 1686 roku. Było to Studium Generale – z prawem nadawania stopnia lektora i bakałarza filozofii i teologii (w dzisiejszej terminologii: magister i doktor). Była to więc pierwsza wyższa uczelnia w Lublinie. Pierwszym rektorem (regensem) był świętobliwy o. Paweł Ruszel¹⁹.

Fot. Autor nieznany; Archiwum Fotografii Ośrodka „Brama Grodzka” - Teatr NN

Po ponad dwustuletniej przerwie w działalności szkolnictwa wyższego w mieście w 1918 roku z inicjatywy ks. Idziego Radziszewskiego powstał Uniwersytet Lubelski. W 1928 roku do nazwy dodano „Katolicki”, a w 2005 roku nazwa Katolicki Uniwersytet Lubelski została zmieniona na Katolicki Uniwersytet Lubelski im. Jana Pawła II²⁰.

Fot. Zasoby - "Kancelaria Prezydenta - Marketing Miasta Lublin"

W 1926 z Krakowa do Lublina przeniesione zostało Studium teologiczne „Colegium Bobolanum”, które w 1929 roku zostało zaliczone do wyższych zakładów naukowych.

W 1930 roku z inicjatywy rabina Meira Szapiry założono w Lublinie Wyższą Szkołę Rabinacką zwaną Jeszywas Chachmej (Lubelska Szkoła Mędrców). Była to największa uczelnia tego typu na świecie²¹.

Obie uczelnie działały do wybuchu II Wojny Światowej w 1939 roku.

Dalszy rozwój szkolnictwa wyższego nastąpił w latach 1944 – 1955. W okresie tym powołano do życia Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej, Akademię Medyczną, Politechnikę Lubelską i Wyższą Szkołę Rolniczą.

Fot. Joanna Zętar; Archiwum Fotografii Ośrodka „Brama Grodzka” - Teatr NN

¹⁹ Źródło: <http://www.lublin.dominikanie.pl/?s=2&id=36>

²⁰ Źródło: http://www.kul.pl/powstanie-universytetu,art_49407.html

²¹ Źródło: <http://teatrnn.pl/leksykon/artykuly/majer-jehuda-szapiro/>

EDUKACJA

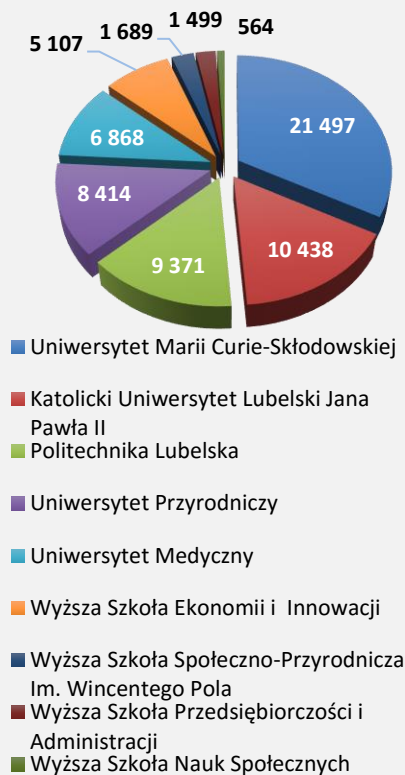
Lublin jest głównym ośrodkiem akademickim w województwie lubelskim. W roku akademickim 2016/17 swoją siedzibę miało tutaj **9 uczelni**, w których kształciło się **65 447 studentów** (88,8% ogółu studentów w województwie lubelskim). W porównaniu z rokiem akademickim 2002/03 liczba studentów zmalała o prawie 20%. W kolejności według liczby studentów największymi szkołami wyższymi były:

- Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej kształcący 32,8% ogółu studentów lubelskich uczelni,
- Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II – 15,9%,
- Politechnika Lubelska – 14,3%,
- Uniwersytet Przyrodniczy – 12,9%.
- Uniwersytet Medyczny – 10,5%.

W lubelskich uczelniach więcej kształciło się kobiet niż mężczyzn. Na początku roku akademickiego 2016/17 kobiety stanowiły 60,3% ogółu osób studiujących.

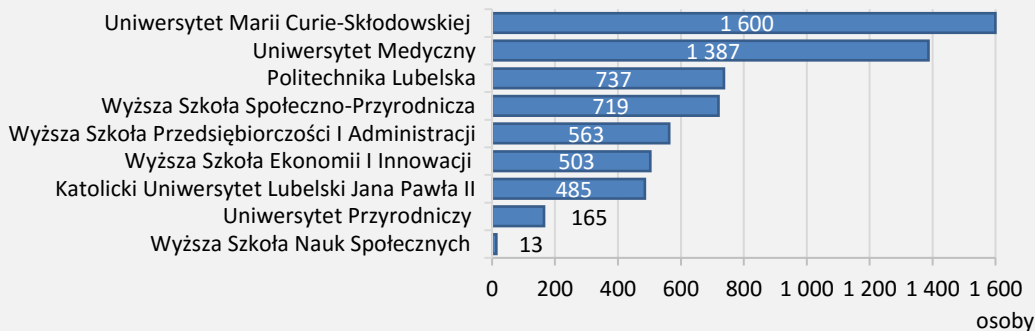

Szkoły wyższe w Lublinie wg liczby studentów w roku akademickim

Lubelskie uczelnie cieszą się coraz większym zainteresowaniem wśród cudzoziemców. Na początku roku akademickiego 2016/17 w lubelskich uczelniach kształciło się **6 172 cudzoziemców**, w tym 49,8% stanowiły kobiety. W porównaniu z rokiem akademickim 2002/03 liczba studiujących cudzoziemców zwiększyła się ponad sześciokrotnie.

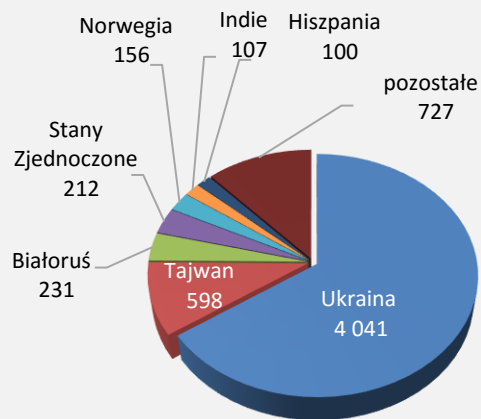
Studenci cudzoziemcy wg uczelni w roku akademickim 2016/17

EDUKACJA

Na Uniwersytecie Medycznym najwięcej cudzoziemców kształciło się z Tajwanu (43,1% ogółu studiujących cudzoziemców na wymienionej uczelni), następnie ze Stanów Zjednoczonych Ameryki (14,9%), z Norwegii (11,0%) i Arabii Saudyjskiej (6,6%). Na pozostałych uczelniach dominowali przybysze z wschodniej granicy. Na Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej 87,1% studiujących cudzoziemców stanowiły osoby, które przyjechały na studia z Ukrainy, na Politechnice Lubelskiej - 88,3%, a w Wyższej Szkole Społeczno-Przyrodniczej im. Wincentego Pola w Lublinie – 80,4%.

Studenci cudzoziemcy wg kraju przybycia w roku akademickim 2016/17

W roku akademickim 2015/16 dyplomy ukończenia studiów wyższych otrzymała 18 004 osoby. Kobiety stanowiły 66,1% absolwentów.

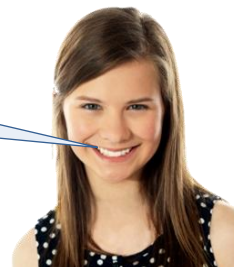
Czy to prawda, że z początkiem roku akademickiego w Lublinie zwiększa się liczba ludności o liczbę studentów?

To nieprawda. Po pierwsze na lubelskich uczelniach studiuje nie tylko osoby, które z powodu studiów musiały zmienić miejsce zamieszkania, ale także mieszkańcy naszego miasta i okolicznych miejscowości dojeżdżający na zajęcia. A po drugie, jak pamiętasz, bilans ludności sporządzany jest na podstawie wyników spisu ludności, w którym osoby te zostały ujęte i teraz ich liczba jest doszacowana do liczby ludności.

Ale na ulicach widać więcej osób?

Tak, bo skończyły się wakacje i wszyscy powrócili do swoich domów, burs, akademików...

Lublin. Ul. Namiestnikowska i Teatr

Źródło: Oryginał w zbiorach Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej im. H. Łopacińskiego w Lublinie, sygn. U 3865 (<http://bc.wbp.lublin.pl>)

Fot. Zasoby - "Kancelaria Prezydenta - Marketing Miasta Lublin"

OCHRONA ZDROWIA

Fot. Joanna Zętar; Archiwum Fotografii Ośrodka „Brama Grodzka – Teatr NN”

Fot. Magdalena Ściborek-Rycyk

OCHRONA ZDROWIA

Źródło: „Album Lubelskie”. Rysował z natury i opisał A. Lerue. Wydanie nakładem w własnej litografii A. Pecq et Comp. Warszawa 1857

Fot. Zofia Dymek

Stacjonarna i ambulatoryjna opieka zdrowotna

Pierwszy szpital w Lublinie powstał na przełomie XIV i XV wieku i był on również pierwszym szpitalem na Ziemi Lubelskiej. Następnie w 1419 roku przy szpitalu wybudowano kościół p.w. Świętego Ducha, który ufundowany był przez Radę Miejską i lubelskich mieszczan. Kościół istnieje do dnia dzisiejszego.

Szpital utrzymywany był przez lubelskich mieszczan i pełnił nie tylko funkcję leczniczą, ale również dawał schronienie ubogim, kalekom, starcom, sierotom i samotnym matkom. Na początku XVII wieku dysponował blisko 170 miejscami²².

Źródło: „Album Lubelskie”. Rysował z natury i opisał A. Lerue. Wydanie nakładem w własnej litografii A. Pecq et Comp. Warszawa 1857.

Obecnie działalność lecznicza polega na:

- udzielaniu świadczeń zdrowotnych;
- promocji zdrowia;
- prowadzeniu działalności dydaktycznej (naukowej) lub badawczej.

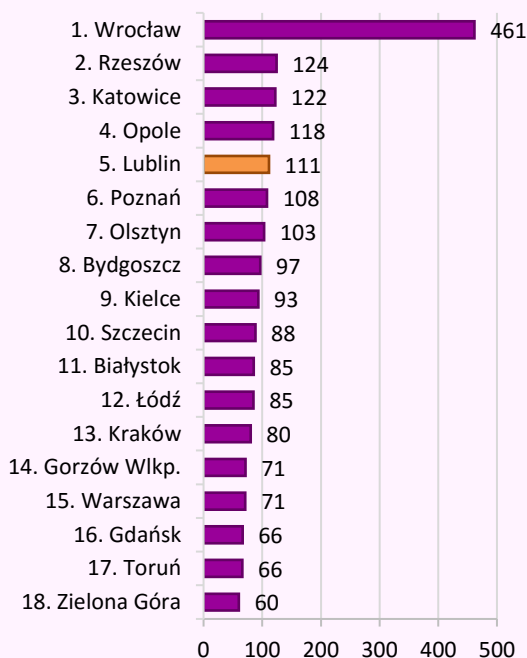
Rodzaje działalności leczniczej:

- stacjonarne i całodobowe świadczenia zdrowotne, czyli takie które wymagają, aby pacjent przebywał w miejscu terapii przez 24 godziny. Dzielą się na świadczenia szpitalne i inne niż szpitalne;
- ambulatoryjne świadczenia zdrowotne, czyli takie, które nie wymagają, aby pacjent stale przebywał w placówce, są to m.in. konsultacje medyczne, szczepienia czy profilaktyczny przegląd stanu zdrowia. Wykonuje się je w ramach np. podstawowej opieki zdrowotnej lub ambulatoryjnej opieki specjalistycznej²³.

²² Źródło: D. Prucnal, Szpital przy kościele p.w. Ducha Świętego w Lublinie w latach 1419 – 1655, Lublin 2005, s. 241.

²³ Źródło: <http://www.mz.gov.pl/system-ochrony-zdrowia/organizacja-ochrony-zdrowia/podmioty-wykonujace-dzialalnosc-lecznicza/>

Liczba łóżek na 10 tys. ludności w 2016 r. wg miast wojewódzkich

Poza stacjonarną opieką zdrowotną, którą stanowią szpitale, opieka zdrowotna realizowana jest w głównej mierze poprzez **ambulatoryjną opiekę zdrowotną** (przychodnie i praktyki lekarskie). Według stanu w dniu 31 grudnia 2016 roku w Lublinie funkcjonowało **296 przychodni i 34 praktyki lekarskie**, w których łącznie w ciągu całego roku udzielono 5 133,1 tys. porad.

W 2016 roku w Lublinie funkcjonowało **13 szpitali** ogólnych, które dysponowały **3 796 łózkami**, w tym dla dzieci było **657 łóżek**. W porównaniu do 2012 roku liczba łóżek w szpitalach ogólnych wzrosła o 1,7%.

W ciągu 2016 roku w lubelskich szpitalach leczonych było 188,2 tys. osób. W porównaniu z 2012 rokiem ich liczba wzrosła o 3,0%. Średnia długość pobytu pacjenta w 2016 roku w lubelskim szpitalu wynosiła 6 dni.

W 2016 roku w Lublinie na 10 tys. mieszkańców przypadało średnio 111 łóżek. Pod tym względem Lublin zajmował 5. miejsce wśród miast wojewódzkich.

Co to są praktyki lekarskie?

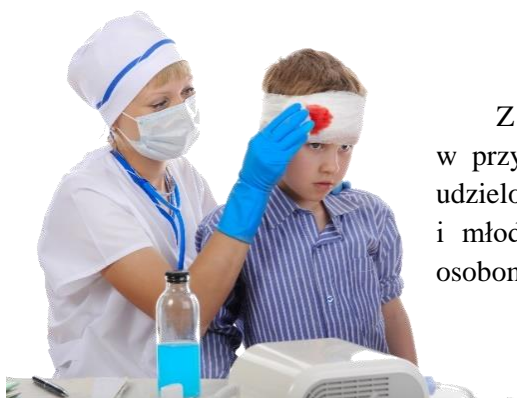
Praktyka lekarska to udzielenie przez osobę posiadającą wymagane kwalifikacje, potwierdzone odpowiednimi dokumentami, świadczeń zdrowotnych, takich jak rozpoznawanie chorób i zapobieganie im oraz leczenie i rehabilitacja osób chorych, a także udzielanie porad lekarskich.

Nasze dane obejmują praktyki lekarskie, które podpisały kontrakty z Narodowym Funduszem Zdrowia (NFZ) lub z przychodniami.

OCHRONA ZDROWIA

W porównaniu z 2012 rokiem liczba przychodni wzrosła o 6,1%, zaś praktyk lekarskich zmniejszyła się o 10,5%. Natomiast liczba porad udzielonych w tych placówkach w stosunku do 2012 roku zwiększyła się o 3,6%.

W 2016 roku na 10 tys. ludności przypadało średnio 9 przychodni, a w 2012 było ich 8.

Z ogólnej liczby udzielonych porad w 2016 roku w przychodniach Podstawowej Opieki Zdrowotnej udzielono 1 785,2 tys. porad, z czego 21,5% dzieciom i młodzieży do 18 roku życia, natomiast 32,9% osobom w wieku 65 lat i więcej.

Aktualnie nie ma, ale dawno temu było.

Czy w Lublinie jest uzdrowisko?

W połowie XIX wieku na Sławinku powstał Zakład zdrojowy na bazie kąpieliska założony przez Pawła Wagnera. W późniejszym czasie, z inicjatywy jego wnuka Stanisława Mędrkiewicza, przemianowany został na sanatorium. Lata świetności przypadają na przełom wieków i okres międzywojenny²⁴.

Jednakże sanatorium zaczęło podupadać, gdyż nie wytrzymało konkurencji Nałęczowa. Po 1945 roku obiekty uzdrowiskowe wykorzystywane były na mieszkania, jednakże po wykwaterowaniu ostatnich mieszkańców na początku lat 60-tych XX wieku zaczęło popadać w ruinę i uległo zapomnieniu.

Obecnie w miejscu byłego uzdrowiska mieści się Ogród Botaniczny.

²⁴ Źródło: <http://teatrnn.pl/instrukcja/xix-wieczna-kultura-lublin/#index-13>

Ratownictwo medyczne i pomoc doraźna

W Lublinie według stanu w dniu 31 grudnia 2016 roku istniały **4 szpitalne oddziały ratunkowe z 12 zespołami ratownictwa medycznego**. W oddziałach tych w ciągu roku świadczenia zdrowotne udzielono 48,4 tys. osób, w tym 6,4% stanowiły dzieci i młodzież do 18 roku życia, zaś 41,7% osoby w wieku 65 lat i więcej.

W stosunku do 2012 roku liczba osób, którym udzielono świadczenia zdrowotne zwiększyła się o 13,3%, w tym dzieci i młodzieży do 18 roku życia o 29,2%, a osób w wieku 65 lat i więcej o 17,4%.

Apteki

Fot. Zasoby: „Kancelaria Prezydenta - Marketing Miasta Lublin”

Według stanu w dniu 31 grudnia 2016 roku w Lublinie funkcjonowały 162 apteki. Dla porównania w 2012 roku działało 170 aptek. W 2016 roku na 1 aptekę w naszym mieście przypadało 2 102 osoby i w stosunku do 2012 roku liczba osób na 1 aptekę zwiększyła się o 2,8%.

W Lublinie od 1975 roku istnieje Apteka Muzeum, która początkowo funkcjonowała jako Sala Historyczna Farmacji Lubelszczyzny. W muzeum znajdują się m. in.: meble z II połowy XIX wieku, kolekcja dawnego szkła farmaceutycznego, narzędzia apteczne oraz kolekcja wag, zbiór dawnych recept, etykiet.

Fot. Magdalena Ścioborek-Rycyk

OCHRONA ZDROWIA

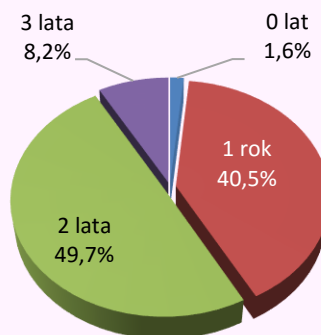
Placówki opieki nad dziećmi do lat 3

Według stanu w dniu 31 grudnia 2016 roku na terenie Lublina działało **27 żłobków i 10 klubów dziecięcych**, które zapewniały opiekę nad dziećmi do lat 3. Dla porównania w 2011 roku na terenie miasta funkcjonowało 8 żłobków, 3 kluby dziecięce i 5 innych jednostek. Lubelskie placówki opieki nad dziećmi do lat 3 w 2016 roku dysponowały 1 631 miejscami i w porównaniu z 2011 rokiem liczba miejsc wzrosła o 77,9%.

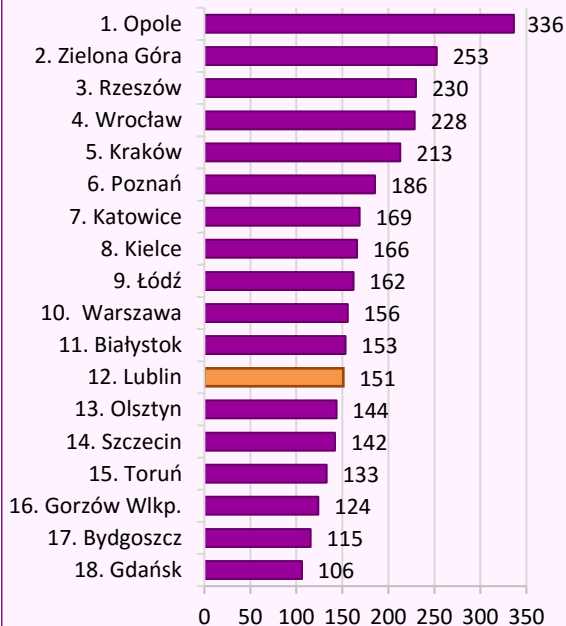
W ciągu 2016 roku z omawianych placówek skorzystało 2 100 dzieci i w porównaniu z 2011 rokiem liczba dzieci korzystających wzrosła o 52,8%. Przeciętnie jedno dziecko uczęszczało do żłobka 100 dni w roku, a do klubu dziecięcego 129 dni.

Dzieci przebywające w placówkach opieki nad dziećmi do 3 lat w 2016 r.

Dzieci w żłobkach i klubach dziecięcych na 1 000 dzieci w wieku do 3 lat w 2016 r. wg miast wojewódzkich

W 2016 roku w Lublinie na 1 000 dzieci w wieku do 3 lat w żłobkach i klubach dziecięcych przebywało 151 dzieci. Najwyższą wartość powyższego wskaźnika odnotowano w Opolu (336 dzieci) i był on ponad dwukrotnie wyższy niż w Lublinie.

Fot. Zasoby - "Kancelaria Prezydenta - Marketing Miasta Lublin"

Fot. Piotr Sztajdel; Archiwum Fotografii Ośrodka „Brama Grodzka” - Teatr NN

Fot. Magdalena Ściborek-Ryzyk

Fot. Piotr Sztajdel; Archiwum Fotografii Ośrodka „Brama Grodzka” - Teatr NN

Fot. Joanna Zętar; Archiwum Fotografii Ośrodka „Brama Grodzka” - Teatr NN

KULTURA, TURYSTYKA I SPORT

Fot. Grzegorz Wójcik

Fot. Ewelina Wójcik

KULTURA

Lublin jest nie tylko stolicą województwa lubelskiego, jest również kulturalną stolicą wschodniego regionu Polski. Nazywany jest **Miastem Inspiracji**. Działają tutaj liczne instytucje kultury, takie jak: biblioteki, muzea, kina, teatry, galerie sztuki czy też domy i ośrodki kultury. W Lublinie organizowanych jest wiele imprez, koncertów, happeningów opowiadających o historii miasta, na które przychodzą nie tylko mieszkańcy miasta, ale przyjeżdżają na nie specjalnie turyści z innych miejscowości zarówno z kraju, jak i z zagranicy.

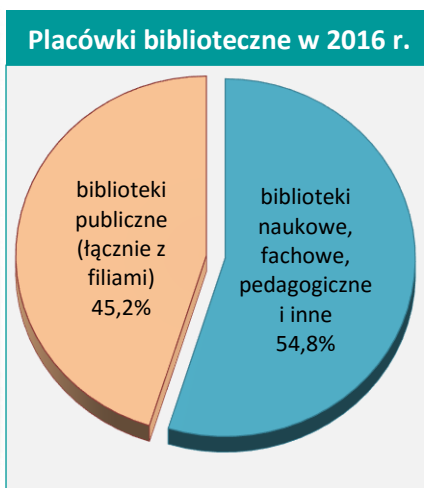
Fot. Marta Kubiszyn; Archiwum Fotografii Ośrodka „Brama Grodzka” - Teatr NN

Biblioteki

Na koniec 2016 roku na terenie Lublina działały **93 placówki biblioteczne, w tym 42 biblioteki publiczne (łącznie z filiami)**. W porównaniu z 2000 rokiem liczba bibliotek publicznych wzrosła o 35,5%.

Fot. Zofia Dymek

Zanim przejdziemy do dalszego omawiania danych dotyczących bibliotek zapoznajmy się z dwoma pojęciami:

- **wolumin** – to pojedynczy egzemplarz książki,
- **czytelnik** – osoba, która w ciągu roku została zarejestrowana w bibliotece i dokonała co najmniej jednego wypożyczenia.

Placówki biblioteczne w Lublinie w 2016 r.

Wyszczególnienie	Placówki	Księgozbiór w woluminach.	Czytelnicy w ciągu roku
		w tys.	
Biblioteki naukowe, fachowe, pedagogiczne i inne.....	51	5 970,0	66,1
Biblioteki publiczne	42	973,5	75,5

Czy wiadomo ile wypożyczono książek w Lublinie w ciągu roku i ile książek przeczytał średnio czytelnik?

Tak, takie dane mamy dla bibliotek publicznych.

W 2016 roku w bibliotekach publicznych wypożyczono na zewnątrz 1 542,6 tys. książek. W porównaniu z 2000 rokiem liczba wypożyczeń zmalała o 10,0%. Średnio w ciągu 2016 roku jeden czytelnik wypożyczył 20 książek i było to tylko o jedną książkę mniej niż w 2000 roku.

Czytelnicy bibliotek na 1 000 mieszkańców w miastach wojewódzkich w 2016 r.

W 2016 roku w Lublinie na 1 000 mieszkańców przypadało 221 czytelników. Pod tym względem Lublin zajmował 7. miejsce wśród miast wojewódzkich.

Muzea

Muzeum jest instytucją powołaną do gromadzenia, badania, sprawowania opieki nad obiektami posiadającymi wartość artystyczną lub historyczną oraz do ich upowszechniania. Muzeum pełni więc funkcje ochronne i edukacyjne.

Muzea mające siedzibę w Lublinie pozwalają na poznanie bogatej wielokulturowej historii naszego miasta.

Fot. Zasoby - "Kancelaria Prezydenta - Marketing Miasta Lublin"

Fot. Zasoby - "Kancelaria Prezydenta - Marketing Miasta Lublin"

W ciągu 2016 roku lubelskie muzea zwiedziło 488,1 tys. osób. Dla porównania w 2000 roku lubelskie muzea zwiedziło 256,9 tys. osób i było to prawie o połowę (47,4%) mniej niż w 2016 roku. Z ogólnej liczby osób zwiedzających muzea w 2016 roku 285,6 tys. osób zwiedzało muzea bezpłatnie, w tym 6,5 tys. osób odwiedziło muzea w „Noc Muzeów”.

W 2016 roku na 10 tys. mieszkańców Lublina przypadało 14,3 tys. osób zwiedzających muzea (w 2000 roku – 12,7 tys. osób). Pod tym względem w 2016 roku Lublin zajmował 6. miejsce wśród miast wojewódzkich.

Według stanu w dniu 31 grudnia 2016 roku na terenie Lublina prowadziło działalność **9 muzeów** (łącznie z oddziałami), w których liczba zbiorów muzealnych przekroczyła 250 tys. eksponatów.

Zbiory muzealne prezentowane mogą być w ramach stałych wystaw lub poprzez organizowanie wystaw czasowych. W ciągu 2016 roku w lubelskich muzeach można było obejrzeć 24 wystawy stałe i 64 wystawy czasowe (w tym 5 wystaw z zagranicy).

Zwiedzający muzea i oddziały na 10 tys. mieszkańców w miastach wojewódzkich w 2016 r.

Które muzea w Lublinie są najciekawsze i co można w nich zobaczyć?

Wszystkie muzea są godne uwagi. Żeby wzbudzić Wasze zainteresowanie przedstawię Wam teraz krótki opis kilku z nich. Muszę tutaj zaznaczyć, że nie wszystkie z nich mają status muzeum.

Muzeum Lubelskie w Lublinie²⁵

To jedno z najstarszych muzeów we wschodniej Polsce. Jego powstanie jest nierozdzielnie związane z postacią Hieronima Łopacińskiego, polskiego nauczyciela zamianowanego w historii i starożytności. Dzięki niemu już w 1901 roku zorganizowano dwie muzealne wystawy: wystawę przedmiotów sztuki i wystawę przemysłowo-rolniczą, a w 1906 roku odbyło się uroczyste otwarcie muzeum w budynku dzisiejszej biblioteki im. Hieronima Łopacińskiego. W 1954 roku Muzeum przeprowadziło się do nowej siedziby w Zamku Lubelskim.

Źródło: Fragment obrazu Jana Matejki „Unia Lubelska”

Fot. Edward Hartwig: Archiwum Fotografii Ośrodka „Brama Grodzka” - Teatr NN: ze zbiorów Ewy Hartwig -Fijałkowskiej

W Muzeum Lubelskim można obejrzeć stałe wystawy takie jak:

- Uzbrojenie Polskie i Obce XIV-XX wieku,
- Polskie Malarstwo Historyczne i Batalistyczne,
- Sztuka Zdobnicza Polska i Obca,
- Sztuka Ludowa Regionu Lubelskiego,
- Śladami przeszłości. Najdawniejsze dzieje Ziemi Lubelskiej,
- Więzienie na Zamku Lubelskim.

Ponadto organizowane są wystawy czasowe takie jak np. Portret miasta, Lublin w malarstwie, rysunku i grafice 1618-1939.

²⁵ Źródło: <http://www.muzeumlubelskie.pl/wystawy-4-43-43-44-175.html>

Na terenie Zamku mieści się **Kaplica Trójcy Świętej**. Kościół Trójcy Świętej nazywany Kaplicą Zamkową jest jednym z najcenniejszych i najciekawszych zabytków sztuki średniowiecznej w Polsce i w Europie. Jest to miejsce, w którym spotkała się i współistnieje kultura Wschodu i Zachodu. We wnętrzu tej gotyckiej świątyni znajdują się bezcenne malowidła bizantyńsko-ruskie, których wykonanie w pierwszej połowie XV wieku nakazał król Władysław Jagiełło.

Fot. Zasoby - "Kancelaria Prezydenta - Marketing Miasta Lublin"

Fot. Ewelina Wójcik

W Muzeum zaprezentowana jest kulturowa różnorodność województwa lubelskiego. Zgromadzona jest tutaj bogata kolekcja architektury i przedmiotów związanych z dawnym życiem wsi, dworów i miasteczek oraz utrwalana jest wiedza na temat zwyczajów, obrzędów, tradycji i codziennej pracy ludzi minionej epoki. Dodatkową atrakcją szczególnie dla dzieci są zwierzęta mieszkające na terenie muzeum takie jak ptactwo domowe i dzikie, króliki, kozy, owce, konie.

Muzeum Wsi Lubelskiej²⁶

Muzeum jest jednym z największych skansenów w całej Polsce. Zostało założone w latach 60. XX wieku jako Oddział Budownictwa Ludowego przy Muzeum Okręgowym w Lublinie. W 1970 roku stało się samodzielny muzeum.

Fot. Ewelina Wójcik

W Muzeum obok ekspozycji stałej odbywają się wystawy czasowe, wydarzenia nawiązujące do roku gospodarsko-obrzędowego na wsi, rekonstrukcje historyczne, zajęcia edukacyjne i inne wydarzenia kulturalne.

²⁶ Źródło: <http://www.skanseny.net/skansen/lublin>

Państwowe Muzeum na Majdanku²⁷

Muzeum powstało w miejscu byłego niemieckiego obozu koncentracyjnego, który funkcjonował na obrzeżach Lublina od października 1941 roku do lipca 1944 roku. Powołano je w listopadzie 1944 roku, jako pierwsze muzeum upamiętniające ofiary II wojny światowej w Europie.

Fot. Zasoby - "Kancelaria Prezydenta - Marketing Miasta Lublin"

Na Majdanku więziono około 150 tys. mężczyzn, kobiet i dzieci różnych narodowości. W pierwszym okresie istnienia obozu większość osadzonych stanowili jeńcy sowieccy wykorzystywani jako siła robocza. Następnie zaczęto zwozić tu Żydów i Polaków z Lublina i okolic oraz więźniów z obozów położonych na terenie Rzeszy. Na skutek eksterminacji pośredniej oraz bezpośredniej na Majdanku zginęło blisko 80 tysięcy ludzi, z czego około 60 tysięcy to Żydzi.

Muzeum prowadzi działalność wystawienniczą, edukacyjną i naukową. Od 2004 roku oddziałem zamiejscowym PMM jest Muzeum – Miejsce Pamięci w Bełżcu, a od 2012 roku – Muzeum Byłego Obozu Zagłady w Sobiborze. Muzealia to autentyczne przedmioty pochodzące z obozu koncentracyjnego na Majdanku, przejęte przez Muzeum po oswobodzeniu oraz znalezione na terenie w czasie prac porządkowych lub pozyskane w czasie sondażowych badań archeologicznych prowadzonych w trakcie prac budowlanych, a także dary byłych więźniów lub ich rodzin oraz zakupy.

W 2016 roku **Państwowe Muzeum na Majdanku odwiedziło 213,2 tys. osób**, z tego 120,0 tys. z kraju i 93,2 tys. z zagranicy. Wśród zwiedzających z zagranicy najliczniejszą grupę stanowiły osoby, które przyjechały z Izraela (63,2 tys. osób).

Fot. Zasoby - "Kancelaria Prezydenta - Marketing Miasta Lublin"

²⁷ Źródło: <http://www.majdanek.eu>

Piwnica Pod Fortuną²⁸

Piwnica pod Fortuną znajduje się w za-
bytkowej kamienicy Lubomelskich. Obejmuje
ona dziesięć sal. W dziewięciu salach znajdu-
je się nowoczesnie zaaranżowana wystawa skła-
dająca się z multimedialnych prezentacji, wi-
zualizacji i eksponatów przybliżających histo-
rię Lublina. Dziesiąta sala to dawna winiarnia,
której ściany pokryte są renesansową poli-
chromią - wyjątkowymi w skali Polski mało-
widłami o tematyce świeckiej. Polichromie
zostały wydatowane na drugą połowę XVI
wieku.

Fot. Zasoby - "Kancelaria Prezydenta - Marketing Miasta Lublin"

Bazylika oo. Dominikanów pw. Św. Stanisława Biskupa i Męczennika²⁹

Zakon Dominikanów, jak już wiecie przybył do Lublina prawdopodobnie już
w 1230 roku. Początkowo ich świątynia była drewniana, a następnie na jej miejscu powstał
kościół murowany pw. św. Stanisława Biskupa i Męczennika. Wielki pożar
Lublina w 1575 roku znacząco pogorszył stan kościoła. W świątyni przechowywano frag-
ment Drzewa Krzyża Świętego. Według legendy, przywiózł je do Lublina biskup kijowski
Andrzej w 1420 roku. Niestety, w 1991 roku relikwie zostały skradzione i do dnia dzisiej-
szego ich nie odnaleziono. Od 1967 roku kościół dominikanów posiada tytuł bazyliki
mniejszej, nadany przez papieża Pawła VI. Wystawa w krużgankach klasztoru prezentuje
m.in. kolekcję zabytkowych ksiąg, szat liturgicznych i wyrobów złotniczych.

Fot. Krzysztof Stachura

²⁸ Źródło: <http://piwnica.lublin.eu/pl/article/o-piwnicy>

²⁹ Źródło <http://lublin.dominikanie.pl/?s=2&id=558>

W Lublinie jest również Ogród Botaniczny, który jest **instytucją paramuzealną**, to znaczy jest jednostką nie będącą muzeum, nie jest nastawiona na osiągnięcie zysku, a jej celem jest ochrona dóbr nauki, kultury, techniki oraz przyrody.

Ogród Botaniczny³⁰

Ogród Botaniczny złożony został w 1965 roku. Jest jednostką naukowo-dydaktyczną Uniwersytetu Marii Curie–Skłodowskiej w Lublinie. Aktualna powierzchnia Ogródu wynosi 21,25 ha. Znajduje się na bogato rzeźbionym terenie z fragmentami rzeki Czechówki i naturalnymi lessowymi wąwozami. Ogród podzielony jest na tematyczne działy i kolekcje roślin.

W zbiorach ogrodu występuje 160 gatunków roślin chronionych oraz 139 zagrożonych wyginięciem. Rośliny w Ogródku Botanicznym są ciekawym przedmiotem do nauki nie tylko dla studentów i naukowców z lubelskich uczelni, ale też dla uczniów ze szkół i przedszkoli. Ogród jest dobrym miejscem do wypoczynku i obcowania z przyrodą zarówno w gronie przyjaciół, jak i dla całej rodziny.

Na obszarze Ogródu stoi zrekonstruowany szlachecki dworek stryja Tadeusza Kościuszki, który należał do niego w drugiej połowie XVIII wieku.

Fot. Krzysztof Stachura

³⁰ Źródło: oprac. dr inż. Maciej Kwiatkowski (<http://www.umcs.pl/pl/historia,3670.htm>)

Kina

W 2016 roku na terenie Lublina **działało 9 kin stałych (w tym 3 multipleksy)**. Lubelskie kina dysponowały 32 salami projekcyjnymi (w tym w multipleksach było 25 sal) i posiadały 5 558 miejsc na widowni (w tym w multipleksach – 4 439 miejsc). Dla porównania w 2000 roku w Lublinie było 8 kin mających łącznie 2 562 miejsca na widowni.

W 2016 roku w lubelskich kinach wyświetlono 45 280 seansów filmowych, w tym 17,2% wyświetlonych seansów stanowiły filmy polskiej produkcji.

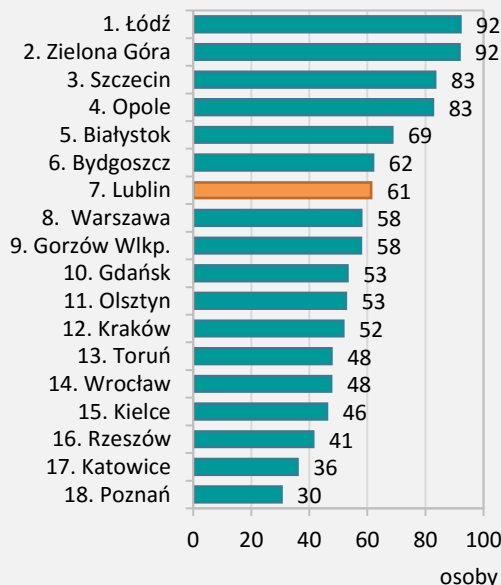
Co to jest multipleks?

Multipleks jest to kino, które posiada 8 i więcej sal projekcyjnych. Pierwszy multipleks w Lublinie powstał w 2007 roku.

W ciągu całego 2016 roku kina w Lublinie odwiedziło 1 023,2 tys. widzów. Produkcję polskich filmów obejrzało 279,9 tys. osób. Przeciętnie na jednym seansie filmowym były 23 osoby.

Liczba ludności na 1 miejsce w kinach stałych w miastach wojewódzkich w 2016 r.

W 2016 roku na jedno miejsce w kinie przypadało 61 mieszkańców. Pod tym względem Lublin zajął 7. miejsce wśród miast wojewódzkich.

Fot. Zofia Dymek

W Lublinie kręcone były jakieś filmy?

Lubelskie Stare Miasto z licznymi bramami, tajemniczymi podwórkami, zaułkami i bogatą architekturą od lat przyciąga ekipy filmowe.

Lublin w roli głównej zagrał w filmie „Carte Blanche” L. Lusińskiego, „Panie Dulskie” F. Bajona oraz film „Volta” J. Machulskiego.

Fot. Zasoby - Lubelski Fundusz Filmowy

Ponadto Lublin grał w oscarowym „Lektorze”, do którego sceny kręcone były na terenie Państwowego Muzeum na Majdanku, w amerykańsko-brytyjskim „Aryan Couple”, gdzie Stare Miasto zamieniło się w węgierską miejscowość z czasów II wojny światowej, w polsko-izraelskiej „Wiośnie 1941”, w której na uliczkach Starego Miasta rozgrywały się dramatyczne historie z czasów Holocaustu, w czołówce polskiego filmu fabularnego: „Kronika wypadków miłosnych” A. Wajdy, „Sławie i chwale” K. Kutza, w produkcji „Chopin. Pragnienie miłości” J. Antczaka, „Ogniem i Mieczem” J. Hoffmana, „Kamienie na szaniec” R. Glińskiego³¹.

W Lublinie kręcono również seriale telewizyjne takie jak „Czarne chmury”, „Modrzejewska”, „Determinator” oraz „Wszystko przed nami”. Niejednokrotnie grał miasta niemieckie, węgierskie, francuskie. Co więcej, na terenie Muzeum Wsi Lubelskiej kręcono sceny do filmów „Bitwa Warszawska 1920” i „Wołyń”.

Fot. Zasoby - Lubelski Fundusz Filmowy

Fot. Zasoby - Lubelski Fundusz Filmowy

³¹ Źródło: *Informator Turystyczny miasta Lublin*.

KULTURA, TURYSTYKA I SPORT

Historia teatrów w Lublinie³²

Najstarszy materialny ślad po widowiskach teatralnych w Lublinie pochodzi z 1418 roku - jest to **fresk w kaplicy Św. Trójcy**.

Począwszy od 1594 roku działał **teatr kolegium jezuickiego** w Lublinie - teatr szkolny - jego działalność trwała prawie dwa wieki.

Pierwsza lubelska scena zawodowa powstała w 1784 roku, była to tzw. **"Komedialnia na Korcach"** założona przez aktorów narodowych z Warszawy.

W 1822 roku na Starym Mieście w Lublinie powstał pierwszy gmach od początku przeznaczony do celów teatralnych. Był to **Teatr Rodakiewicza** (tzw. Zimowy), dziś nazywany **Teatrem Starym**. Ofertę rozrywek kulturalnych uzupełniały jeszcze tzw. **teatry letnie**, czyli ogródkowe, największym z nich był teatr na Rusałce Adama Wojdalińskiego.

Nową epokę w lubelskim życiu teatralnym wyznacza data 1886 roku, kiedy otwarto nowy, reprezentacyjny gmach teatralny, zwany **Teatrem Wielkim** (dziś Teatr im. J. Osterwy).

W 1944 roku pierwsza po wojnie **premiera teatru muzycznego** odbyła się w Lublinie w Centralnym Domu Żołnierza. Od 1947 roku stały zespół funkcjonuje pod różnymi nazwami, protektorami, zmienia siedziby (grając m. in. w Domu Żołnierza, Teatrze Miejskim, Domu Kolejarza), aby wreszcie osiąść w 2000 roku w Teatrze w Budowie.

W 1954 roku powstał **Teatr Lalki i Aktora**, który do dnia dzisiejszego nieprzerwanie wprowadza w magiczny świat teatru najmłodszych mieszkańców miasta (dziś Teatr im. H. Ch. Andersena).

³² Źródło: http://teatrn.pl/leksykon/node/99/teatr_w_lublinie

Teatry i instytucje muzyczne

W 2016 roku w Lublinie działało **6 teatrów**, w tym Teatr Stary – drugi najstarszy teatr w Polsce, Teatr im. J. Osterwy, Teatr Lalki i Aktora im H. Ch. Andersena i Teatr Muzyczny. W 2016 roku na scenach lubelskich teatrów wystawiono łącznie 757 przedstawień, które obejrzało 122,9 tys. widzów. Przeciętnie 1 spektakl obejrzały 162 osoby.

Fot. Zofia Dymek

Teatry i instytucje muzyczne w 2016 r.

Wyszczególnienie	Instytucje	Przedstawienia i koncerty	Widzowie i słuchacze (w tys.)
Teatr dramatyczny	3	342	49,8
Teatr muzyczny	2	126	38,8
Teatr lalkowy	1	289	34,3

W Lublinie poza teatrami zawodowymi działają liczne teatry amatorskie i grupy teatralne wystawiające wiele ciekawych sztuk dramatycznych i obrzędowych. Należą do nich między innymi, znane ze swojej działalności nie tylko w kraju, ale i na świecie, Scena Plastyczna KUL i Ośrodek Praktyk Teatralnych „Gardzienice”.

Fot. Krzysztof Wojteczko; Archiwum Fotografii Ośrodka „Brama Grodzka” - Teatr NN

W Lublinie działa również jedna instytucja muzyczna – **Filharmonia Lubelska im. H. Wieniawskiego**, która rozpoczęła działalność w 1944 roku jako Lubelska Orkiestra Kameralna, a w 1946 roku została przekształcona w Miejską Filharmonie w Lublinie³³.

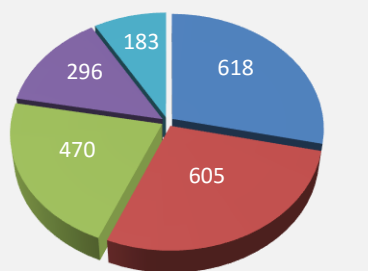
W 2016 roku w sali Filharmonii Lubelskiej odbyło się 110 koncertów, w których uczestniczyło 44,3 tys. słuchaczy. Na 1 koncert przypadało średnio 402 słuchaczy.

³³ Źródło: http://filharmonialubelska.pl/4-as-historia_filharmonii.html

Domy i ośrodki kultury

W 2016 roku w Lublinie funkcjonowało: **1 centrum kultury, 7 domów kultury, 3 ośrodki kultury i 3 kluby**. W wymienionych instytucjach działały 82 grupy artystyczne, które zrzeszały 862 członków i prowadzonych było 150 kół (klubów), w których w zajęciach wzięło udział 2 594 osoby.

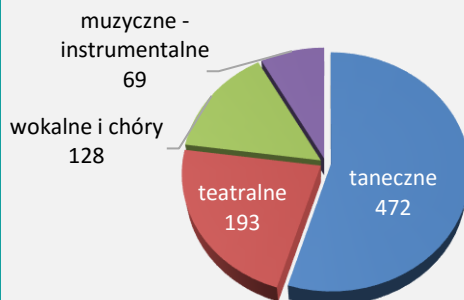
Członkowie kół (klubów) w 2016 r.

- taneczne
- dyskusyjne kluby filmowe
- plastyczne/techniczne
- seniora/Uniwersytet Trzeciego Wieku
- turystyczne i sportowo rekreacyjne

W ciągu 2016 roku w powyższych instytucjach przeprowadzono **47 kursów**, które ukończyły 602 osoby. Najwięcej absolwentów ukończyło kursy językowe 22,3% (ogółu absolwentów), następnie kursy tańca (20,6%) i wiedzy praktycznej (16,9%).

Członkowie grup artystycznych w 2016 r.

Największą popularnością wśród grup artystycznych cieszyły się grupy taneczne (54,8% członków grup artystycznych). Natomiast wśród kół – koła taneczne (23,8% ogółu członków), następnie dyskusyjne kluby filmowe (23,3%) i plastyczne/techniczne (18,1%).

Fot. Krzysztof Stachura

KULTURA, TURYSTYKA I SPORT

W 2016 roku omawiane instytucje na terenie Lublina zorganizowały łącznie **2 940 imprez, w których uczestniczyło 334,2 tys. osób**. Przeciętnie w każdej imprezie uczestniczyło 113 osób. Największą popularnością cieszyły się wystawy (30,3% ogółu uczestników), następnie festiwale i przeglądy artystyczne oraz koncerty (po 15,7%).

Najbardziej znanymi ośrodkami kultury w Lublinie są Centrum Kultury i Ośrodek „Brama Grodzka - Teatr NN”. Organizowane przez te instytucje wystawy, koncerty, happeningi opowiadające o historii miasta i wiele innych imprez znają nie tylko mieszkańcy naszego miasta, ale także turyści przyjeżdżający do Lublina.

Fot. Magdalena Ściborek-Rycyk

Wystawy organizowane są tylko przez ośrodki i domy kultury?

Nie, jak już wcześniej była mowa, wystawy organizowane są również w muzeach oraz w obiektach działalności wystawienniczej, zwanych galeriami i salonami sztuki.

W 2016 roku w Lublinie działało **7 galerii i salonów sztuki**. Zorganizowano w nich łącznie 62 różnorodne wystawy, które zwiedziło 46,6 tys. osób.

Fot. Krzysztof Stachura

W 2016 roku w Lublinie zorganizowano **189 imprez masowych**, w tym 148 imprez sportowych i 35 koncertów, w których uczestniczyło łącznie 483,8 tys. widzów. Najwięcej osób uczestniczyło w imprezach sportowych (79,0% wszystkich uczestników), następnie w artystyczno-rozrywkowych (18,9%).

TURYSTYKA

Jak już wcześniej powiedziano, Lublin jest kulturalną stolicą wschodniego regionu Polski. Unikalne zabytki i wydarzenia kulturalne co roku przyciągają do Lublina turystów nie tylko z innych miejscowości w kraju, ale również i z zagranicy.

Lublin obecnie zajmuje **12 miejsce** w Polsce pod względem atrakcyjności turystycznej³⁴. Wymieniany jest obok takich miast jak Kraków, Zakopane, Warszawa czy Gdańsk.

Do Lublina turystów przyciągają tylko nasze zabytki?

Nie tylko. Zabytkowe Stare Miasto, ciekawe muzea, wystawy i koncerty przyciągają wielu turystów, atmosfera panująca w naszym mieście również, ale coraz więcej turystów przyjeżdża do Lublina ze względu na mające tutaj miejsce wydarzenia.

W Lublinie odbywa się wiele ciekawych imprez m.in. organizowany jest:

Carnaval Sztukmistrzów

Fot. Ewelina Wójcik

³⁴ Źródło: Instytut Badawczy ARC Rynek i Opinia, 2015 (<http://www.lublin.eu/lublin/marketing-miasta/marka-lublin/badania/>)

KULTURA, TURYSTYKA I SPORT

Noc Kultury

Fot. Zasoby - "Kancelaria Prezydenta - Marketing Miasta Lublin"

Fot. Krzysztof Stachura

Sportival – edycja zimowa

Sportival – edycja letnia

Międzynarodowe Spotkania Folklorystyczne

Fot. Zasoby - "Kancelaria Prezydenta - Marketing Miasta Lublin"

Fot. Zasoby - "Kancelaria Prezydenta - Marketing Miasta Lublin"

Międzynarodowe Spotkania Teatralne

Europejski Festiwal Smaku

Fot. Zasoby - "Kancelaria Prezydenta - Marketing Miasta Lublin"

Fot. Grzegorz Wójcik

Turystyczne obiekty noclegowe

W 2016 roku w Lublinie na przyjęcie turystów zarówno krajowych, jak i zagranicznych gotowych było **39 obiektów noclegowych**, w tym **31 obiektów hotelowych**. Wśród obiektów hotelowych najwięcej było hoteli – 24. W porównaniu z 2000 rokiem liczba obiektów noclegowych wzrosła o 85,7%.

Obiekty noclegowe dysponowały łącznie 3 224 miejscami noclegowymi, w tym 2 681 miejsc było w obiektach hotelowych. Wśród obiektów hotelowych najwięcej miejsc było w hotelach – 2 222.

Fot. Magdalena Ściborek-Rycyk

W 2016 roku w Lublinie z obiektów noclegowych skorzystało 255 823 turystów, w tym 65 919 turystów z zagranicy. Najczęściej turyści wybierali obiekty hotelowe (96,6% ogółu turystów). Łącznie wszystkim turystom udzielono 400 243 noclegi, w tym turystom zagranicznym – 102 050. Najwięcej noclegów udzielono w obiektach hotelowych (93,0% ogółu udzielonych noclegów). Średnio turyści w lubelskich obiektach noclegowych przebywali 1,6 doby.

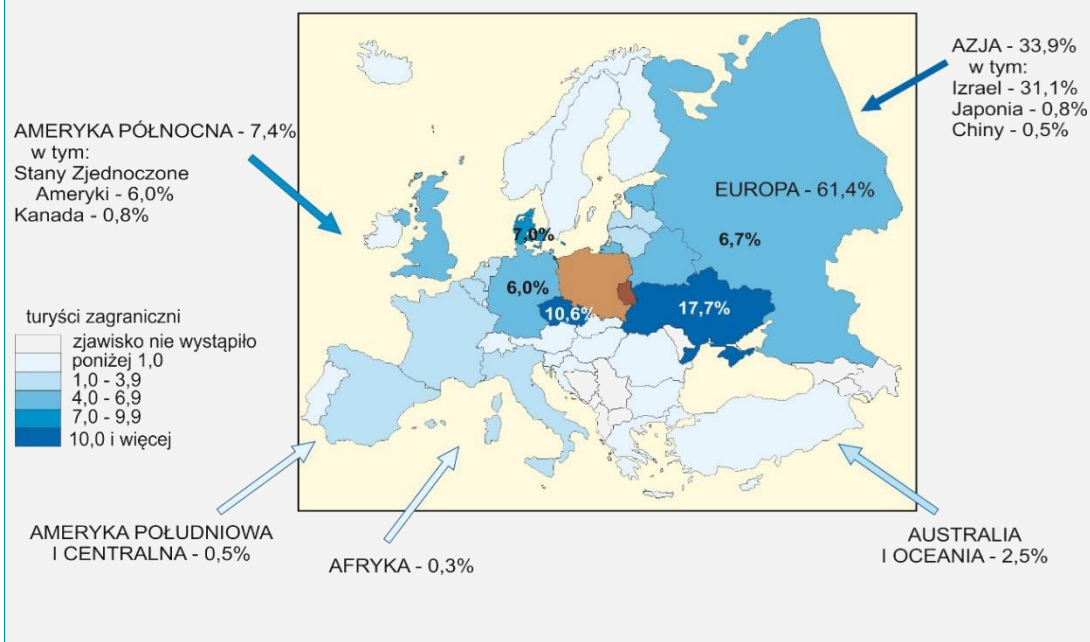

Z jakich krajów przyjeżdża do nas najwięcej turystów i jak można porównać Lublin pod względem miejsc noclegowych z innymi miastami?

W 2016 roku z turystycznych obiektów noclegowych w Lublinie najwięcej osób skorzystało z Izraela (31,1% ogółu cudzoziemców), następnie z Ukrainy (17,7%) i z Republiki Czeskiej (10,6%).

KULTURA, TURYSTYKA I SPORT

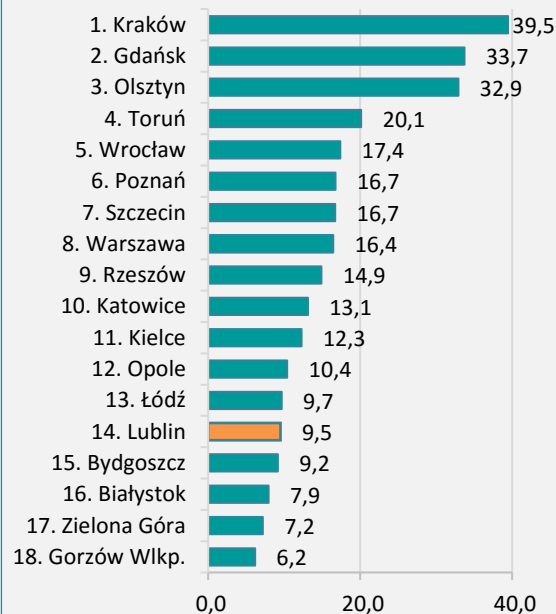
Turyści zagraniczni w turystycznych obiektach noclegowych w Lublinie wg miejsca stałego zameldowania w 2016 r.

Aby móc porównać Lublin z innymi miastami pod względem miejsc noclegowych musimy podzielić liczbę miejsc w danym mieście przez liczbę mieszkańców tego miasta.

W 2016 roku w Lublinie na 1 000 mieszkańców przypadało średnio 9,5 miejsca w obiektach noclegowych. Pod tym względem Lublin zajmował 14. miejsce wśród miast wojewódzkich.

Miejsca noclegowe na 1 000 ludności w obiektach noclegowych w miastach wojewódzkich w 2016 r.

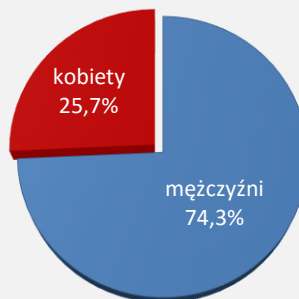

SPORT

W 2016 roku w Lublinie działało **78 klubów sportowych**, w których ćwiczyło ponad 7,2 tys. osób, w tym 5,4 tys. mężczyzn. Dzieci i młodzież do 18 roku życia stanowiły 73,2% ogółu ćwiczących. W tej grupie wiekowej więcej ćwiczyło chłopców niż dziewcząt (chłopcy stanowili 75,7% ogółu ćwiczących). Zajęcia prowadziło 173 trenerów, 241 instruktorów i 36 innych osób.

Kluby sportowe w 2016 r.	
Kluby sportowe	78
Członkowie	7 405
Ćwiczący	7 233
w tym do 18 lat.....	5 294
chłopcy	4 008
dziewczeta	1 286
Sekcje sportowe	137

Ćwiczący według płci w 2016 r.

Jakie sekcje cieszą się największym zainteresowaniem? Z powyższych danych wynika, że więcej ćwiczyło chłopców niż dziewcząt więc przypuszczam, że to była piłka nożna....

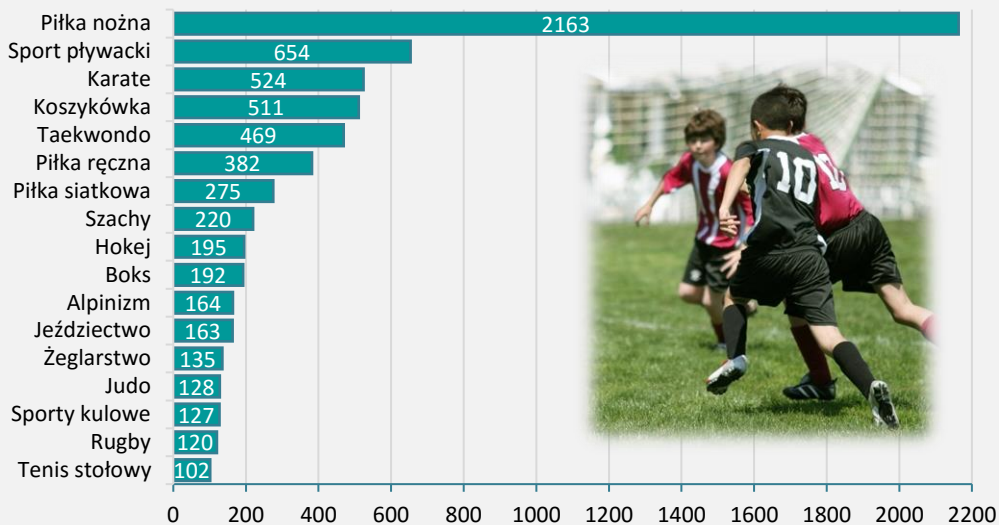
Jeżeli weźmiemy pod uwagę dane ogółem to masz rację, ale jeżeli weźmiemy dane dotyczące ćwiczących wg płci to już będzie inaczej.

W 2016 roku w lubelskich klubach sportowych podobnie jak w latach poprzednich największą popularnością cieszyła się piłka nożna. Trenowało ją 28,9% wszystkich ćwiczących. Następną dyscypliną była piłka siatkowa 8,8% ćwiczących i piłka ręczna 6,6%. Biorąc pod uwagę płeć osób ćwiczących to najczęściej kobiet ćwiczyło w sekcji sporty pływackie (17,7% ogółu ćwiczących kobiet), następnie w sekcji piłka ręczna (14,1%) i piłka siatkowa (8,4%). Mężczyźni najczęściej trenowali grę w piłkę nożną (37,3% ogółu ćwiczących mężczyzn), następnie ćwiczyli karate (8,2%) i grali w koszykówkę (8,0%).

KULTURA, TURYSTYKA I SPORT

Ćwiczący w klubach sportowych wg wybranych sekcji w 2016 r.

Są jakieś rodzaje sportu zdominowane przez kobiety?

Oczywiście, że są. Jedne dyscypliny sportowe zdominowane są przez mężczyzn a inne przez kobiety.

W 2016 roku wśród osób ćwiczących w lubelskich klubach sportowych największa przewaga kobiet nad mężczyznami była w sekcji akrobatyka (kobiety stanowiły 88,0% ćwiczących), następnie jeździectwo (79,1%) i gimnastyka (79,8%). Natomiast przez mężczyzn zdominowane były takie sporty jak: rugby (mężczyźni stanowili 100% ćwiczących), piłka nożna (96,3%) i hokej (91,3%).

KULTURA, TURYSTYKA I SPORT

Obiekty sportowe w Lublinie według rodzaju w 2014 r.

Fot. Zofia Dymek

stadiony - 7

boiska piłkarskie - 26

boiska do piłki siatkowej - 15

boiska do koszykówki - 12

boisko do rugby - 1

boisko uniwersalne - 1

korty tenisowe - 14

hale sportowe - 7

sale gimnastyczne - 6

sale pomocnicze - 17

pływalnie - 4

tor wodny - 1

lodowisko sztuczne - 1

skateparki - 2

Fot. Zofia Dymek

KULTURA, TURYSTYKA I SPORT

W 2014 roku w Lublinie oddano do użytku nowy **stadion piłkarski „ARENA LUBLIN”** z dwoma pełnowymiarowymi boiskami treningowymi. Stadion może pomieścić ponad 15 tys. widzów. Na stadionie odbywają się nie tylko wydarzenia sportowe, ale również i kulturalne takie jak np. koncerty.

Fot. Magdalena Ściborek-Rycyk

Fot. Zasoby - "Kancelaria Prezydenta - Marketing Miasta Lublin"

To dobrze, że wybudowany został ten stadion. Dzięki niemu więcej osób będzie odwiedzało Lublin.

Tak, właśnie jest. Imprezy organizowane na stadionie „Arena Lublin” przyciągają nie tylko mieszkańców naszego miasta, ale także mieszkań innych miejscowości zarówno z kraju, jak i z zagranicy. Ale nie tylko na Arenie organizowane są mecze i zawody sportowe, na które przyjeżdżają kibice z różnych stron kraju i z zagranicy.

Fot. Zasoby – „Motor Lublin SA”

Od 70 lat w Lublinie organizowane są **zawody żużlowe**. Pierwsze zawody żużlowe odbyły się 21 września 1947 roku na torze przy Nowej Drodze (dzisiejszy stadion MOSiR „Bystrzyca”)³⁵.

Aktualnie co roku na stadionie „Motor Lublin” organizowane są międzynarodowe zawody żużlowe, na które przyjeżdżają kibice zarówno z kraju jak i z zagranicy.

³⁵ Źródło: <http://www.lublin112.pl/70-lubelskiego-zuzla-centrum-historii-sportu/>

W 2015 roku w Lublinie oddano do użytku „AQUA LUBLIN” z basenem olimpijskim.

Fot. Magdalena Ściborek-Rycyk

W Aqua Lublin jest tylko basen olimpijski?

Ależ nie. Są tam także różnego rodzaju atrakcje wodne, nie tylko dla dzieci, ale i dla dorosłych.

Fot. Zasoby - "Kancelaria Prezydenta - Marketing Miasta Lublin"

W Aquaparku oprócz basenu olimpijskiego jest między innymi: wodny plac zabaw w kształcie statku pirackiego, basen do nauki pływania, rwąca rzeka prowadząca na zewnątrz obiektu, 2 zjeżdżalnie rurowe o długości 45 i 72 m, szeroka zjeżdżalnia rodzinna, zewnętrzny odkryty basen całoroczny z podgrzewaną wodą.

Opisaną bazę obiektów sportowych uzupełniają jeszcze **obiekty szkolne**. W 2016 roku w lubelskich szkołach było 80 sal gimnastycznych i 49 boisk przyszkolnych, w tym 13 kompleksów „Orlik” i 1 kompleks „Biały Orlik” funkcjonujący w okresie zimowym oraz 8 przyszkolnych pływalni.

Fot. Autor nieznan; Archiwum Fotografii Ośrodka "Brama Grodzka - Teatr NN"

Fot. Joanna Zętar; Archiwum Fotografii Ośrodka „Brama Grodzka” - Teatr NN

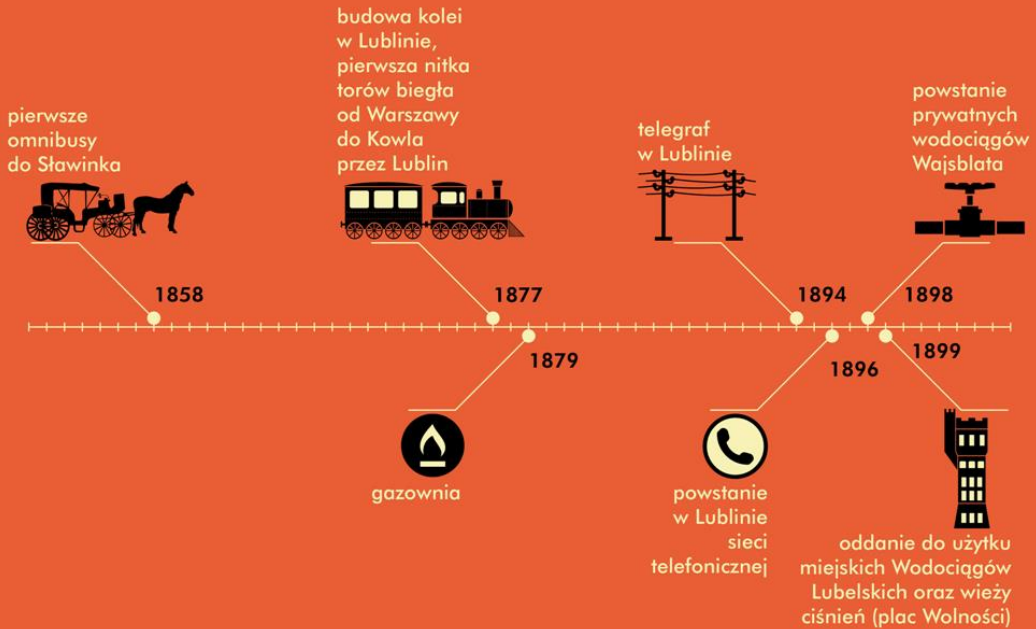
Fot. Autor nieznany; Archiwum Fotografii Ośrodka "Brama Grodzka - Teatr NN" z kolekcji Zbigniewa Lemiecha

Fot. Zofia Dymek

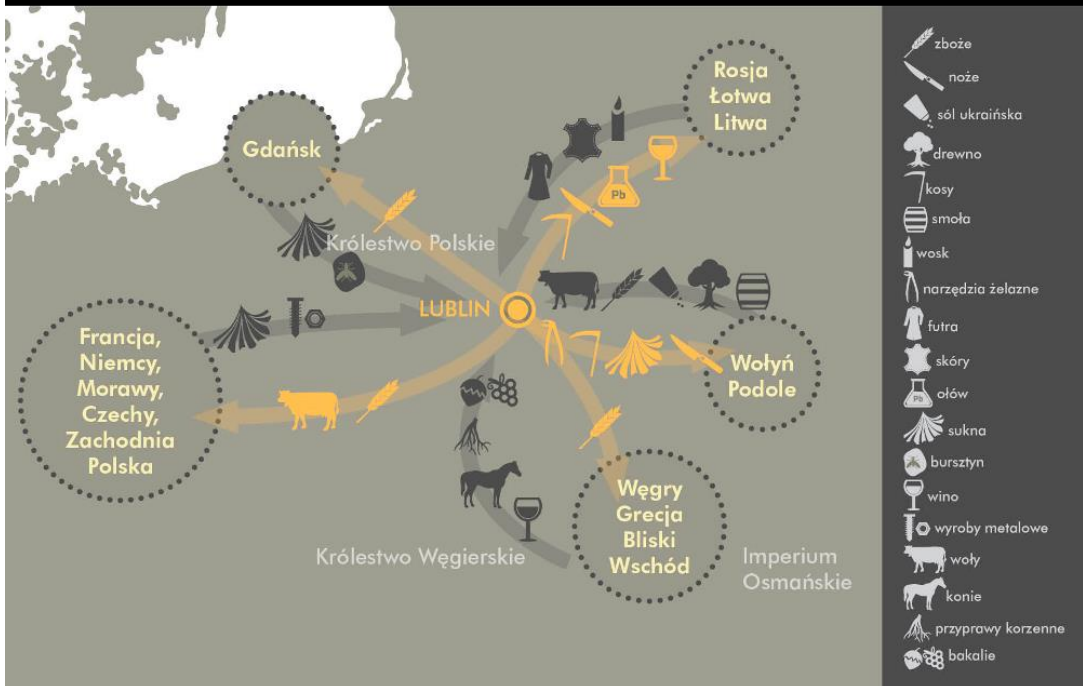
INFRASTRUKTURA LUBLINA W XIX WIEKU

Lublin. Instrukcja Obsługi | www.instrukcja.teatrnl.pl

PRODUKTY EKSPORTOWE I IMPORTOWE W LUBLINIE

Lublin. Instrukcja Obsługi | www.instrukcja.teatrnl.pl

Dochody i wydatki miasta

W 2016 roku dochody budżetu miasta Lublina wyniosły 1 833,1 mln. zł, a wydatki 1 846,1 mln. zł. W porównaniu z 2002 rokiem, zarówno dochody, jak i wydatki miasta wzrosły ponad dwu i pół krotnie. W 2016 roku w Lublinie na 1 mieszkańca przypadało 5 380 zł dochodów i 5 418 zł wydatków z budżetu miasta. Dla porównania w 2002 roku na 1 mieszkańca przypadało 1 862 zł dochodów i 1 972 zł wydatków.

Fot. Ludwik Hartwig; Archiwum Fotografii Ośrodka „Brama Grodzka” - Teatr NN z kolekcji Zbigniewa Lemiecha

Skąd „miasto” bierze pieniądze na wydatki?

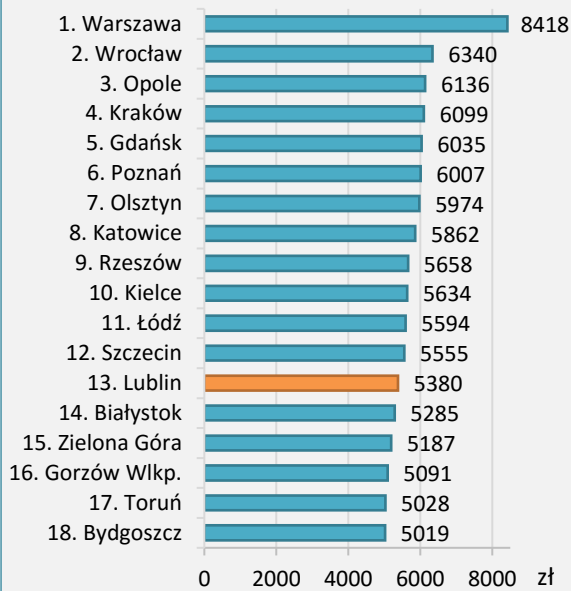

Dochodami miasta są:

- dochody własne np.: wpływy z podatków, z opłaty skarbowej, z usług, oraz dochody z majątku,
- subwencje ogólne – środki pieniężne otrzymane z budżetu państwa na określony cel np. na oświatę,
- dotacje – środki pieniężne otrzymane z budżetu państwa np.: na zakup podręczników szkolnych, na utrzymanie szkół oraz nieodpłatnie otrzymane środki pieniężne na określony cel z funduszy Unii Europejskiej lub od instytucji zagranicznych.

GOSPODARKA

Dochody na 1 mieszkańca w miastach wojewódzkich w 2016 r.

W 2016 roku ponad połowę (54,5% ogółu dochodów) stanowiły dochody własne.

Pod względem wysokości dochodu budżetu miasta przypadającego na 1 mieszkańca w 2016 roku Lublin zajmował 13. miejsce wśród miast wojewódzkich. Najwyższe dochody odnotowano w Warszawie.

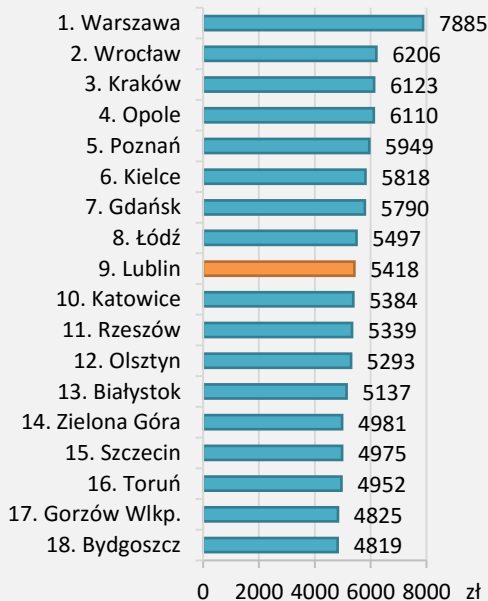
W 2016 roku 88,2% wydatków miasta stanowiły wydatki bieżące, w tym 35,3% to wydatki bieżące na wynagrodzenia, a 25,4% to wydatki bieżące na zakup materiałów i usług.

Pod względem wysokości wydatków z budżetu miasta przypadającego na 1 mieszkańca w 2016 roku Lublin zajmował 9. miejsce wśród miast wojewódzkich. Najwyższe wydatki odnotowano w Warszawie.

Źródło: „Album Lubelskie”. Rysował z natury i opisał A. Lerue. Wydanie nakładem w własnej litografii A. Pecq et Comp. Warszawa 1857.

Wydatki na 1 mieszkańca w miastach wojewódzkich w 2016 r.

GOSPODARKA

Co w Lublinie zostało zrobione dzięki Funduszom Unii Europejskiej?

Unijne dotacje zostały wykorzystane między innymi na drogi, rewitalizację, ochronę środowiska, pomoc społeczną, kulturę, infrastrukturę rekreacyjną i sportową, a także infrastrukturę dla Podstrefy Lublin SSE „Euro-Park Mielec”.

Fot. Joanna Zętar; Archiwum Fotografii Ośrodka „Brama Grodzka” - Teatr NN

• Drogi

Fot. Magdalena Ściborek-Rycyk

• Rewitalizacja Parku Saskiego

Fot. Zasoby - Lubelski Fundusz Filmowy

• Renowacja Teatru Starego

Fot. Magdalena Ściborek-Rycyk

• Budowa AQUA LUBLIN

Podmioty gospodarki narodowej

Podmioty gospodarki narodowej pełnią bardzo ważną rolę w rozwoju gospodarczym i społecznym. To one tworzą miejsca pracy i wprowadzają na rynek produkty i usługi.

Co to są podmioty gospodarki narodowej?

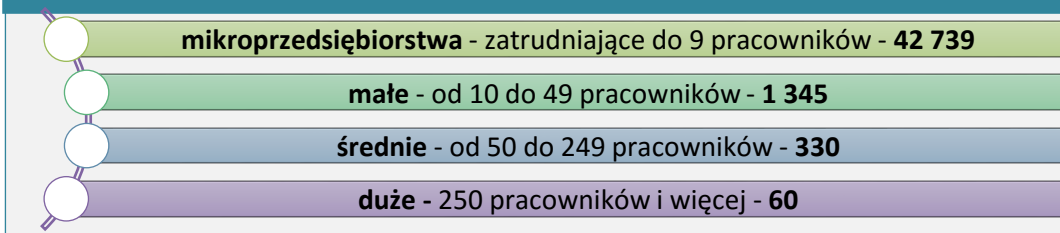

Podmiotem gospodarki narodowej jest każda jednostka prowadząca działalność gospodarczą. Jest, więc nim zarówno fabryka, sklep, hotel, gabinet lekarski, szkoła, bank, urząd miasta, biblioteka czy też klub.

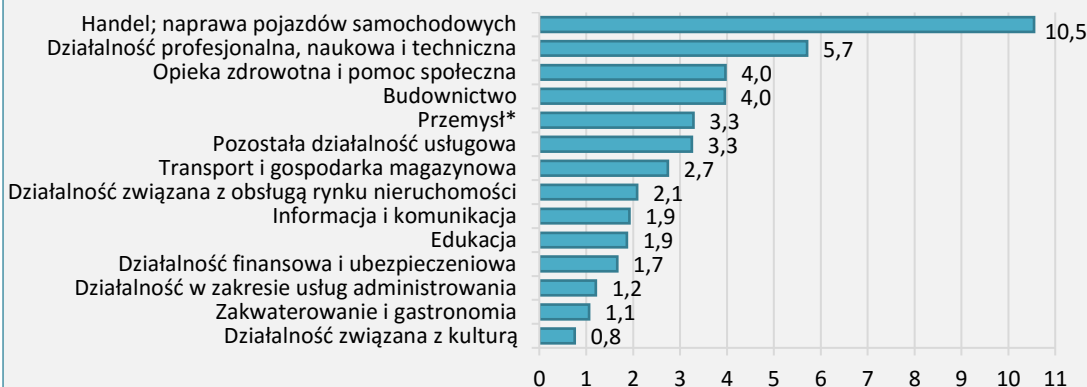
Wszystkie podmioty zarejestrowane są w krajowym rejestrze urzędowym podmiotów gospodarki narodowej prowadzonym przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego zwanym **rejestrem REGON**.

Według stanu w dniu 31 grudnia 2016 roku do rejestru REGON wpisane były **44 474 podmioty** (bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie) z Lublina. Stanowiły one jedną czwartą wszystkich podmiotów w województwie lubelskim. W porównaniu z 2002 rokiem liczba podmiotów zwiększyła się 13,1%.

Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w Lublinie wg liczby pracujących w 2016 r.

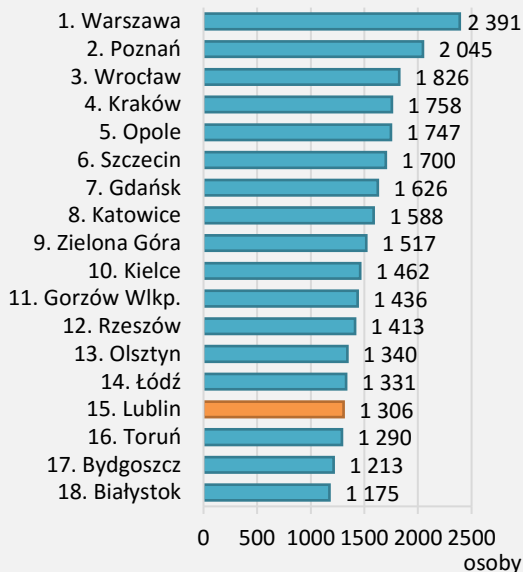
Podmioty gospodarki narodowej według sekcji PKD w tys.

*Przemysł obejmuje sekcje: górnictwo i wydobywanie, przetwórstwo przemysłowe, wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych oraz dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją

Lublin charakteryzuje się niskim poziomem przedsiębiorczości. W 2016 roku na 10 tys. mieszkańców przypadało 1 306 podmiotów. Pod tym względem Lublin znalazł się na 15. miejscu wśród miast wojewódzkich.

Podmioty gospodarki narodowej na 10 tys. ludności w miastach wojewódzkich w 2016 r.

$$\text{Wskaźnik przedsiębiorczości} = \frac{\text{liczba podmiotów}}{\text{liczba ludności}} \times 10\,000$$

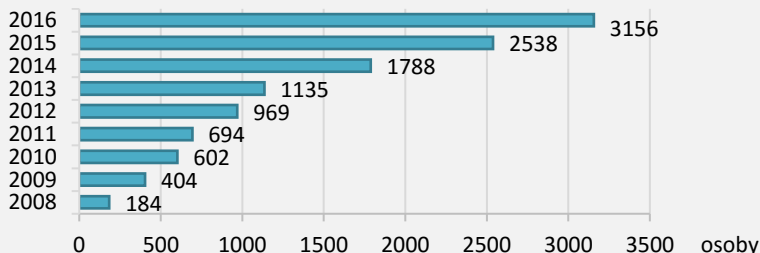
W celu rozwijania przedsiębiorczości oraz przyciągania inwestycji w Polsce utworzonych zostało **14 Specjalnych Stref Ekonomicznych (SSE)**. Są to wyodrębnione obszary kraju, na których inwestorzy mogą prowadzić działalność gospodarczą uzyskując pomoc, np. w postaci zwolnienia z niektórych podatków. Celem funkcjonowania SSE jest przyciągnięcie nowych inwestycji i tworzenie nowych miejsc pracy. SSE w Polsce będą istnieć do 31 grudnia 2026 roku.

Na terenie Lublina od 2007 roku funkcjonuje **Podstrefa LUBLIN** Specjalnej Strefy Ekonomicznej **EURO-PARK Mielec**. Na terenie EURO-PARKU w Lublinie 51 inwestorów znalazło dla siebie dogodne warunki do rozwoju. 35 firm zrealizowało planowane inwestycje, zatrudniając łącznie według stanu w dniu 30 września 2016 roku 3 156 osób (w tym 2 067 to nowo utworzone miejsca pracy)³⁶.

Fot. Zasoby - "Kancelaria Prezydenta - Marketing Miasta Lublin"

Liczba osób zatrudnionych w firmach na terenie Euro-Park

³⁶ Źródło: <https://www.lublin.eu/biznes-i-nauka/inwestorzy/specjalna-strefa-ekonomiczna/>

Rynek pracy

Praca jest naturalnym obszarem aktywności człowieka. Dzięki niej ludzie otrzymują dochody, potrzebne do utrzymania. Pozwala ona na rozwój własnych zainteresowań i umiejętności.

Pracujący i przeciętne miesięczne wynagrodzenie

Według danych szacunkowych pod koniec grudnia 2016 roku w Lublinie **pracowało 126,6 tys. osób**³⁷. Stanowili oni 18,4% ogółu osób pracujących w województwie lubelskim. W Lublinie pracowało więcej kobiet niż mężczyzn. Kobiety stanowiły 54,0% wszystkich osób pracujących w mieście. Dla porównania w 2015 roku pracowało 124,3 tys. osób.

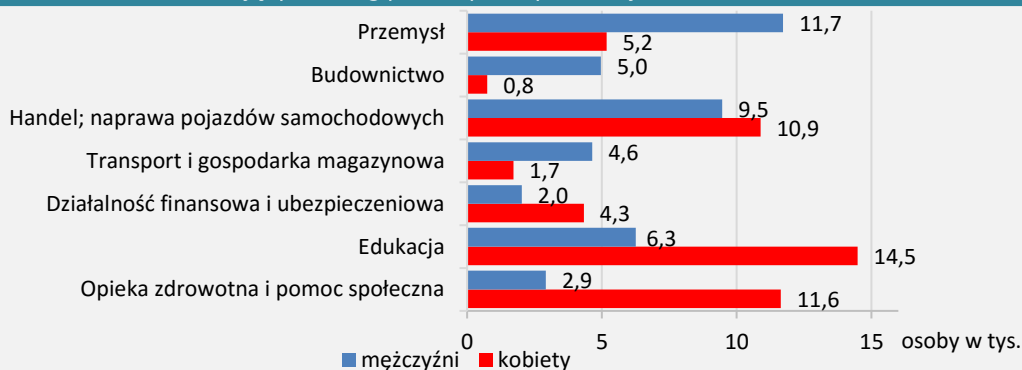
W jakich sekcjach pracuje najwięcej osób i czy we wszystkich jednostkach gospodarki narodowej więcej pracuje kobiet niż mężczyzn?

W 2016 roku w Lublinie najwięcej osób pracowało w sekcji edukacja (16,4% wszystkich osób pracujących), następnie w sekcji handel; naprawa pojazdów samochodowych (16,1%) i w przemyśle (12,1%).

Jak widać na wykresie w niektórych sekcjach pracuje więcej kobiet, a w innych więcej mężczyzn.

Pracujący według płci i wybranych sekcji PKD w 2016 r.

³⁷ Bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób, bez pracujących w jednostkach budżetowych działających w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego, z rolnictwem indywidualnym, według faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności.

GOSPODARKA

W 2016 roku w Lublinie największa przewaga kobiet nad mężczyznami występowała w sekcji opieka zdrowotna i pomoc społeczna, w której to pracowało prawie cztery razy więcej kobiet niż mężczyzn. Natomiast w budownictwie pracowało ponad sześć razy więcej mężczyzn niż kobiet.

Jak wcześniej wspomniano celem pracy zawodowej jest między innymi uzyskanie dochodów potrzebnych do utrzymania. Osoby, które pracują otrzymują, przeważnie raz w miesiącu wynagrodzenie za wykonaną pracę.

W 2016 roku w Lublinie **przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto** wyniosło 4 169,46 zł i było o 9,3% wyższe niż średnie w województwie lubelskim (3 815,95 zł).

Czy to znaczy, że każda osoba, która pracuje w Lublinie tyle zarabia?

Oczywiście, że nie. Przeciętne znaczy średnie, żeby obliczyć np. przeciętne wynagrodzenie roczne dodajemy do siebie wynagrodzenia wszystkich osób pracujących w danym roku, a następnie dzielimy przez liczbę tych osób i przez 12 miesięcy.

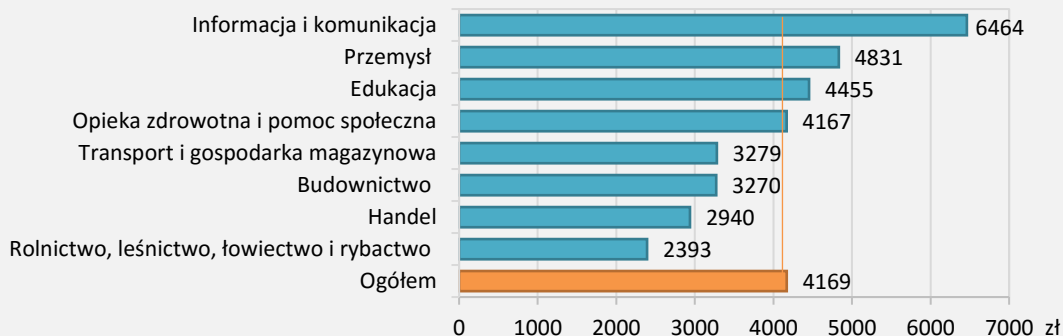
To znaczy, że np. jedna osoba otrzymała wynagrodzenie w kwocie 1 500 zł, druga 2 500 zł, a trzecia 8 000 zł, to powiemy, że przeciętne wynagrodzenie dla tych trzech osób wyniosło 4 000 zł.

Tak właśnie jest. Jak obliczymy np. przeciętne miesięczne wynagrodzenie dla danej sekcji lub grup sekcji to już widać duże zróżnicowanie.

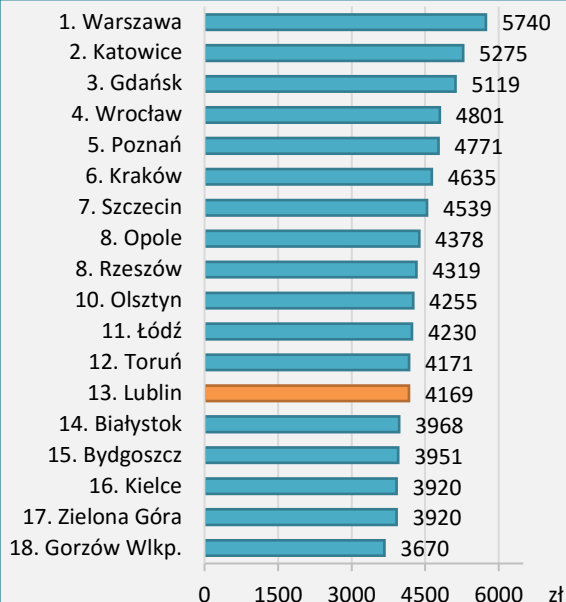
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w wybranych sekcjach PKD w 2016 r.

Duże zróżnicowanie przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia występuje również między poszczególnymi województwami, powiatami czy też miastami. Pod tym względem Lublin znalazł się na 13. miejscu wśród miast wojewódzkich.

Co roku Ministerstwo Finansów ustala kwotę **minimalnego miesięcznego wynagrodzenia**. Żadna zatrudniona osoba w pełnym wymiarze godzin pracy nie powinna otrzymywać wynagrodzenia niższego niż wynagrodzenie minimalne. W 2016 roku płaca minimalna wnosila 1 850 zł.

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w miastach wojewódzkich w 2016 r.

Źródło: „Album Lubelskie”. Rysował z natury i opisał A. Lerue. Wydanie nakładem w własnej litografii A. Pecq et Comp. Warszawa 1857.

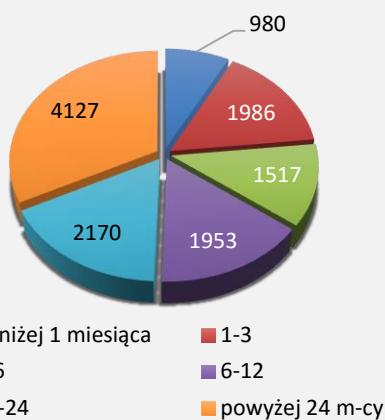
Bezrobocie

Osoby, które chcą pracować zawodowo, poszukują pracy, ale nie mogą znaleźć zatrudnienia nazywamy **bezrobotnymi**.

W końcu 2016 roku w Lublinie w Urzędzie Pracy zarejestrowanych było 12 733 osób. Stanowili oni 13,3% ogółu bezrobotnych w województwie lubelskim. Wśród osób bezrobotnych więcej było mężczyzn (6 594) niż kobiet (6 139). Dla porównania w 2004 roku w Lublinie pracy poszukiwało 18 965 osób.

Bezrobotni według okresu poszukiwania pracy w 2016 r.

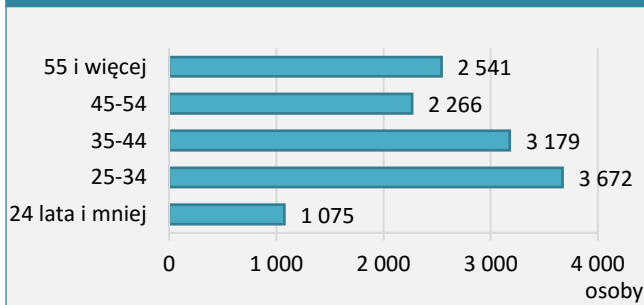
Z danych Urzędu Pracy w Lublinie wynika, że wśród bezrobotnych najczęściej było osób poszukujących pracy powyżej 24 miesięcy (32,4% ogółu bezrobotnych), zaś najmniej osób poszukujących pracy poniżej 1 miesiąca (7,7%).

Od czego zależy, jak długo osoba bezrobotna poszukuje pracy?

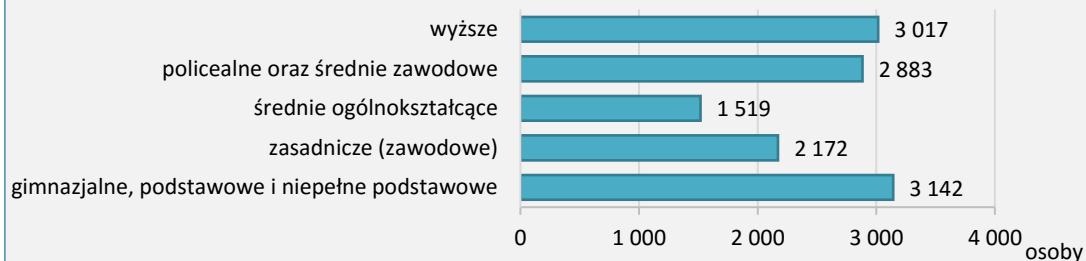
Na to pytanie nie ma jednoznacznej odpowiedzi. Jak długo dana osoba jest bezrobotna zależy między innymi od: wieku w jakim jest, poziomu wykształcenia jakie posiada, tego co potrafi robić, czyli od zawodu jaki może wykonywać, od ogólnych predyspozycji jakie posiada.

Bezrobotni według grup wieku w 2016 r.

Pod koniec 2016 roku w Lublinie 28,8% spośród zarejestrowanych bezrobotnych stanowiły osoby w wieku od 25 do 34 lat. Drugą, co do wielkości grupą były osoby w wieku od 35 do 44 lat (25,0%).

Bezrobotni według wykształcenia w 2016 r.

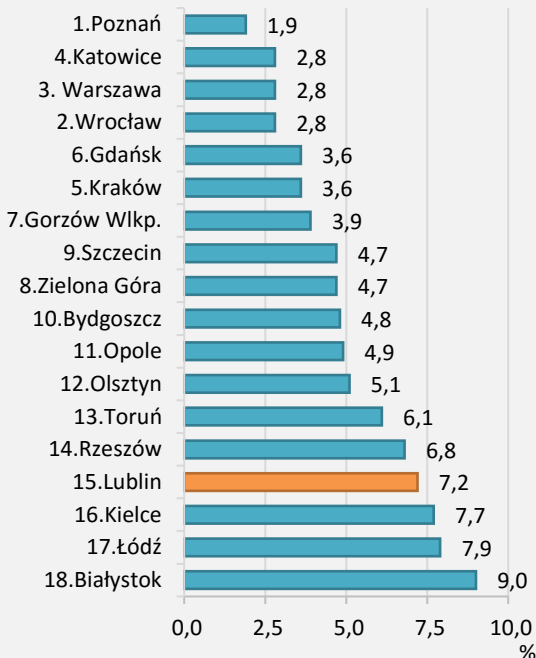

Z danych Urzędu Pracy w Lublinie wynika, że wśród bezrobotnych najczęściej było osób, które ukończyły gimnazjum, szkołę podstawową i posiadały wykształcenie niepełne podstawowe (24,7% ogółu bezrobotnych). Drugą, co do wielkości grupą były osoby, które posiadały dyplom ukończenia szkoły wyższej (23,7%).

Miarą przyjętą do porównania wielkości występującego bezrobocia w poszczególnych województwach, powiatach czy też miejscowościach jest **stopa bezrobocia**. Jest to wskaźnik określający udział zarejestrowanych bezrobotnych w cywilnej ludności aktywnej zawodowo. Do osób aktywnych zawodowo zaliczamy osoby pracujące i bezrobotne.

Stopa bezrobocia w miastach wojewódzkich w 2016 r.

Stopa bezrobocia rejestrowanego w końcu 2016 roku w Lublinie wynosiła 7,2% i była niższa niż ogólna stopa bezrobocia w województwie lubelskim o 3,1 p. proc. Dla porównania w 2004 roku osiągnęła poziom 12,4%. Pod tym względem w 2016 roku Lublin uplasował się na 15. miejscu wśród miast wojewódzkich.

Fot. Magdalena Ściborek-Rycyk

Transport

Transport pełni ważną rolę w życiu każdego człowieka. Pozwala na dostawy towarów i przemieszczanie się osób pomiędzy różnymi miejscami nie tylko w danej miejscowości, ale również pomiędzy różnymi miejscowościami zarówno w kraju, jak i za granicą.

Szczególną rolę pełni tutaj **infrastruktura transportowa**. Obejmuje ona przede wszystkim sieć dróg, linii kolejowych, kanały powietrzne, a także dworce, przystanki, stacje i punkty przeładunkowe.

Czy wiadomo ile i jakich jest dróg w Lublinie?

Tak. Dane dotyczą długości i nawierzchni dróg publicznych powiatowych i gminnych.

Sieć drogowa

Według danych Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad w 2016 roku **sieć drogowa w Lublinie liczyła 521,8 km**. Długość dróg o twardej nawierzchni wynosiła 449,8 km, w tym o ulepszonej nawierzchni 446,5 km. Drogi gruntowe stanowiły 13,8% ogółu dróg w Lublinie i miały 72,0 km długości.

Fot. Piotr Sztajdel; Archiwum Fotografii Ośrodka „Brama Grodzka” - Teatr NN

GOSPODARKA

W porównaniu z 2001 rokiem ogólna długość dróg publicznych powiatowych i gminnych wzrosła o 12,3%. W tym długość dróg o nawierzchni twardej zwiększyła się o 71,9% a dróg gruntowych zmniejszyła się o prawie 64,5%.

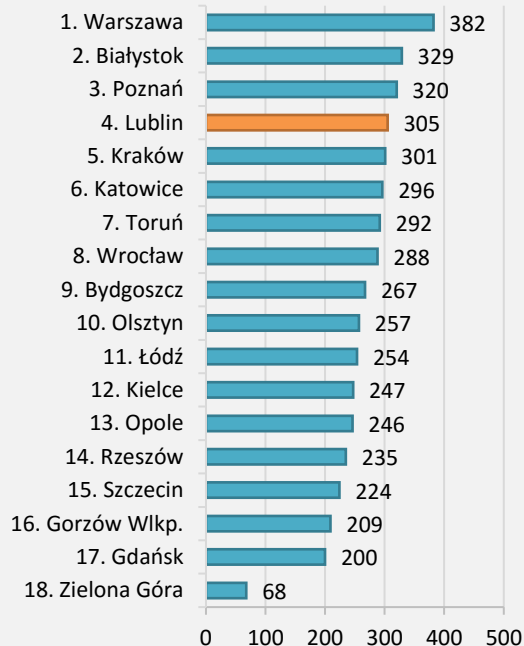
To znaczy, że w dużej mierze poprawiła się jakość dróg w naszym mieście?

Tak właśnie jest. Dla lepszego zobrazowania sieci dróg w Lublinie przedstawię teraz **wskaźnik gęstości dróg**, który mówi o tym ile kilometrów dróg o nawierzchni twardej przypada na 100 km² danego obszaru.

W 2016 roku w Lublinie na każde 100 km² powierzchni przypadało 305 km dróg publicznych powiatowych i gminnych o twardej nawierzchni. Pod tym względem w 2016 roku Lublin uplasował się na wysokim 4. miejscu wśród miast wojewódzkich.

Wskaźnik gęstości dróg w miastach wojewódzkich 2016 r.

Fot. Magdalena Ściborek-Rycyk

Pojazdy

Pod koniec 2016 roku w Lublinie zarejestrowanych było 219,0 tys. **pojazdów samochodowych i ciągników**, w tym 172,1 tys. samochodów osobowych (78,6% ogół samochodów i ciągników). Dla porównania w 2002 roku w Lublinie zarejestrowanych było 87,8 tys. samochodów osobowych. Oznacza to, że w ciągu 15 lat ich liczba wzrosła prawie dwukrotnie.

Czy wiemy ile osób średnio przypada na 1 samochód osobowy?

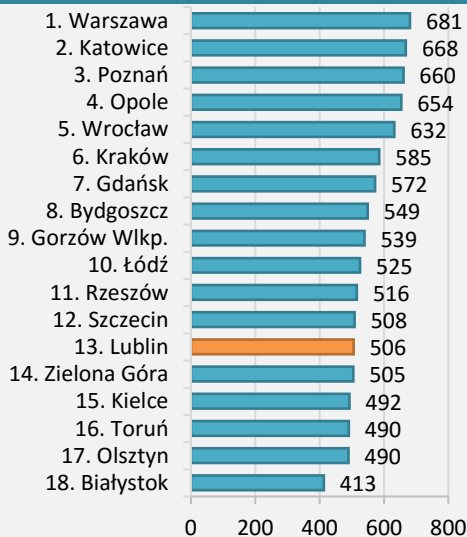
Znając liczbę samochodów i liczbę ludności możemy obliczyć **wskaźnik motoryzacji**, który liczymy według wzoru

$$\text{wskaźnik motoryzacji} = \frac{\text{liczba samochodów osobowych}}{\text{liczba ludności}} \times 1000$$

Mówi on o tym ile samochodów przypada na 1000 ludności.

W 2016 roku w Lublinie na 1 000 mieszkańców przypadało średnio 506 samochodów osobowych. Nie oznacza to jednak, że przeciętnie co drugi mieszkaniec naszego miasta miał samochód. W liczbie zarejestrowanych samochodów są zarówno samochody osób prywatnych, jak i firm działających w naszym mieście. Dla porównania w 2002 roku wskaźnik motoryzacji był ponad dwukrotnie niższy i wyniósł 245, czyli na 1 samochód przypadało średnio więcej niż 4 osoby.

Wskaźnik motoryzacji w miastach wojewódzkich w 2016 r.

Pod względem wskaźnika motoryzacji w 2016 roku Lublin zajmował 13. miejsce wśród miast wojewódzkich.

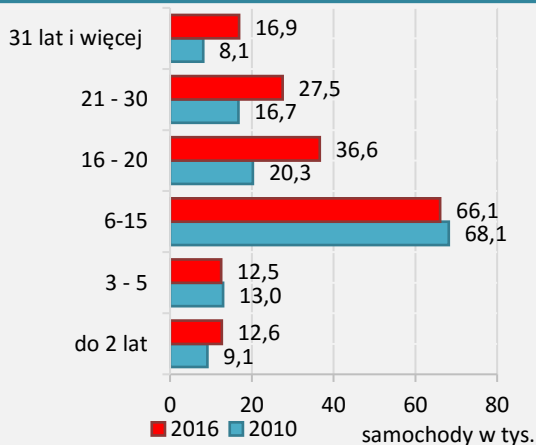

Fot. Zofia Dymek

GOSPODARKA

W 2016 roku w Lublinie najwięcej zarejestrowanych samochodów osobowych miało od 6 do 15 lat (38,4%), następnie 21 lat i więcej (25,8%) i od 16 do 20 lat (21,3%). Samochody osobowe mające 5 lat i mniej stanowiły 14,6%. Najczęstszym rodzajem stosowanego paliwa w samochodach osobowych jest benzyna. W silniki benzynowe wyposażonych było 52,5% samochodów, w silniki na olej napędowy 30,4%, a w instalacje gazową (LPG) 17,1% samochodów.

Liczba samochodów osobowych wg wieku

Fot. Fotomachina.net Pracownia Dobrego Czasu z kolekcji E. i G. Wójcików

Z powyższego wykresu wynika, że w Lublinie wśród zarejestrowanych samochodów osobowych najbardziej w porównaniu do 2010 roku wzrosła liczba samochodów mających 16 lat i więcej.

Tak właśnie jest. Liczba samochodów mających 2 lata i mniej wzrosła o 38,2%, a ich udział w ogólnej liczbie zarejestrowanych samochodów osobowych w 2016 roku wyniósł 7,3% (w 2010 roku – 6,8%). Natomiast liczba samochodów mających 16 lat i więcej wzrosła o 79,6% i w 2016 roku stanowiły one 47,0% ogółu samochodów osobowych (w 2010 roku – 33,3%).

Pozostałe pojazdy zarejestrowane w Lublinie w 2016 r. w tys.

Motorowery	3,5
Motocykle	7,9
Autobusy i trolejbusy	1,5
Samochody ciężarowe	29,1
Samochody specjalne	1,8
Ciągniki siodłowe	3,2

Fot. Zofia Dymek

Wypadki drogowe

Według danych Komendy Głównej Policji w 2016 roku na terenie Lublina doszło do **221 wypadków**, w których ranne zostały 284 osoby, a 7 osób straciło życie. Ponadto w 2016 roku w Lublinie doszło do **4 679 kolizji**. W porównaniu z 2011 rokiem liczba wypadków zmniejszyła się o 10,2%. W 2016 roku na 100 tys. ludności w Lublinie przypadają 64,6 wypadki wobec 70,3 w 2011 roku.

Transport miejski

W codziennym życiu miasta dużą rolę pełni transport miejski. **W 2016 roku w Lublinie linie komunikacji miejskiej miały 805,2 km długości, w tym 644,2 km stanowiły linie autobusowe, a 161 km – linie trolejbusowe.**

Według danych Zakładu Transportu Miejskiego w Lublinie od 15 grudnia 2016 roku w taborze lubelskiej komunikacji miejskiej jest łącznie 394 pojazdy (286 autobusów i 108 trolejbusów). Z ogólnej liczby pojazdów 229 jest klimatyzowanych (58,2% ogółu pojazdów).

Lublin jest jednym z czterech miast w Polsce, w którym obok Gdyni, Sopotu i Tych funkcjonuje transport trolejbusowy. Lubelskie trolejbusy kursują nieprzerwanie od 64 lat.

Fot. Magdalena Ściborek-Rycyk

Jadąc trolejbusem zauważyłem, że nie wszyscy pasażerowie kasują bilety. Czy wiemy ile osób jeździ „na gapę”?

W 2016 roku w Lublinie za jazdę bez ważnego biletu wystawiono 36 tys. wezwań do zapłaty na łączną kwotę 5 872 tys. zł³⁸.

³⁸ Źródło: ZTM w Lublinie.

Od 2010 roku w Lublinie, w każdą niedzielę miesiąca lipca i sierpnia, kursuje wakacyjna linia turystyczna „T”. W latach 2010-2013 była ona obsługiwana turystycznym trolejbusem **Ziutek**, a od 2014 roku do obsługi został skierowany autobus **Gutek**. Są to zabytkowe pojazdy, w których każdy może poczuć atmosferę ubiegłego stulecia.

Fot. Zasoby - "Kancelaria Prezydenta - Marketing Miasta Lublin"

Fot. Magdalena Ściborek-Rycyk

Ziutek jest pojazdem, powstałym na bazie popularnego przed laty, radzieckiego trolejbusu ZIU-9B, z okazji 50-lecia uruchomienia trakcji trolejbusowej w Lublinie. Wyposażony został w barek wraz z urządzeniami do serwowania napojów i lodówkę, a pomiędzy siedzeniami umieszczone zostały niewielkie stoliki, przy których mogą usiąść 22 osoby.

GUTEK to autobus typu Jelcz MEX, który potocznie nazywany jest „Ogórkiem”. Ma ponad 10 m długości i może pomieścić 81 pasażerów.

Transport rowerowy³⁹

Z roku na rok rower staje się coraz bardziej popularnym środkiem lokomocji. Szacuje się, że podróże rowerowe w Lublinie stanowią 5,4% wszystkich nie pieszych podróży.

Od 2014 roku w Lublinie funkcjonuje „Lubelski Rower Miejski”. W roku otwarcia liczył 40 stacji rowerowych i 400 rowerów. W 2016 roku było już 90 stacji i 891 rowerów w tym 2 stacje z 20 rowerami dla dzieci. Długość ścieżek rowerowych wynosiła 100 km.

Fot. Zofia Dymek

³⁹ Źródło: <https://lubelskirower.pl/>

GOSPODARKA

W sezonie 2016 roku odnotowano ponad 854 tys. wypożyczeń oraz 22,9 tys. zarejestrowanych użytkowników. Rower był wypożyczany średnio co 25 sekund, a średni czas wynajmu wyniósł 16 min 29 sek. Dzienna średnia liczba wypożyczeń wyniosła 3,4 tys. Dzienny rekord wypożyczeń zaobserwowano 25 sierpnia 2016 roku, dokonano wówczas prawie 9 tys. wynajmów, a miesięczny rekord odnotowano w maju – ponad 170 tys. wypożyczeń. Darmowych wypożyczeni było ponad 80%⁴⁰.

To miejskim rowerem można jeździć za darmo?

20 minut jazdy jest gratis, więc jeżeli nie będziesz jechał dłużej to nic nie zapłacisz.

Transport autobusowy i kolejowych

Mieszkańcy Lublina, turyści, mieszkańcy innych miejscowości uczący się lub pracujący w naszym mieście mają do dyspozycji transport autobusowy i kolejowy. Liczne linie autobusowe i kolejowe, pozwalają na dotarcie do Lublina z różnych miejsc w kraju i z zagranicy.

Fot. Autor nieznan; Archiwum Fotografii Ośrodka "Brama Grodzka - Teatr NN"

⁴⁰ Źródło: <https://lubelskirower.pl/news/>

GOSPODARKA

Dworzec Główny PKP położony jest na południe od centrum Lublina. Oficjalna decyzja o budowie dworca zapadła w 1875 roku. Próbny pociąg ruszył w połowie sierpnia 1887 roku. **Pierwszy rozkład jazdy przewidywał przebycie z Lublina do Warszawy w niecałe 7 godzin**, szybkość pociągu osobowego wynosiła 35 wiorst na godzinę (37,3 km/h), a towarowego 30 wiorst na godzinę.

Wiemy już ile według rozkładu miał jechać pierwszy pociąg z Warszawy do Lublina, a teraz jak długo jedzie?

W 2016 roku według rozkładu pociąg powinien pokonać całą trasę w 1/3 czasu potrzebnego na przejazd w 1887 roku.

Obecną postać otrzymał dworzec w latach 1923-1924 w wyniku gruntownej przebudowy bryły budynku. W 1974 roku został wpisany do rejestru zabytków województwa lubelskiego⁴¹.

Fot. Joanna Zętar; Archiwum Fotografii Ośrodka "Brama Grodzka - Teatr NN"

⁴¹ Źródło: http://teatrnn.pl/leksykon/node/1344/dworzec_kolejowy_w_lublinie#2

Transport lotniczy

Z punktu widzenia zarówno turystyk, jak i biznesu transport lotniczy jest ważnym środkiem komunikacji.

W grudniu 2012 roku oddany został do użytku **Port Lotniczy Lublin** w Świdniku. W roku otwarcia z portu lotniczego z połączeń lotniczych skorzystało **5,7 tys.** pasażerów. Od tego czasu obserwuje się stały wzrost ruchu pasażerskiego. W 2016 roku z portu lotniczego w Lublinie skorzystało **377,6 tys.** pasażerów. W porównaniu z 2015 rokiem odnotowano wzrost ruchu pasażerskiego o 43,0%. Lotnisko pełni również funkcję przejścia granicznego.

Fot. Magdalena Ściborek-Ryck

W 2016 roku lotnisko w Lublinie obsłużyło 1,1% ogółu pasażerów ruchu lotniczego w kraju.

Fot. Ewelina Wójcik

Czym można z miasta dojechać na lotnisko?

Na lotnisko można dojechać między innymi autobusem komunikacji miejskiej, taksówką, samochodem lub pociągiem Przewozów Regionalnych.

Fot. Krzysztof Stachura

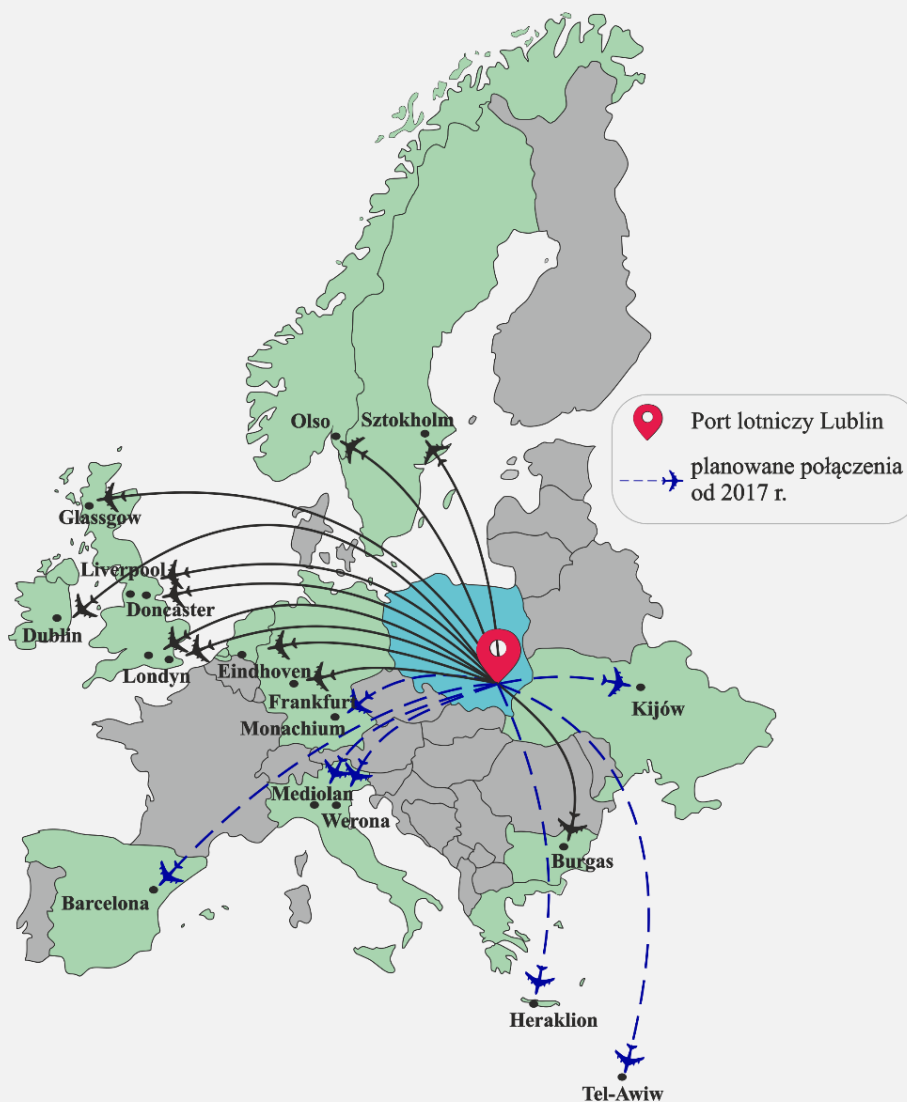
GOSPODARKA

Wiadomo, w których miesiącach występuje największe natężenie ruchu pasażerów?

Największy ruch pasażerów odnotowano w sierpniu (40 372 pasażerów) i w lipcu (39 221)⁴².

Mapa lotów - Port Lotniczy Lublin*

* Opracowanie własne na podstawie <http://www.airport.lublin.pl/dla-podroznych/mapa-polaczen.html>

⁴² Źródło: <http://www.airport.lublin.pl/lotnisko/statystyki.html>

Budownictwo

Budownictwo jest bardzo ważną dziedziną działalności człowieka. Jego głównym zadaniem jest wznoszenie nowych obiektów budowlanych, przebudowa, odbudowa (w przypadku zniszczonych zabytków), modernizacja i konserwacja już istniejących. Budownictwo zajmuje się również rozbiórką istniejących budowli ze względu na ich zły stan techniczny lub zmianę przeznaczenia terenu, na którym się znajdują. Dzięki budownictwu powstają nie tylko domy, w których mieszkamy, ale także szkoły, szpitale, sklepy, fabryki, drogi czy też mosty.

Fot. Magdalena Ściborek-Rycyk

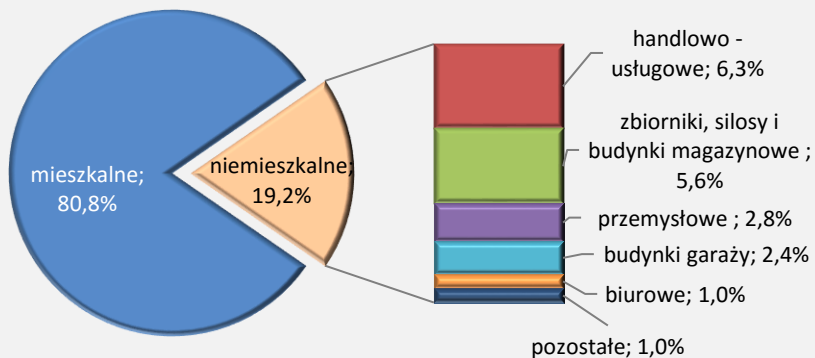
Lublin jest miastem, w którym co roku powstaje wiele nowych inwestycji budowlanych.

W 2016 roku w Lublinie wybudowano i oddano do użytkowania **286 nowych budynków, w tym 231 budynków mieszkalnych**. Wśród budynków mieszkalnych ponad połowę (62,3%) stanowiły budynki jednorodzinne. Budynki niemieszkalne stanowiły 19,2% ogółu oddanych do użytkowania budynków w 2016 roku. Wśród tej grupy budynków najczęściej wybudowano i oddano do użytkowania budynków handlowo-usługowych (32,7% ogółu budynków tej kategorii).

Fot. Magdalena Ściborek-Rycyk

Struktura nowo oddanych budynków do użytkowania w 2016 r.

To prawda w Lublinie powstaje coraz więcej nowych osiedli i instytucji takich jak np. Centrum Spotkań Kultury.

Fot. Zofia Dymek

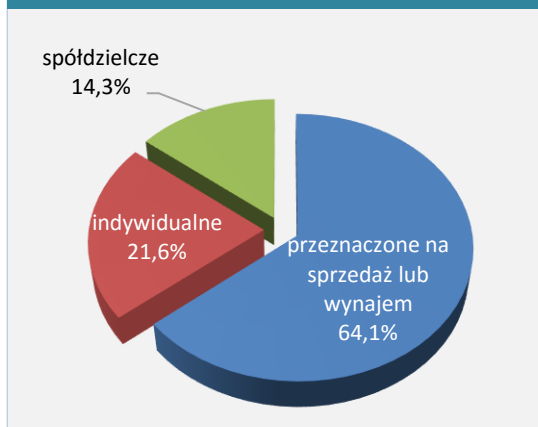
W Lublinie jest duże zapotrzebowanie na mieszkania, więc buduje się ich coraz więcej. Instytucji związanych z kulturą czy sportem też nam brakowało, dlatego zostały wybudowane.

Fot. Krzysztof Stachura

W 2016 roku w Lublinie wybudowano i oddano do użytkowania 2 298 nowych mieszkań. Średnia powierzchnia mieszkania wynosiła 63,2 m². Dla porównania w 2000 roku wybudowano i oddano do użytkowania 1 348 mieszkań o średniej powierzchni 68,2 m² i było ich o 41,3% mniej niż w 2016 roku, a ich średnia powierzchnia była większa o 5 m².

Struktura mieszkań oddanych do użytkowania wg formy własności w 2016 r.

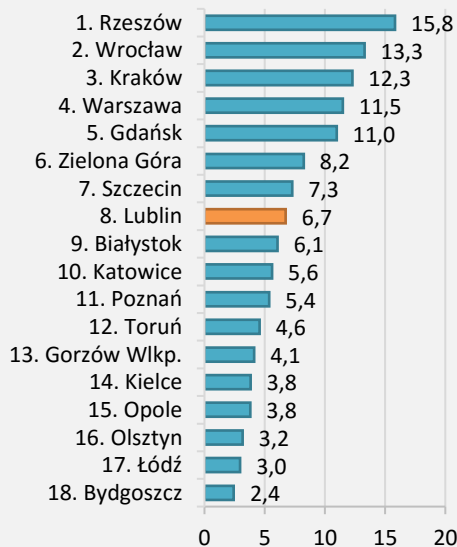
Fot. Zofia Dymek

W 2016 roku w Lublinie na 1 000 mieszkańców przypadało średnio 6,7 mieszkań oddanych do użytkowania. Dla porównania w 2000 roku wskaźnik ten wyniósł 3,8. Pod tym względem w 2016 roku Lublin zajmował 8. miejsce wśród miast wojewódzkich.

Fot. Zofia Dymek

Mieszkania oddane do użytkowania na 1 000 ludności w miastach wojewódzkich w 2016 r.

Handel

Położenie geograficzne Lublina od początku sprzyjało rozwojowi handlu, czyli działalności polegającej na kupnie, sprzedaży lub wymianie towarów i usług. Jeszcze przed nadaniem praw miejskich, lubelskie osady znalazły się na międzynarodowym szlaku handlowym i były znaczącymi ośrodkami gospodarczymi, w których **najważniejszą rolę odgrywały handel i rzemiosło**. Przywilej lokacyjny z 1317 roku **zapewnił Lublinowi dalszy rozwój**.

Od 1392 roku w mieście odbywał się ustanowiony przywilejem Jagiełły największy jarmark lubelski na Zielone Świąta. **Handel Lublina w XVI wieku to właśnie jego jarmarki**. Początkowo odbywał się tylko jeden jarmark, ale w 1448 roku król Kazimierz Jagiellończyk powiększył ich liczbę do trzech. Ostatecznie **jarmarki odbywały się cztery razy do roku**: dwa szesnastodniowe i dwa ośmiodniowe. Na każdą porę roku przypadał jeden jarmark. Pod koniec XVI i w ciągu XVII wieku ponownie odbywały się trzy jarmarki.

Fot. Zasoby - "Kancelaria Prezydenta - Marketing Miasta Lublin"

Fot. Zasoby - "Kancelaria Prezydenta - Marketing Miasta Lublin"

Lubelskie jarmarki miały rangę międzynarodową. Przybywali tu kupcy krajowi: z Gdańska, Warszawy, Poznania, Gniezna, Krakowa i ze Lwowa. Oprócz kupców krajowych na jarmarkach można było spotkać kupców z takich krajów jak: Anglia, Francja, Niemcy, Włochy, Węgry, Grecja. Na jarmarki przyjeżdżali również kupcy z Bliskiego Wschodu i z państwa rosyjskiego⁴³.

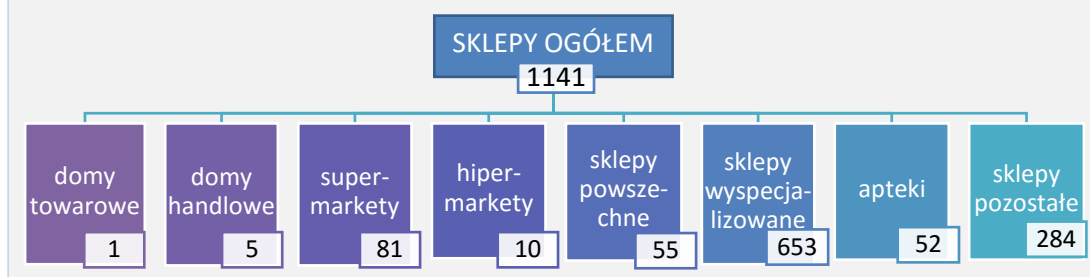
Zawirowania historii, jakie miały miejsce w naszym mieście przyczyniły się do upadku naszych słynnych jarmarków. W dzisiejszych czasach, tak jak dawniej na Rynku Starego Miasta i na Krakowskim Przedmieściu, w sierpniu odbywa się Jarmark Jagielloński, czterodniowe święto kultury tradycyjnej.

⁴³ Źródło: <http://teatrnn.pl/leksykon/artykuly/jarmarki-lubelskie-w-czasach-jagiellonow/>

GOSPODARKA

W 2016 roku w Lublinie działało 1 141 sklepów i 48 punktów sprzedaży paliw zatrudniających 9 osób i więcej. Przeciętna powierzchnia sprzedażowa sklepu wynosiła 370,9 m². Na 1 sklep w mieście przypadało 298 mieszkańców. Ponadto w 2016 roku w Lublinie działało 13 stałych targowisk.

Liczba sklepy według formy organizacyjnej w Lublinie w 2016 r.
(jednostki zatrudniające 9 osób i więcej)

Które sklepy są największe.

To zależy, czy będziemy brać pod uwagę formę organizacyjną sklepu czy też jego specjalizację?

Przeciętna powierzchnia sprzedażowa sklepu wynosiła 370,9 m². Biorąc pod uwagę formę organizacyjną to największą przeciętną powierzchnię miały hipermarkety (8 545,4 m²), a według specjalizacji sklepy meblowe (1 661,5 m²).

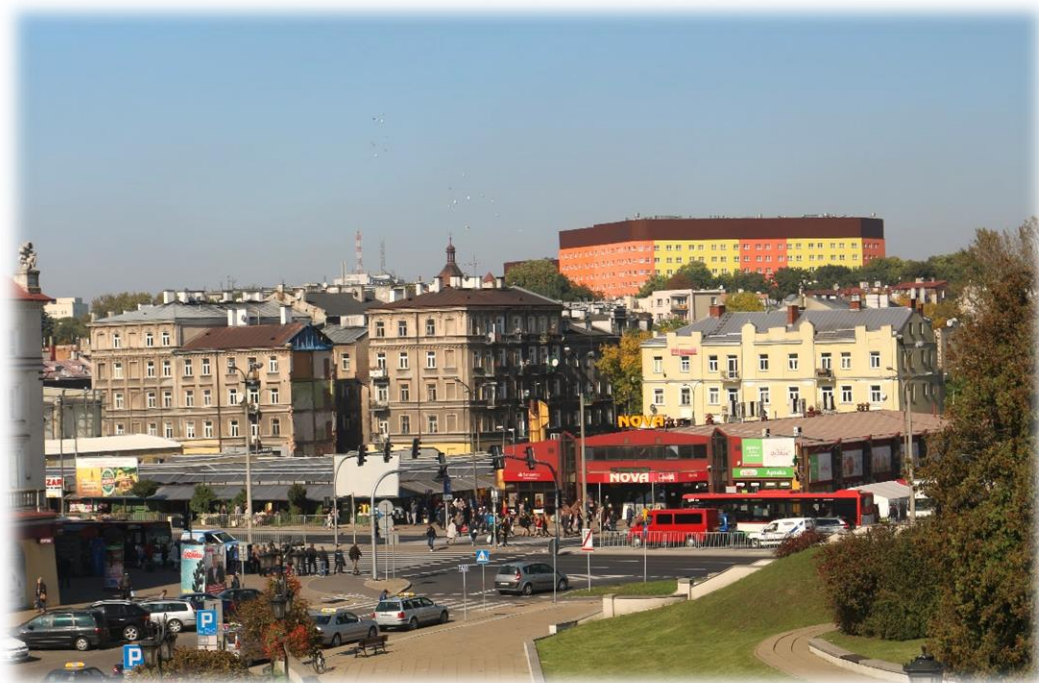
Fot. Magdalena Ściborek-Rycyk

W 2016 roku w Lublinie działało **trzyście centrów handlowych** o łącznej powierzchni ponad 326 000 m². Na jedno centrum handlowe w Lublinie średnio przypadało 26 200 osób. Biorąc pod uwagę powierzchnię centrów handlowych i liczbę mieszkańców to na 1000 osób średnio przypadało 959 m² centrum handlowego⁴⁴. W lubelskich centrach handlowych działało łącznie ponad 1000 sklepów. Najwięcej sklepów było z sektorów: moda (29%), usługi (14%) oraz zdrowie i uroda (8%).

⁴⁴ Źródło: <http://www.colliers.com/pl-pl/poland/research/premium-reports/centra-handlowe-w-miastach-regionalnych-2017>

Źródło: Oryginał w zbiorach Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej im. H. Łopacińskiego w Lublinie, sygn. U5735 (<http://bc.wbp.lublin.pl>)

Fot. Magdalena Ściborek-Rycyk

Ośrodek „Brama Grodzka - Teatr NN” jest samorządową instytucją kultury działającą w Lublinie na rzecz ochrony dziedzictwa kulturowego i edukacji. Jej działania nawiązują do symbolicznego i historycznego znaczenia siedziby Ośrodka - Bramy Grodzkiej, dawniej będącej przejściem pomiędzy miastem chrześcijańskim i żydowskim, jak również do położenia Lublina w miejscu spotkania kultur, tradycji i religii.
Częścią Ośrodka są Dom Słów oraz Lubelska Trasa Podziemna.

🏠 / Strona główna

Ośrodek „Brama Grodzka - Teatr NN”

Miejsca

Ośrodek „Brama Grodzka - Teatr NN”

W 1990 roku grupa zapaleńców weszła do opuszczonej ruiny, jaką wtedy była Brama Grodzka. Dokładnie 11 maja odbyła się tu pierwsza premiera Teatru NN.

Od tamtego czasu Brama Grodzka i sąsiadujące z nią kamienice zostały w pełni odbudowane, a Teatr w 1998 roku zamienił się w Ośrodek „Brama Grodzka – Teatr NN”. Ośrodek w chwili obecnej prowadzi swoją działalność w trzech miejscach: w Bramie Grodzkiej, w Trasie Podziemnej (Trybunał) i w Domu Słów (ul. Zmigrod). Wszystkie te miejsca łączy to, że opowiadają o historii miasta.

Chcąc lepiej zrozumieć genezę działalności Ośrodka „Brama Grodzka – Teatr NN”, należy mieć świadomość tego, że Brama Grodzka znajduje się w samym centrum miejsca, w którym kiedyś była dzielnica żydowska.

Brama Grodzka

Dom Słów

Podziemia Lubelskie

Opowiadanie Lublina

Wiersze o Lublinie

Julia Hartwig (1921-2017)

Ikongrafia Lublina

Historia Mówiona

Newsletter

Wydarzenia

24-godzinne Rysowanie Komiksów!
🕒 19.8.2017 - 20.8.2017

Pardes Festival 2017 | Spotkania z Kulturą Żydowską | 16-20 sierpnia 2017 | Kazimierz Dolny |
🕒 16.8.2017 - 20.8.2017

Ks. Alfred Marek Wierzbicki: spotkanie o tomie „76 wierszy” w 60. urodziny poety
🕒 14.8.2017

ARTGród w sierpniu
🕒 10.8.2017 - 28.8.2017

Warsztaty wakacyjne w Domu Słów
🕒 7.8.2017 - 11.8.2017

„Dziennik podróży” nagrodzony!
🕒 20.7.2017 - 31.12.2017

Projekty

Projekt „Pożar Lublina – 298 rocznica ocalenia miasta z wielkiego pożaru”

Projekt wydawniczy „Pamiętnik Idy Glikuszejn”

Projekt edycji „Prac zebranych” Władysława Panaśa

Kontakt

Ośrodek „Brama Grodzka - Teatr NN”
ul. Grodzka 21, 20-112 Lublin
tel. 81 532 58 67
e-mail: teatrnn@tnn.lublin.pl

Polecamy

Współpraca

Pracownicy

